

ΧΡΟΝΙΚΑ זכרונות

ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΙΣΡΑΗΛΙΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΟΜΟΣ 47ος • ΑΡ. ΦΥΛΛΟΥ 262 • ΙΟΥΛΙΟΣ – ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2024 • ΤΑΜΟΥΖ 5784 – ΚΙΣΛΕΒ 5785

#RememberOctober7

ISRAEL

7 Οκτωβρίου 2023 - 7 Οκτωβρίου 2024

Του ΒΙΚΤΩΡ ΙΣΑΑΚ ΕΛΙΕΖΕΡ

ΤΟ ΙΣΡΑΗΛ στο στόχαστρο του τρόμου και της βαρβαρότητας. Σκηνές φρίκης εξελίσσονται σε πόλεις και χωριά του Νοτίου Ισραήλ, εκεί όπου επέδραμαν χιλιάδες τρομοκράτες της Χαμάς, τα ξημερώματα εκείνου του Μαύρου Σαββάτου της 7ης Οκτωβρίου 2023. Γονείς και παιδιά σφαγιάστηκαν, νέοι και νέες βιάστηκαν, άνθρωποι κήκαν ζωντανοί! Με την επώδυνη διαδικασία της ταυτοποίησης των πτωμάτων διαπιστώνεται ότι 1.200 άνθρωποι άγρια δολοφονήθηκαν, 250 άνδρες, γυναίκες και παιδιά αρπάχτηκαν ως όμηροι και μεταφέρθηκαν στη Λωρίδα της Γάζας, χιλιάδες οι τραυματίες.

ΕΝΑ ΧΡΟΝΟ ΜΕΤΑ, ο πόνος και η θλίψη είναι αποτυπωμένα αισθήματα στην ψυχή των Ισραηλινών και των Εβραίων όλου του κόσμου. Το Ισραήλ διεξάγει έναν πολυμέτωπο αγώνα για την επιβίωσή του. Εναντίον της Χαμάς για να μην επαναληφθεί η σφαγή της 7ης Οκτωβρίου. Εναντίον της Χεζμπολά για να σταματήσουν οι βομβαρδισμοί στις πόλεις και στα χωριά του Βορείου Ισραήλ που έχουν αναγκάσει σχεδόν 70.000 Ισραηλινούς να εγκαταλείψουν τις εστίες τους και να καταστούν πρόσφυγες στην ίδια τους τη χώρα. Εναντίον των Χούθι στην Υεμένη, που εκτοξεύουν πυραύλους για να πλήξουν την καρδιά του Εβραϊκού κράτους.

ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΩΝ ΑΓΙΑΤΟΛΑΔΩΝ του Ιράν, που επιχειρούν να κάνουν πράξη τις απειλές τους για την εξαφάνιση του «σιωνιστικού καρκινώματος» από τον χάρτη της Μέσης Ανατολής. Το Ισραήλ δε διεκδικεί σπιθαμή εδάφους από κανένα. Διεκδικεί και αγωνίζεται για την ασφάλεια και την ευημερία των πολιτών του, ακριβώς όπως θα ενεργούσε κάθε ευνομούμενο κράτος που θα δεχόταν μια τέτοια συντονισμένη και πολυμέτωπη επίθεση.

ΕΝΑΣ ΠΟΛΕΜΟΣ που έχει κοστίσει και τη ζωή χιλιάδων αμάχων Παλαιστινίων που χρησιμοποιή-

ήθηκαν ως ανθρώπινες ασπίδες από τους τυράννους της Χαμάς που διοικούσαν τη Λωρίδα της Γάζας από το 2005. Αυτοί οι στυγνοί φανατικοί Ισλαμιστές, που αντί να επενδύσουν στην ευημερία των κατοίκων της Γάζας, έσκαβαν τον τάφο τους στις υπόγειες σήραγγες και έστηναν στρατιωτικές εγκαταστάσεις στα σπίτια τους, στα σχολεία και στα νοσοκομεία, για να πλήττουν τον άμαχο πληθυσμό στο Ισραήλ.

ΕΔΩ ΚΑΙ ΕΝΑ ΧΡΟΝΟ, είναι εντυπωσιακή η ευκολία που διεθνείς οργανισμοί, εντεταλμένοι για την υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, σπεύδουν με περισσή ευκολία να καταδικάσουν το Ισραήλ για τις επιθέσεις στη Γάζα, αλλά αδιαφορούν επιδεικτικά και προκλητικά, επί 365 ημέρες, για τις συνθήκες κράτησης 101 Ισραηλινών ομήρων τους οποίους η Χαμάς χρησιμοποιεί ως λάφυρα πολέμου. Αδιαφορούν επιδεικτικά για τη σφαγή, για τους βιασμούς και τη στυγνή δολοφονία 1.200 Ισραηλινών την 7η Οκτωβρίου 2023.

ΟΠΩΣ ΕΓΡΑΨΕ στο πρόσφατο βιβλίο του ο Γάλλος φιλόσοφος Πιέρ Αντρέ Ταγκιέφ, με τίτλο «Το νέο όπιο των προοδευτικών διανοουμένων. Ριζοσπαστικός αντισιωνισμός και ισλαμο-παλαιστινισμός», σε μετάφραση του Ανδρέα Πανταζόπουλου, «Κάθε φορά που το κράτος του Ισραήλ τολμά να υπερασπίζει τον εαυτό του έναντι των εχθρών του των οποίων ο κοινός στόχος είναι να το καταστρέψουν, οι καλόψυχοι που μετά δυσκολίας κρύβουν την υποκρισία τους, εκφράζουν τη λύπη τους για τις «δυσανάλογες» αντιδράσεις του. Μπροστά σε αυτά τα κύματα αγανάκτησης που πρέπει να τα ονομάσουμε 'απολιτικά', μπαίνω στον πειρασμό να θυμίσω μία διεισδυτική διατύπωση που μας επαναφέρει στο αυστηρό έδαφος της πολιτικής: 'Αν οι παλαιστίνιοι Άραβες κατέθεταν τα όπλα, δεν θα υπήρχε πλέον σύγκρουση. Αν οι Ισραηλινοί κατέθεταν

Συνέχεια στη σελ. 51

ΕΙΚΟΝΑ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Αφίσα του Ισραήλ για την τραγική επέτειο ενός χρόνου από την 7.10.23, με τα ονόματα των ομήρων στο φόντο.

Θυμόμαστε την 7.10.23 Ένα χρόνο μετά

Του ΔΑΥΙΔ ΣΑΛΤΙΕΛ

Κι όμως, ένας χρόνος έχει περάσει από το πογκρόμ της 7^{ης} Οκτωβρίου του 2023. Ο κόσμος φαίνεται ότι έχει επιλέξει να ξεχάσει την ημέρα εκείνη.

Εμείς ΟΧΙ! Εμείς μετράμε τις μέρες! 367!

Εμείς μοιραζόμαστε τον πόνο των συγγενών των θυμάτων και την αγωνία των συγγενών των ομήρων. Για εκείνους κάθε μέρα που ξημερώνει είναι μια νέα 7^η Οκτωβρίου.

Ήταν ένα ήσυχο φθινοπωρινό πρωινό στο Ισραήλ, εκείνο της 7^{ης} Οκτωβρίου του 2023. Ήταν μέρα γιορτής που μετατράπηκε σε ημέρα πένθους.

Ήταν η ημέρα που το απαράμιλλο και μανιασμένο μίσος των τρομοκρατών της Χαμάς πραγματώθηκε με αποκεφαλισμούς παιδιών, εκτελέσεις οικογενειών, βιασμούς, απαγωγές, σφαγές νέων που χόρευαν και τραγουδούσαν... 1.200 άνθρωποι σφαγιάστηκαν με τους πιο απάνθρωπους τρόπους και 251 απήχθησαν και κρατούνται όμηροι στα σκοτεινά τούνελ της Γάζας... Υπολογίζεται ότι σήμερα περίπου 100 μπορεί να είναι ακόμα στη ζωή.

Ήταν η ημέρα που η τρομοκρατία επιτέθηκε στη Δύση... και συνεχίζει να το κάνει...

Σήμερα θυμόμαστε και θυμίζουμε στον κόσμο το ΠΩΣ ξεκίνησε ο πόλεμος του Ισραήλ κατά της τρομοκρατίας...

Και αναρωτιόμαστε: ποιο κράτος θα άφηνε απάντητη μια τέτοια επίθεση; ...

Κι όμως... ούτε μια εβδομάδα δεν είχε περάσει από την 7^η Οκτωβρίου και την έναρξη της πολεμικής απάντησης του Ισραήλ και οι δρόμοι στις πρωτεύουσες του κόσμου και τα πανεπιστήμια γέμισαν

με ανθρώπους που ζητωκραύγαζαν υπέρ της τρομοκρατίας (!..), υπέρ του αφανισμού ενός δημοκρατικού κράτους.

Οι εβραίοι και πάλι στο στόχαστρο! Και ο Σιωνισμός και πάλι στα σλόγκαν των διαδηλωτών, σε αναρτήσεις στο διαδίκτυο, σε γκράφιτι.... Άλλωστε ο αντισιωνισμός είναι το σύγχρονο προσωπίο του αντισημιτισμού!

Οι αντισημιτικές εκδηλώσεις εκτοξεύτηκαν σε εκατονταία ποσοστά! Ξαναζήσαμε σκηνές από ένα παρελθόν που νομίζαμε ότι είχε μπει για τα καλά στο χρονοντούλαπο της ιστορίας: Μαρκάρισμα εβραϊκών σπιτιών με το άστρο του Δαβίδ, λιντσάρισμα εβραίων φοιτητών, βανδαλισμοί...

Κοντή μνήμη; Η κοινωνία απειλήθηκε όταν επέτρεψε να ξεχαστεί το Ολοκαύτωμα. Το κατάλαβε και ανασκουμπώθηκε όταν ήταν ήδη αργά και θρηνούσαμε και πάλι θύματα.

Η έκρηξη του αντισημιτισμού μας κάνει σήμερα να αναλογιζόμαστε ξανά τα μαθήματα που ποτέ δεν μάθαμε...

Στον πόλεμο του Ισραήλ κατά της τρομοκρατίας, ο κόσμος βλέπει επιλεκτικά.

Και όχι, δεν είμαστε απαθείς μπροστά στην ολέθρια ανθρωπιστική κρίση που ο πόλεμος έχει επιφέρει στη Γάζα.

Ο λαός της Γάζας υποφέρει και –στο ποσοστό που δεν υποστηρίζει την Χαμάς(!)– υποφέρει διπλά: από τον πόλεμο, αλλά και από τους δυνάστες στους οποίους είναι δέσμιος, από τους τρομοκράτες που χρησιμοποιούν τους αθώους ως ανθρώπινες ασπίδες, που κρύβουν όπλα και πυρομαχικά σε νηπια-

γωγεία και παιδικές χαρές, που σκάβουν τούνελ κάτω από σχολεία και σπίτια αμάχων.

Σήμερα, καθώς απευθύνουμε μια ακόμα έκκληση για την απελευθέρωση των ομήρων και μια ακόμη προσευχή για το τέλος του πολέμου και την επικράτηση της ειρήνης... συνειδητοποιούμε το διακύβευμα.

Σήμερα εμείς διατρανώνουμε ότι το Ισραήλ δεν έχει απλά το δικαίωμα να υπερασπιστεί το έδαφός του και τους πολίτες του... Έχει την υποχρέωση να

νικήσει... διότι αυτός ο πόλεμος αφορά όλους μας... είναι ο πόλεμος της Δημοκρατίας ενάντια στον ολοκληρωτισμό, ο πόλεμος του πολιτισμού μας ενάντια στον φανατικό σκοταδισμό των αγιατολάδων.

Και αν οι Ισραηλινοί –έχοντας περάσει έναν χρόνο αγωνίας και πόνου μετά τη σφαγή– αναρωτιούνται πού είναι ο κόσμος και πώς θα νιώθαμε όλοι εμείς στη Δύση αν ξυπνούσαμε καθημερινά με τις σειρήνες πολέμου... εμείς δηλώνουμε ότι είμαστε μαζί τους!

** Το κείμενο αυτό είναι βασισμένο στην ομιλία που εκφώνησε ο Πρόεδρος του ΚΙΣΕ Δαβίδ Σαλιέλ κατά την εκδήλωση που έγινε στη Συναγωγή Αθηνών, στις 7.10.2024, για την επέτειο ενός χρόνου από την τρομοκρατική επίθεση της Χαμάς στο Ισραήλ.*

Επιμνημόσυνη δέηση στη Συναγωγή Αθηνών

Στην εκδήλωση παρέστησαν ο Υπουργός Εξωτερικών και εκπρόσωπος του Πρωθυπουργού και της Κυβέρνησης Γιώργος Γεραπετρίτης, οι Υπουργοί Επικρατείας Μάκης Βορίδης, Εργασίας Νίκη Κεραμέως, Υγείας Άδωνις Γεωργιάδης, οι Υφυπουργοί Ανάπτυξης Ζωή Ράπτη, Άμυνας Γιάννης Κεφαλογιάννης, Εργασίας Κώστας Καραγκούνης, Παιδείας Ζέττα Μακρή, Ψηφιακής Διακυβέρνησης Κωνσταντίνος Κυρανάκης, ο Γ.Γ. Θρησκευμάτων Γιώργος Καλαντζής, ο Γ.Γ. Άμυνας Αντώνης Οικονόμου, η ειδική απεσταλμένη του Υπ.Εξ. για τον αντισημιτισμό πρέσβης Χρυσούλα Αλειφέρη, ο αντιδήμαρχος Αθηναίων Γιώργος Γιάνναρος, καθώς και πολλοί βουλευτές, πρέσβεις και εκπρόσωποι του διπλωματικού σώματος και των ΜΜΕ.

Στιγμιότυπα από την εκδήλωση στη Συναγωγή Μπεθ Σαλώμ της Αθήνας, τη Δευτέρα 7.10.2024, που συνδιοργάνωσαν το ΚΙΣΕ, η Ισραηλιτική Κοινότητα Αθηνών και η Πρεσβεία του Ισραήλ στην Ελλάδα, στη μνήμη των Ισραηλινών πολιτών και στρατιωτών που χάθηκαν από την τρομοκρατική επίθεση της Χαμάς, ακριβώς ένα χρόνο πριν, στις 7 Οκτωβρίου 2023.

Ξεχωριστές στιγμές της εκδήλωσης οι μαρτυρίες δύο νεαρών Ισραηλινών, του Μπεν και της Ζλιλ (φωτογραφία δεξιά), οι οποίοι επέζησαν της τρομοκρατικής επίθεσης στο μουσικό φεστιβάλ «Νονα» και μοιράστηκαν με τους παρευρισκόμενους τη δική τους ιστορία.

Η ζωή των Ισραηλινών στο χρόνο που πέρασε

Της SHAYNA GOLDBERG

Είμαστε Ισραηλινοί: Κάνουμε σχέδια για την επόμενη εβδομάδα ακόμα και όταν αστειεύομαστε για το τέλος του κόσμου, γιατί η ζωή είναι εξαιρετικά πολύτιμη για να καθόμαστε και να περιμένουμε! Γιατί, ξέρετε, σήμερα μπορεί να είναι «η τελευταία μας κανονική μέρα»!

Πριν μια εβδομάδα, το Σάββατο το βράδυ, ο γιος μου με ρώτησε αν μπορούμε να πάμε στο Τελ Αβίβ την επόμενη ημέρα. «Ξέρεις» είπε, «μπορεί να είναι η τελευταία μας κανονική ημέρα».

Μέχρι στιγμής, καταφέραμε να έχουμε οκτώ «μπορεί να είναι η τελευταία μας κανονική ημέρα» ημέρες.

Καταφέραμε να πάμε στο πάρκο Ganei Yehoshua στο Τελ Αβίβ, στο Μουσείο Givat Ha-Tachmoshet των πεσόντων του πολέμου των Εξι Ημερών στην Ιερουσαλήμ, στο μπόουλινγκ (δύο φορές!), για να κάνουμε παρέα με ξαδέρφια και να περάσουμε χρόνο με τους παππούδες. Όλη την ώρα με την απειλή μεγάλων επιθέσεων πάνω από τα κεφάλια μας.

Στο θέμα «μπορεί να είναι η τελευταία μας κανονική μέρα», όλοι γνωρίζουν πότε μπορεί να συμβεί «κάτι»: «Σίγουρα όχι σήμερα. Αλλά σήμερα μπορεί

να είναι η τελευταία μας κανονική μέρα».

Τα εμπορικά κέντρα και οι καφετέριες είναι γεμάτα όσο ποτέ. Όλοι φαίνονται χαλαροί. Αλλά η ατμόσφαιρα είναι ηλεκτρισμένη. Και οι άνθρωποι τινάζονται με το παραμικρό βουητό στον ουρανό.

Τις ημέρες «μπορεί να είναι η τελευταία μας κανονική μέρα», οι Ισραηλινοί διαπρέπουν στο να κάνουν απλώς τις δουλειές τους.

Είναι σημάδι ανθεκτικότητας να μπορείς να αναρωτιέσαι για τη ζωή σου ενώ κάθεσαι στην παραλία διαβάζοντας ένα βιβλίο ή πίνοντας έναν παγωμένο καφέ δίπλα στην πισίνα.

Δεν είναι ότι είμαστε αφελείς, αδαείς ή ότι στρουθοκαμηλίζουμε. Δεν είναι ότι είμαστε σε άρνηση. Όλοι γνωρίζουμε τι μπορεί να μας επιφυλάσσει το μέλλον. Δεν έχουμε αυταπάτες. Αλλά επιλέγουμε να ζούμε τη ζωή μας γεμάτη στο έπακρο.

Την Πέμπτη το βράδυ, είχα το προνόμιο να ακούσω την Ίρις Χαϊμ. Η Ίρις είναι η μητέρα του Γιόταμ Χαϊμ, που απήχθη από τη Χαμάς στη Γάζα, διέφυγε και στη συνέχεια πυροβολήθηκε κατά λάθος από τις δικές μας δυνάμεις.

Η Ίρις μίλησε για την αισιοδοξία της κατά τις ημέρες της αιχμαλωσίας του Γιόταμ και για το πώς αρνήθηκε να εγκαταλείψει την ελπίδα ότι ήταν ζωντανός και ότι θα επέστρεφε. Μίλησε για το εάν φοβόταν να απογοητευτεί. Παραδέχθηκε ότι ήξερε και κατανοούσε ότι τα γεγονότα μπορεί να μην εξελίσσονταν όπως ήλπιζε. Επέμεινε, ωστόσο, ότι δεν επρόκειτο να καθίσει να περιμένει να απογοητευτεί.

Αλλά ούτε και εμείς.

Δεν θα καθίσουμε να περιμένουμε να απογοητευτούμε, να μας επιτεθούν, ή να μας σκοτώσουν.

Θα ελπίζουμε για το καλύτερο ακόμα και όταν προετοιμαζόμαστε για το χειρότερο. Και στο μεταξύ, θα παραμένουμε ευγνώμονες για ό,τι έχουμε και θα το απολαμβάνουμε όσο διαρκέσει.

Η παράδοσή μας είναι πλούσια σε παραδείγματα για το πώς να συνδυάσουμε αυτές τις διαφορετικές αλήθειες. Και αν χρειαζόμαστε υπενθύμιση, η σημερινή ημέρα μάς την προσφέρει.

Σήμερα είναι η νεομηνία του Αβ. Η πρώτη από τις «Εννέα Ημέρες» του εβραϊκού μήνα Αβ — μια χρονική περίοδος που σηματοδότησε γεγονότα που οδήγησαν στην καταστροφή τόσο του Πρώτου όσο και του Δεύτερου Ναού στις 9 του Αβ, καθώς και άλλες τραγωδίες που συνέβησαν κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου στην ιστορία μας.

Ο μήνας Αβ είναι η εποχή που οι Εβραίοι μαθαίνουμε ότι πρέπει «να μειώσουμε τη χαρά μας».

Κι όμως, σήμερα, παρόλα αυτά, ξεκινήσαμε το πρωί απαγγέλλοντας την προσευχή Αλληλούια (Χαλέλ), μια προσευχή χαράς και ευχαριστιών που λέμε στις γιορτές, καθώς και την πρώτη ημέρα κάθε νέου μήνα — ακόμα και του Αβ.

Σήμερα το πρωί, κάθε στίχος της προσευχής Αλληλούια ήταν ιδιαίτερα οδυνηρός αλλά και ταιριαστός με το κλίμα των ημερών:

*«Μέσα στη θλίψη επικαλέστηκα τον Κύριο
κι ο Κύριος αποκρίθηκε ελευθερώνοντάς με.
Ο Κύριος είναι βοηθός μου,
τίποτα δε φοβάμαι»
τι θα μου κάνουν οι άνθρωποι;
Ο Κύριος είν' η βοήθειά μου
και δίχως φόβο θα κοιτώ όσους
μ' εχθρεύονται».*

(Ψαλμός 117:5-7)

Επικαλούμαστε τον Θεό στεναχωρημένοι και είμαστε σίγουροι για την ανακούφιση που θα μας δώσει.

Γνωρίζουμε τα έθνη που μας περιβάλλουν και ότι θα δούμε την καταστροφή των εχθρών μας.

Παρακαλούμε να σωθούμε και ευχαριστούμε τον Κύριο που είναι καλός.

Ετοιμάζουμε τα καταφύγια μας και πάμε τα παιδιά μας στο ζωολογικό κήπο.

Κάνουμε αστεία για το τέλος του κόσμου και κάνουμε σχέδια για την επόμενη εβδομάδα.

Ξέρουμε ότι δεν υπάρχει τίποτα φυσιολογικό σε αυτές τις μέρες και εξακολουθούμε να τις απολαμβάνουμε στο έπακρο.

Είμαστε Ισραηλινοί. Αληθινοί, ειλικρινείς, πρακτικοί, αγχωμένοι αλλά και δυνατοί, ανθεκτικοί, αισιόδοξοι, γεμάτοι αυτοπεποίθηση και ευγνώμονες που είμαστε εδώ. Η ζωή είναι εξαιρετικά πολύτιμη για να περιμένεις.

Γιατί, ξέρετε, σήμερα μπορεί να είναι “η τελευταία μας κανονική μέρα”.

(Times of Israel, 5.8.2024)

** Η Shayna Goldberg είναι Αμερικανίδα εκπαιδευτικός σύμβουλος εβραϊκών θρησκευτικών θεμάτων και συγγραφέας. Έχει εργαστεί σε εβραϊκά σχολεία και ραββινικές σχολές στις ΗΠΑ. Από το 2011 ζει στο Ισραήλ, με τον σύζυγό της και τα πέντε παιδιά τους.*

Ένα χρόνο μετά

Επτά Σχόλια

Του Καθηγητή ΚΩΣΤΑ ΥΦΑΝΤΗ

Είμαστε στο δεύτερο χρόνο πολέμου. Οι προοπτικές κατάπαυσης του πυρός δεν μοιάζουν ρεαλιστικές. Με αφορμή τη συμπλήρωση ενός έτους από την 7^η Οκτωβρίου, υπάρχουν πολλά θα μπορούσε κάποιος/α να συζητήσει. Υπάρχουν μείζονα ερωτήματα που έχουν να κάνουν με την πολιτική συγκυρία, με τις προοπτικές στρατηγικές, επιχειρησιακές ακόμα και εκείνες σε τακτικό επίπεδο. Το θεμελιώδες όμως είναι η ίδια η 7^η Οκτωβρίου και η ανάγκη ειλικρινούς αναστοχασμού. Ένα χρόνο μετά επιβάλλεται να αναρωτηθεί και πάλι η διεθνής κοινότητα τί ακριβώς ήταν η επίθεση της Χαμάς για το Ισραήλ;

1 Η επιχείρηση, η επίθεση γενοκτονίας της 7^{ης} Οκτωβρίου ήλθε να θυμίσει σε όλες και όλους ότι το Ισραήλ, εβδομήντα χρόνια μετά την ίδρυσή του, δεν μπορεί να απολαύσει την αίσθηση ελάχιστης ασφάλειας που κάθε κράτος διεκδικεί και δικαιούται. Οκτώ δεκαετίες μετά το Ολοκαύτωμα, κανένας Εβραίος ή Εβραία δεν είναι απόλυτα ασφαλής. Ο αντισημιτισμός, –συνειδητός, αποκάλυπτος αλλά και υπο-

νοούμενος και κεκαλυμμένος– αποτελεί συστατικό στοιχείο της κουλτούρας πολλών κοινοτήτων και κοινωνιών και υπό συγκεκριμένες συνθήκες και σε συγκεκριμένες περιοχές εύκολα παράγει συμπεριφορές που αποκτηνώνουν τους «θύτες» και «απανθρωπίζουν» τα θύματα. Για όσες και όσους έχουν «ξεχάσει» αξίζει να ξαναδιαβάσουν την Hannah Arendt και την πραγματεία της για την κοινωνικο-επιστημονική εννοιολόγηση του

Από την 7^η Οκτωβρίου και μετά δεν υπάρχει πλέον η επιλογή της επιστροφής στο status quo ante. Το Ισραήλ ήταν και είναι υποχρεωμένο να αλλάξει τα δεδομένα στην Γάζα.

«dehumanization» από τους Ναζί που «καθοδήγησε» την βιομηχανικής μεθόδου και κλίμακας γενοκτονία. Οι δολοφόνοι της Χαμάς επί της ουσίας σκέφτονταν –και χωρίς καμία αμφιβολία σκέφτονται– με ίδιους όρους αν και από διαφορετικές πολιτισμικές αφετηρίες. Η διαφορά είναι στα μέσα που είχαν στην διάθεσή τους.

2. Η θηριωδία της 7^{ης} Οκτωβρίου τραυμάτισε κάποιες από τις πιο θεμελιώδεις παραδοχές της ισραηλινής ασφάλειας. Η αντίδραση του Ισραήλ είναι και θα συνεχίσει να είναι υψηλότατης έντασης, τέτοιας που δεν έχει υπάρξει εδώ και δεκαετίες. Για ένα 24ωρο, όμως, κατέρρευσε το αποτρεπτικό οικοδόμημα της ισραηλινής στρατηγικής και πληγώθηκε θανάσιμα η αντίληψη των πανίσχυρων υπηρεσιών ασφάλειας της χώρας. Η αποτυχία του συστήματος ασφάλειας ήταν εκκωφαντική. Επίσης, και ίσως πιο σημαντικό, αναδύθηκε με σφοδρότητα το ερώτημα της αντιμετώπισης της Χαμάς που πολλές και πολλοί στο Ισραήλ πίστευαν ότι είχε απαντηθεί. Μέχρι και τον Οκτώβριο του 2023, το Ισραήλ πίστευε ότι η χαμηλής έντασης τρομοκρατικές επιθέσεις μπορούν να απαντώνται στο διηλεκτές με χειρουργικές επιχειρήσεις. Ένα modus vivendi που επέτρεπε και στους δύο να «συνυπάρχουν» και κυρίως κρατούσε την απειλή από την Χαμάς σε ανεκτά επίπεδα.

Από την 7^η Οκτωβρίου και μετά, όμως, δεν υπάρχει πλέον η επιλογή της επιστροφής στο status quo ante. Το Ισραήλ ήταν και είναι υποχρεωμένο να αλλάξει τα δεδομένα στην Γάζα. Η Χαμάς πρέπει να συντριβεί και παράλληλα να εξουδετερωθεί και ο πολιτικός και ο κοινωνικός έλεγχος των τρομοκρατών στην περιοχή. Κάτι τέτοιο είναι απαραίτητο, αλλά θα έχει ως αποτέλεσμα την ανάγκη την επόμενη μέρα το Ισραήλ να αλλάξει άρδην και την τακτική του απέναντι στους Παλαιστι-

νίους στη Δυτική Όχθη. Με την κατάρρευση της αποτρεπτικής στρατηγικής του, το Ισραήλ παίρνει όλο και μεγαλύτερα ρίσκα γιατί ο υπαρξιακός φόβος επέστρεψε εντονότερος. Από μια άποψη, ο στρατηγικός υπολογισμός του Ισραήλ έχει επιστρέψει στο 1973 και αυτό σημαίνει ότι προτεραιότητα είναι η απόλυτη επιβολή σε τακτικό επίπεδο. Τίποτε δεν μπορεί να προχωρήσει χωρίς την προηγούμενη αναστήλωση της χαμένης αποτρεπτικής αξιοπιστίας του Ισραήλ.

3. Ο πόλεμος ξεκίνησε με την επίθεση της 7^{ης} Οκτωβρίου και συνεχίζεται γιατί η Χαμάς επέλεξε να χρησιμοποιήσει τους αμάχους στη Λωρίδα της Γάζας ως ανθρώπινες ασπίδες στο πλαίσιο μιας στρατηγικής πολυάριθμων απωλειών, με στόχο την κινητοποίηση του μέσου Άραβα και μουσουλμάνου εναντίον των αραβικών καθεστώτων, ώστε να αναγκάσει τις κυβερνώσες ελίτ να εμπλακούν εναντίον του Ισραήλ. Και όλα αυτά με την υποστήριξη του Ιράν.

4. Η προοπτική μιας νέας προσπάθειας για επανέναρξη της ειρηνευτικής διαδικασίας είναι πολύ μακριά και πάντως όχι πριν το Ισραήλ πετύχει τον στρατηγικό στόχο εξάλειψης της τρομοκρατικής απειλής στη Γάζα αλλά και στον νότιο Λίβανο. Αυτή τη στιγμή η μόνη πρόταση που υπάρχει στο τραπέζι, εξακολουθεί να είναι η λύση των δύο κρατών. Τίποτε όμως δεν μπορεί να προχωρήσει χωρίς πρώτα να εξουδετερωθεί, στον μέγιστο δυνατό βαθμό, η ικανότητα των τρομοκρατών της Χαμάς, της Χεζμπολάχ και όποιων άλλων στηρίζει το καθεστώς της Τεχεράνης να απειλήσουν και να πληξουν το Ισραήλ. Όσοι και όσες αυτό το θεμελιώδες προαπαιτούμενο αρνούνται να το κατανοήσουν, δεν προσφέρουν καμία ουσιαστική υπηρεσία στην οικογενειακή απαίτηση για ειρήνη.

Τίποτε δεν μπορεί να προχωρήσει χωρίς πρώτα να εξουδετερωθεί, στον μέγιστο δυνατό βαθμό, η ικανότητα των τρομοκρατών της Χαμάς, της Χεζμπολάχ και όποιων άλλων στηρίζει το καθεστώς της Τεχεράνης να απειλήσουν και να πλήξουν το Ισραήλ.

5. Παρά τους φόβους που εκφράζονται από την πρώτη στιγμή, ευτυχώς δεν έχουμε περιφερειακή διάχυση της σύγκρουσης. Και αυτό γιατί ελάχιστοι είναι εκείνοι οι παράγοντες που επιθυμούν την κλιμάκωση της βίας. Αυτό είναι το καλό μιας υπόθεσης που δεν αφήνει και πολλά περιθώρια αισιοδοξίας. Όμως, αυτοί οι παράγοντες είναι οι πιο σημαντικοί και είναι εκείνοι που δεν επιτρέπουν να τελεσφορήσουν οι διαπραγματεύσεις για την κατάπαυση του πυρός. Η Χαμάς, αν το επιθυμούσε, θα μπορούσε να έχει ήδη απελευθερώσει τους ομήρους – όσους δεν έχει ακόμη δολοφονήσει. Η Χεζμπολάχ από την πλευρά της, από την πρώτη στιγμή τον Οκτώβριο του 2023, επιτίθεται με πυραύλους στο Ισραήλ από τον Βορρά. Και όλα αυτά με την υποστήριξη του Ιράν, αν και το τελευταίο δεν επιθυμεί την απ' ευθείας στρατιωτική αντιπαράθεση με το Ισραήλ και τις ΗΠΑ, οι οποίες σίγουρα θα εμπλακούν αν η Τεχεράνη επιχειρήσει να πλήξει το Ισραήλ.

6. Κανείς δεν μπορεί ουσιαστικά να επηρεάσει τις εξελίξεις. Τα σουνιτικά αραβικά καθεστώτα δεν έχουν τη δυνατότητα να επηρεάσουν το Ιράν και πολύ λιγότερο τους «κηδεμονευομένους» του. Ο λεγόμενος «άξονας της αντίστασης» (Ιράν, Χαμάς, Χεζμπολάχ, Χούθι) είναι εκτός της εμβέλειας του Καΐρου, του Αμμάν ή του Ριάντ. Την ίδια στιγμή, ελάχιστοι είναι αυτοί που θα χύσουν ένα δάκρυ για την εξόντωση αυτών των τρομοκρατικών οργανώσεων που κατ' εξοχήν προωθούν τη ριζοσπαστικοποίηση των αραβικών πληθυσμών και συνδέονται (βλ. Χαμάς) με την Μουσουλμανική Αδελφότητα.

Επίσης, δεν μπορούν να επηρεάσουν τις εξελίξεις άλλοι παίκτες, όπως η ΕΕ, η Τουρκία, η Ρωσία ή η Κίνα. Ο μόνος που έχει δυνατότητα παρέμβασης διπλωματικής και στρατιωτικής με επιρ-

ροή είναι οι ΗΠΑ. Αλλά και σε αυτή την περίπτωση, η δυνατότητα ουσιαστικής διαμόρφωσης των εξελίξεων είναι αυστηρά οριοθετημένη από την στρατηγική τους επιλογή να παραμένουν εγγυητής της ασφάλειας του Ισραήλ απέναντι σε απειλές υπαρξιακού χαρακτήρα. Οι ΗΠΑ δεν πρόκειται να εγκαταλείψουν το Ισραήλ για λόγους ιστορικούς, γεωπολιτικούς και άλλους. Και ευτυχώς για την συλλογική μας συνείδηση. Ως προς αυτό, το αποτέλεσμα των αμερικανικών εκλογών δεν θα διαφοροποιήσει την αμερικανική πολιτική παρά μόνον ως προς τη βούληση της Ουάσιγκτον να προωθήσει την αναζωογόνηση της ειρηνευτικής διαδικασίας που είναι ουσιαστικά νεκρή εδώ και χρόνια. Η θέση του Ντόναλντ Τραμπ αποτελεί ένα μεγάλο αίνιγμα ως προς αυτό. Αλλά αυτό αφορά στην επόμενη μέρα και δεν είμαστε εκεί ακόμη.

7. Ως καταληκτικό σχόλιο, όσοι και όσες νομίζουν ότι η σημερινή κρίση είναι μοναδική, καλό είναι να ξαναδιαβάσουν την ιστορία. Το 1948 ξεκινά ο Πόλεμος της Ανεξαρτησίας, ένας αγώνας επιβίωσης των Εβραίων που έχουν καταφέρει να επιζήσουν του Ολοκαυτώματος. Το 1967 το Ισραήλ αμύνεται στον Πόλεμο των Έξι Ημερών και ακολουθεί ο διετής Πόλεμος της Φθοράς (War of Attrition). Το 1973, πάλι η ύπαρξη του Ισραήλ κρέμεται σε μία κλωστή με τον Πόλεμο του Yom Kippur, ενώ το 1982 ξεσπά ο Πόλεμος στο Λίβανο (με κάποιες μαύρες σελίδες, είναι η αλήθεια, στην ιστορία των IDF και της τότε ηγεσίας του). Στην μεταψυχροπολεμική περίοδο, οι επιθέσεις εναντίον του Ισραήλ είναι ίσως χαμηλότερη έντασης αλλά δεν σταμάτησαν ποτέ. Η 7^η Οκτωβρίου διέλυσε τυχόν αυταπάτες ως προς την κλίμακα της βίας.

* Ο **Κώστας Υφαντής** είναι Καθηγητής Διεθνών Σχέσεων και Πρόεδρος του ΙΔΙΣ στο Πάντειο Πανεπιστήμιο. Το παρόν κείμενο ολοκληρώθηκε στις 20.11.2024.

Η βαρβαρότητα προ των πυλών μας

Της ΒΑΝΑΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΟΥ – ΚΥΡΙΑΝΙΔΟΥ

Σε κήρυγμά του, τον Απρίλιο του 2023, ο Χαμάντ Αλ-Ρεγέμπ, αξιωματούχος της Χαμάς, είπε για τους Εβραίους ότι «[ο Αλλάχ] τους μεταμόρφωσε σε βρωμερά, άσχημα ζώα όπως πιθήκους και γουρούνια εξαιτίας της αδικίας και του κακού που προκάλεσαν». Μάλιστα προσευχήθηκε, ώστε ο Αλλάχ να του πραγματοποιήσει την ευχή για τη σφαγή τους¹.

Στις 7 Οκτωβρίου 2023 διαπράχθηκε, εκ μέρους αυτής της τρομοκρατικής οργάνωσης, ένα έγκλημα γενοκτονικής πρόθεσης εναντίον αμάχων πολιτών του Ισραήλ.

Οι αναλογίες συγκλονίζουν, στο μέτρο που το έγκλημα ήταν προμελετημένο και δεν απέβλεπε παρά στην εξόντωση αθώων ανθρώπων, απλώς επειδή ήταν Εβραίοι. Το ίδιο ανατριχιαστικό με τις φρικαλεότητες που έλαβαν χώρα πάνω στα σώματα, ακόμα και γερόντων, όπως και μικρών παιδιών, είναι και το ότι, μιμούμενοι την αποτρόπαιη συνήθεια των ναζι να φωτογραφίζουν τις θηριωδίες τους, οι δράστες βιντεοσκόπησαν τις αγριότητές τους, προκειμένου να τις ανεβάσουν στο διαδίκτυο, καμαρώνοντας γι' αυτές. Και είναι το ίδιο ανατριχιαστικό, δεδομένου ότι αυτή η αποκρουστική ενέργεια προϋποθέτει την επίγνωση ότι τα συγκεκριμένα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας θα βρουν χειροκροτητές. Πράγματι! Το σοκ μπροστά σ' αυτές τις αδιανόητες εικόνες ήρθε να το διαδεχθεί η βροντερή δήλωση αλληλεγγύης στους τρομοκράτες και η κατακραυγή ενάντια στο αμυνόμενο Ισραήλ εκ μέρους μιας μεγάλης μερίδας του πολιτισμένου λεγόμενου κόσμου, ανάμεσα στους οποίους ακαδημαϊκοί δάσκαλοι και φοιτητές ακόμα και των σημαντικότερων πανεπιστημίων.

Παραμένει όντως άξιο απορίας το γεγονός ότι την εποχή της άκρατης ευαισθησίας και ευσυγκινησίας για τους αναξιοπαθούντες, οι φιλοπαλαιστίνοι και δημοκρατικοί, σύμφωνα με τους ίδιους, πολίτες παραμένουν απαθείς μπροστά σ' αυτό το τερατώδες όργιο του μίσους ή προσπαθούν να το δικαιολογήσουν. Αδιαφορούν πλήρως για τη μοίρα των ομήρων, ανάμεσα στους οποίους και βρέφη. Για τα παιδιά που σφαγιάστηκαν ή κάηκαν ζωντανά από τους τρομοκράτες δεν εκδηλώνουν καμία συμπόνια, ενώ ολολύζουν για τα παιδίακια στη Γάζα. Δεν διαμαρτύρονται για τις έμπρακτες αντι-εβραϊκές συμπεριφορές και επεισόδια στις χώρες τους. Το ξέσπασμα αντισημιτικής βίας, με αφορμή έναν ποδοσφαιρικό αγώνα στο Άμστερνταμ, όσους, κατά δήλωσή τους στα ΜΚΔ, δεν τους χαροποίησε, μιας και βρίσκονται στη σωστή πλευρά της ιστορίας, πάντως δεν τους προκάλεσε καμία ανησυχία για το μέλλον του δημοκρατικού τρόπου ζωής τους, την κατάλυση του οποίου την προοιωνίζεται η ανοχή στην επικράτηση του αντι-εβραϊσμού. Τούτο, στο μέτρο που η δημοκρατία χρειάζεται, για να επιβιώσει, πολίτες με ευθυκρισία. Η τελευταία καθίσταται αδύνατη όταν η γεγονική αλήθεια συντρίβεται από τη συνωμοσιολογία η οποία, ιστορικά, έχει τους μακροβιότερους δεσμούς με τον αντισημιτισμό.

Οι ίδιοι άνθρωποι που εγκυλούν για φασισμό και ισλαμοφοβία όποιον επικρίνει ένα ανοίκειο στις αρχές του Δυτικού πολιτισμού αξιακό σύστημα, σφυρίζουν αδιάφορα ή επικροτούν τη βεβήλωση των εβραϊκών νεκροταφείων, όπως και των συναγωγών, ακόμα και των μνημείων του Ολοκαυτώματος. Οι φεμινιστικές οργανώσεις που ανιχνεύουν τη σεξουαλική παρενόχληση ακόμη και σε ένα κολακευτικό σχόλιο, σιωπούν ανενδοίαστα μπροστά στους εξευτελισμούς, τους βιασμούς και τους ακρωτηρι-

¹ Βλ. «Hamás in its own words», <https://www.adl.org/resources/blog/hamas-its-own-words>. 20/11/2024

ασμούς που υπέστησαν ανυπεράσπιστες γυναίκες. Οι ενθουσιώδεις αλαλαγμοί του πλήθους στη Γάζα, που έδειχνε να απολαμβάνει τη θέα των καθημαγμένων ομήρων πάνω στις καρότσες, δεν προκάλεσε σε αυτούς τους ακτιβιστές δικαιωματιστές την παραμικρή αγανάκτηση. Στο άκουσμα της κραυγής «θάνατος στους Εβραίους», κανείς μαχητής ενάντια στις γενοκτονίες δεν ανατριχιάζει.

Μπορούμε έτσι να πούμε ότι επιβεβαιώνεται ο Alain Finkielkraut, ο οποίος, το 2003, σημείωνε ότι, ύστερα από τον Χίτλερ, υπήρχε η πεποίθηση ότι ο αντισημιτισμός είχε ατιμασθεί: «Θεωρούσαμε αυτή την ατίμωση ως οριστική. Δεν ήταν ίσως παρά πρόσκαιρη».²

Η σημερινή επανεμφάνιση του αντισημιτισμού φέρει το όνομα «αντισιωνισμός». Είναι γνωστό ότι, ως ιδεολογική τάση, πριν από την ίδρυση του Ισραήλ, ο αντισιωνισμός, δηλαδή η εναντίωση στην ιδέα τού να αποκτήσουν οι Εβραίοι πατρίδα, δεν ήταν αντιπροσωπευτική θέση των αντισημιτών. Μάλιστα, οι αντισημίτες ακροδεξιοί υποστήριζαν το εθνικό κίνημα του σιωνισμού, προκειμένου να απομακρύνουν τους Εβραίους από τα δικά τους έθνη-κράτη.³ Μετά την ίδρυση του Ισραήλ, ο αντισιωνισμός, δηλαδή η επιθυμία αφανισμού τού Ισραήλ, μετατράπηκε σε σύγχρονη έκφανση του εξολοθρευτικού αντισημιτισμού. Η διαφορά αυτού του «νεο-αντισημιτισμού» από τον ψευδο-επιστημονικό ρατσισμό εδράζεται στο ότι ο πρώτος, αντί της βιολογίας, έχει πάλι θεολογικά ερείσματα, μέσω τώρα του εξισλαμισμού τού αντιεβραϊκού μίσους.⁴ Με αυτή την αλλαγή στη θεμελίωση, η πολιτική μετασχηματίζεται σε «ιερό πόλεμο» και ο αντισιωνισμός γίνεται η σύγχρονη «μηχανή θανάτου».⁵

Τον εξολοθρευτικό χαρακτήρα του μεταπολεμικού «αντισιωνισμού» τον εκφράζει με σαφήνεια το γνωστό σύνθημα «From the River to the Sea» με το

2 Alain Finkielkraut, *Au nom de l'Autre. Réflexions sur l'antisémitisme qui vient*, Paris, Gallimard 2003, σελ. 9.

3 M. Lefèvre, «L'antisionisme, un antisémitisme démocratique», *DDV*, n°693 /2024, σελ.11.

4 A.-P. Taguieff, *Le nouvel opium des progressistes. Antisionisme radical et islamo-palestinisme*, Paris 2023, εκδ. kindle, σελ. 37

5 A. Finkielkraut, *Le Juif imaginaire*, Paris 1980, σελ. 197.

Σπίτια εβραίων στη Γαλλία στιγματίζονται με το Άστρο του Δαβίδ.

οποίο αξιώνεται η εξόντωση ενός ολόκληρου λαού. Έτσι, συνοψίζει τον στόχο της «παλαιστινιακής επανάστασης» ο οποίος, σύμφωνα με το άρθρο 12 του 7^{ου} Παλαιστινιακού Εθνικού Συμβουλίου (1970), είναι «η εξάλειψη της σιωνιστικής οντότητας του Ισραήλ, μαζί με τους διάφορους θεσμούς της».⁶

Αυτή την άρνηση συγκατοίκησης με τον εβραϊκό λαό πάνω στη γη –η οποία σύμφωνα με την Hannah Arendt συνιστά το κατ' εξοχήν έγκλημα κατά της ανθρωπότητας– τη συμμερίζονται και την αξιώνουν τα κόμματα και τα κινήματα που αυτοπροσδιορίζονται ως προοδευτικά και αντιφασιστικά. Τα τελευταία δεν έχουν ποτέ διανοηθεί να προβάλουν ως αίτημα τον αφανισμό οποιουδήποτε άλλου κράτους, ακόμα κι αν αυτό εξουσιάζεται από ένα αιμοδιψές, πολεμοχαρές τυραννικό καθεστώς. Παρ' όλα αυτά, αν και το Ισραήλ είναι το μοναδικό κράτος στον πλανήτη για το οποίο ζητούν, μαζί με τους ισλαμιστές, να εξαφανισθεί από τον χάρτη, εντούτοις αρνούνται τον προσδιορισμό τού αντισημίτη. Αρνούμενοι αυτόν τον προσδιορισμό, εξοβελίζουν από την ιστορική μνήμη τα ανείπωτα εγκλήματα στα οποία παραπέμπει ο συγκεκριμένος όρος και έτσι μπορούν να να μισούν ελεύθερα, δηλαδή «εξ αρχής».

Αυτή η γενοκτονική επιθυμία, την οποία συμμερίζονται τα «προοδευτικά» κινήματα, είναι ο γόνος ενός «παρά φύσιν γάμου».⁷ Αυτού που συνήψε ο Δυτικός αντισυστημισμός με την πολιτικό-θρησκευτική ισλαμιστική ιδεολογία, πτυχή της οποίας είναι ο παλαιστινισμός. Μπορούμε έτσι να πούμε ότι η τραγωδία της 7^{ης} Οκτωβρίου ανέδειξε πλήρως

6 Βλ. <https://lesmaterialistes.com/plate-forme-commune-conseil-national-palestinien-1970>

7 P. Bruckner, *Un racisme imaginaire. Islamophobie et culpabilité*, Paris 2017, εκδ. kindle, σελ. 70.

τις τερατογενέσεις που έχει προκαλέσει στη Δύση, η διάδοση και ο εναγκαλισμός, μέσω μιας καλά οργανωμένης προπαγάνδας, της ισλαμιστικής αντισιωνιστικής ιδεολογίας, με αιχμή του δόρατος το παλαιστινιακό ζήτημα.

Ο εξισλαμισμένος αντισιωνισμός αποτελεί σύζευξη των αντι-ιουδαϊκών αναφορών του κορανίου με τον χιτλερικό αντισιωνισμό και τον σοβιετικό αντι-εβραϊσμό. Όπως είναι γνωστό, ο σοβιετικός κομμουνισμός, συνέχεια του ρωσικού αντισιωνισμού, στο πλαίσιο της αντιπαλότητάς του με τη Δύση ως προς τα γεωπολιτικά του συμφέροντα στη Μ. Ανατολή, συνέβαλε καθοριστικά στη διαμόρφωση της αντισιωνιστικής προπαγάνδας. Μάλιστα, σε κείμενο το οποίο δημοσιεύθηκε, το 1984, στο *Novosti*, όργανο σοβιετικής προπαγάνδας για το εξωτερικό, συναντάμε μία προς μία τις καταγγελίες που υποδαυλίζουν και διαχέουν σήμερα το αντιεβραϊκό μίσος, προκαλώντας τη γενική κατακραυγή εναντίον του Ισραήλ.⁸

Η σοβιετικής, λοιπόν, προέλευσης εξισλαμισμένη αντισιωνιστική προπαγάνδα οργανώθηκε σύμφωνα με τις πρακτικές των ολοκληρωτικών συστημάτων. Έτσι, με στόχο την ευρεία αποδοχή των όσων διακηρύσσει, επέλεξε εκείνα τα αντισιωνιστικά στερεότυπα που επιβιώνουν μέσα στις Δυτικές κοινωνίες. Προς τούτο, με οδηγό τα ψευδεπίγραφα *Πρωτόκολλα*, επικαιροποίησε, μέσω επιδέξιων αντιστροφών, τον μύθο περί μιας πανίσχυρης όσο και διαβολικής εβραϊκής οντότητας.

Συνάμα, επιδόθηκε στην κατασκευή των συνθηκών που επιτρέπουν στον ισλαμο-παλαιστινισμό να δικαιολογήσει τις εξολοθρευτικές επιδιώξεις του, «επαληθεύοντας» τις ιδεολογικές του θέσεις. Όσον αφορά το στρατήγημα της «επαλήθευσης», χρειάζεται, για να γίνει καλύτερα αντιληπτό, να επισημάνουμε ότι, για τους ανθρώπους της «κοινής λογικής», ο ολοκληρωτικός ιδεολογικά τρόπος σκέψης παραμένει ακατανόητος. Αυτό, επειδή οι αποφάσεις που λαμβάνει και οι δράσεις τις οποίες υλοποιεί δεν μπορούν να εξηγηθούν με βάση το κριτήριο του καλώς εννοούμενου συμφέροντος. Αυτή η απουσία,

ακριβώς, κάθε έννοιας ορθολογικού οφέλους οδήγησε την τότε δημοκρατική Δύση σε μεγάλες παρανοήσεις σχετικά με τις επιδιώξεις και τις ενέργειες του Χίτλερ. Προκειμένου να επιτύχουν τους ιδεολογικούς τους στόχους – είτε πρόκειται για τους νόμους της Φύσης ή της Ιστορίας είτε για την βούληση του Αλλάχ– τα ολοκληρωτικά, υπερεθνικά εξορισμού, κινήματα, δεν έχουν καμία μέριμνα για την ευημερία της κοινότητας στην οποία κυριαρχούν, ενώ αντιμετωπίζουν τους ανθρώπους ως αναλώσιμο υλικό για την υλοποίηση των διαφόρων σχεδίων δράσης τους. Με βάση τα παραπάνω, δεν πρέπει να απορούμε για το γεγονός ότι η Χαμάς χρησιμοποιεί τους αμάχους ως ανθρώπινες ασπίδες, μετατρέποντας τις κατοικίες, τα νοσοκομεία και τα σχολεία σε πεδία σύρραξης και σε οπλοστάσια. Από την ίδια σκοπιά, κατανοείται και η αδιάλλακτη στάση αναφορικά με τους ομήρους, η επιδίωξη για τις μεγαλύτερες δυνατές απώλειες γυναικόπαιδων κατά τις πολεμικές επιχειρήσεις στις οποίες εξωθήθηκε το Ισραήλ μετά την 7^η Οκτωβρίου, όπως και η προσπάθεια παράτασης των συμφορών που υφίστανται οι κάτοικοι της Γάζας. Όλα αυτά δεν στοχεύουν, μέσω της μεγιστοποιημένης προβολής τους, παρά στην «επαλήθευση» του χαρακτηρισμού του Ισραήλ ως «γενοκτονικού» κράτους.

Αναφορικά, τώρα, με το στρατήγημα των αντιστροφών, αξίζει να επισημάνουμε ειδικότερα τα εξής: Η χιτλερικής κοπής αντισιωνιστική προπαγάνδα, με βάση την ουσιώδη σχέση της φυλής με το έδαφος και το αίμα, στήριζε τον μολυσματικό χαρακτήρα των Εβραίων στο γεγονός ότι τα άτομα που εντάσσονται σε αυτήν τη φυλετική ομάδα είναι απάτριδες, επομένως, παρασιτικά στοιχεία, διαλυτικά της φυλετικής καθαρότητας, λόγω της ανοίκειας ετερότητάς τους. Από την πλευρά του σοβιετικού κομμουνισμού, όπου η ιδιότητα του πολίτη δεν είχε να κάνει με τον τόπο γέννησης αλλά με την αφοσίωση στο σοβιετικό καθεστώς,⁹ οι Εβραίοι καταγγέλλονταν για κοσμοπολιτισμό· έτσι, ταυτίζονταν με τον εσωτερικό εχθρό του συστήματος. Μετά την επιστροφή των Εβραίων στην ιστορική

8 I. Tabarovski, «The Language of Soviet Propaganda. Progressive anti-Zionism and the poisonous Legacy of Cold War Legacy», *Quillette*, 31/07/2024. <https://quillette.com/2024/01/11/the-language-of-soviet-propaganda>

9 D. C. Maus, *Unvarnishing Reality. Subversive Russian and American Cold War Satire*, South Carolina 2011, σελ. XII.

τους πατρίδα με την ίδρυση του κράτους του Ισραήλ, οι όροι αντιστρέφονται, ώστε το αντι-εβραϊκό μίσος να προσαρμοσθεί στις νέες συνθήκες. Τώρα υπάρχει μεν το Ισραήλ, όμως δεν νομιμοποιείται να υπάρχει. Η ίδρυσή του είναι αποτέλεσμα αποικιοκρατικής εισβολής. Σύμφωνα με το σύγχρονο αντισιωνιστικό δόγμα, η Παλαιστίνη αποτελεί ανέκαθεν μουσουλμανική γη, ακόμα και πριν τον Μωάμεθ! Με άλλα λόγια, οι Εβραίοι έχουν, αλλ' όμως δεν δικαιούνται να έχουν πατρίδα. Η μετάβαση από τον *de facto* απάτριδα στον *de jure* απάτριδα, δικαιολογώντας το «αγωνιστικό» πρόταγμα για αφανισμό του συγκεκριμένου κράτους, καθόσον προϊόν μιας εγκληματικής αποικιοκρατικής πολιτικής, έρχεται να μετασχηματίσει τη φονική σχέση ανάμεσα στον διώκτη άριο και τον διωκόμενο Εβραίο σε εκείνην ανάμεσα στον παρείσακτο διώκτη Εβραίο και τον διωκόμενο «αυτόχθονα» Άραβα. Με βάση αυτή την αντιστροφή, το Ισραήλ παρουσιάζεται ως ναζιστική και ρατσιστική κρατική οντότητα. Κατά την ίδια μεθόδευση, ο εγκλεισμός των Εβραίων στα γκέτο αντιστρέφεται επιδέξια με τον χαρακτηρισμό τού Ισραήλ ως κράτους-απαρτχάιντ.

Με τη βοήθεια των παραπάνω αντιστροφών, η μνήμη του Ολοκαυτώματος διαστρέφεται με τρόπο που επιτρέπει την απουσία κάθε συναισθήματος και συγκίνησης για τα θύματά του. Την εποχή τής εμφάνισης του δημοκρατικού αντισιωνισμού, και αναφορικά με τις προσπάθειες της Ευρώπης να απαλλαγεί από την ενοχή της για την εξόντωση των Εβραίων στο έδαφός της, την οποία είχε αφήσει να συμβεί, ο Vladimir Jankélévitch, εμπνεόμενος από τον τίτλο ενός έργου του Ionesco, είχε διατυπώσει σαρκαστικά το εξής ευφυολόγημα: «Κι αν οι Εβραίοι ήταν οι ίδιοι ναζί; Αυτό θα ήταν υπέροχο. Δεν θα υπήρχε πια ανάγκη να τους λυπόμαστε: η μοίρα τους θα ήταν αυτή που τους άξιζε».¹⁰ Με την ανενδοίαστη αναγωγή αυτής της πικρής ειρωνείας σε ιστορική «βεβαιότητα», η αντισιωνιστική προπαγάνδα, πιστή στη μέθοδο του ολοκληρωτισμού να αντικαθιστά την πραγματικότητα με την ιδεολογική «αλήθεια», επέτρεψε στους

10 V. Jankélévitch, *L'imprescriptible. Pardonner? Dans l'honneur et la dignité*, Paris 1986, epub, σελ. 9.

Αντισιωνιστικά συνθήματα σε φιλοπαλαιστινιακές κινητοποιήσεις.

ισλαμο-παλαιστινιστές να σφετερίζονται τη θέση των πραγματικών θυμάτων του γενοκτονικού ναζιστικού κράτους.

Υπό το φως έτσι της στρατηγικής των αντιστροφών, όπως και των τακτικών χειραγώγησης του ολοκληρωτισμού, η επιδιωκόμενη παραγωγή θυμάτων στη Γάζα, μετά την 7^η Οκτωβρίου, θα μπορούσε να παραλληλισθεί με την τακτική των ναζί να κατασκευάζουν τις συνθήκες οι οποίες θα «επαλήθευαν» τη θέση τους υπέρ ενός κόσμου χωρίς Εβραίους, εφόσον αυτοί είναι παντού και πάντα ανεπιθύμητοι. Η συγκεκριμένη τακτική συνίσταται στο να δημιουργείς πραγματικότητες μέσα στις οποίες η οντότητα την οποία έχεις στοχοποιήσει φαίνεται όμοια με την πλασματική εικόνα που έχεις κατασκευάσει εναντίον της. Έτσι, όσον αφορά τους ναζί, αφού άρπαζαν από τους Εβραίους τις περιουσίες τους, δεν τους επέτρεπαν να ασκούν το επάγγελμά τους και τέλος τους απέκδυναν από το status του δικαίικου προσώπου, κατόπιν έγραφαν, το 1938, στην επίσημη εφημερίδα των SS, *Schwarze Korps*, ότι «εάν ο κόσμος δεν είχε ακόμη πεισθεί πως οι Εβραίοι είναι το κατακάθι της γης, σύντομα θα πείθονταν, όταν ζητιάνοι, χωρίς ταυτότητα, χωρίς ιθαγένεια, χωρίς χρήματα και χωρίς διαβατήρια θα περνούσαν τα σύνορά τους».¹¹

Εν κατακλείδι, το τροπάρι του εξολοθρευτικού αντισιωνισμού παραμένει το ίδιο: Είτε ως κατακάθια της γης είτε ως μέλη της master race, οι Εβραίοι δεν έχουν θέση πάνω στη γη. Συνεπώς, το κράτος του Ισραήλ εγκληματεί κά-

11 Βλ. Η. Arendt, *Οι απαρχές του ολοκληρωτισμού, Δεύτερο μέρος Ιμπεριαλισμός*, μτφρ. Β. Τομανάς, Θεσσαλονίκη 2017, σελ. 193.

θε φορά που αμυνόμενο διεκδικεί το δικαίωμά του στην ύπαρξη.

Το στρατήγημα των αντιστροφών, μέσω των οποίων επιδιώκεται η οικειοποίηση των δεινών που έχει υποστεί ο εβραϊκός λαός με αποκλειστικό στόχο την πειστική του παρουσίαση ως θύτη, συνέβαλε καθοριστικά στην αναζωπύρωση του αντισιμιτισμού στη Δύση. Τούτο κυρίως στο μέτρο που η σύγχρονη «προοδευτική» ιδεολογία έχει χωρίσει την κοινωνία και τον κόσμο σε καταπιεστές και καταπιεζόμενους. Υπό την κυριάρχηση των μεταμοντέρνων πολιτικών τής θυματοποίησης, η πιστή αναπαραγωγή της σοβιετικής αντισιωνιστικής προπαγάνδας από την σταλινική αριστερά και την ακροαριστερά, μετασχημάτισε όλες τις εκδηλώσεις αντιεβραϊκού μίσους και όλες τις ισλαμιστικές επιθέσεις εναντίον του Ισραήλ σε πράξεις αντίστασης εναντίον της αποικιοκρατίας. Στο ίδιο πλαίσιο, με βάση τη φυλετικοποίηση των ανθρώπων την οποία νεκρανάστησαν τα κινήματα που γέννησε η κουλτούρα της αποδόμησης, οι εν λόγω αντιστροφές εξυπηρετούνται και από το γεγονός ότι, μετά το 1948, οι Εβραίοι πέρασαν τη «γραμμή του χρώματος», σύμφωνα με τη διατύπωση του Enzo Traverso,¹² και έγιναν λευκοί. Στο μανιχαϊστικό σύμπαν της σύγχρονης πολιτικής των ταυτοτήτων, του γουοκισμού, της αποαποικιοποίησης, κ.λπ., η ταύτιση του «Εβραίου» με τον λευκό άνδρα, εντάσσοντάς τον στην κατηγορία των εξουσιαστών, πλουτοκρατών και ιμπεριαλιστών, τον καθιστά επίλεκτο στόχο του «αντιλευκού» ρατσισμού, ο οποίος αυτοπροσδιορίζεται ως νεο-αντιρατσισμός. Η κατασκευή έτσι της εικόνας του «σιωνιστή» –ο οποίος απεργάζεται την καταστροφή των Αράβων μουσουλμάνων, ενώ διαφεντεύει την Αμερική, ελέγχοντας όλον τον πλανήτη– αποτελεί τον εκσυγχρονισμό και την προσαρμογή των αντισιμιτικών στερεοτύπων στην κοσμοθεωρία των πολέμων του Δυτικού «φαλλο-Λογοκεντρισμού». Από εδώ ακριβώς προκύπτει η νέα εκδοχή του αντισιμιτισμού που είναι αυτή του «αντιφασίστα-αντισιωνιστή».

12 E. Traverso, «Les juifs et la ligne de couleur» στο S. Laurent και Th. Leclère, *De quelle couleur sont les Blancs?*, Paris 2013, σσ.253-261, εκδ. kindle, empl. 5430. Βλ. και P. Brucner, *Un racisme imaginaire*, ό.π., σελ. 115 επ.

Με βάση τη δική τους αντίληψη για τη φύση της εξουσίας και της δικαιοσύνης, τα ισλαμόφιλα αντισυστημικά κόμματα και κινήματα έχουν τοποθετήσει απέναντι στον φαντασιωμένο «σιωνιστή» τον ονειρικό μουσουλμάνο. Ο τελευταίος τώρα ανάγεται σε αντιπροσωπευτικό θύμα των αποκλεισμών και της καταφρόνιας του ανεπτυγμένου κόσμου, λόγω του κοινωνικού ρατσισμού και των αρνητικών διακρίσεων που υφίσταται. Το Ισλάμ εξιδανικεύεται ως η θρησκεία των φτωχών και των κατατρεγμένων, ώστε τα συναφή του ήθη τίθενται υπό την προστασία μιας αδιάλλακτης όσο και εξοργιστικά μεροληπτικής «πολιτικής ορθότητας». Η ριζοσπαστικοποίησή αυτού του «ιδεώδους θύματος», μέσω του τζιχαντισμού, θα μπορούσε άλλωστε να οδηγήσει σε μια επανάσταση αντίστοιχη της μη προσδοκώμενης πλέον προλεταριακής¹³.

Συνάμα η χρήση του όρου «σιωνιστής», αντί του «Εβραίος», διευκολύνει την αντιμετώπιση όλων των ατόμων εβραϊκής καταγωγής, ανεξαρτήτως της υπηκοότητάς τους, ως συνένοχων εκπροσώπων ενός κράτους-δολοφόνου. Το Ισραήλ υπερβαίνει έτσι τα σύνορά του, ώστε η επιθυμία εξάλειψής του είναι αλληλένδετη με εκείνη της εξόντωσης όλων των Εβραίων απανταχού της γης: «το Ισραήλ είναι παντού. Δεν είναι μια χώρα, είναι ένα χταπόδι, ένα άπιαστο και πανταχού παρόν ον, που απλώνει τα πλοκάμια του σε ολόκληρη την επιφάνεια του πλανήτη».¹⁴

Ο ισλαμο-αριστερισμός συνδέεται με την αυτοκτονική για τον Δυτικό Πολιτισμό εργαλειοποίηση ενός αποκλειστικού όσο και αξιοθαύμαστου γνωρίσματός του. Πρόκειται για τον διαρκή αναστοχασμό των πεπραγμένων του και την κριτική εξέταση των κινήτριων και καθοδηγητικών αρχών του. Στην άρρηκτη σχέση της συγκεκριμένης κουλτούρας με τον Λόγο, ο οποίος σήμερα καταγγέλλεται ως «λευκός», οφείλεται ο οικουμενικός χαρακτήρας των αξιών που αυτή σφυρηλάτησε, η εγγενής χειραφετητική της δύναμη, όπως και η θαρραλέα αναγνώριση των σοβαρών έως και ασυγχώρητων παρεκκλίσεων της από τις αρχές που δημιούργησε. Πα-

13 Βλ. και A.-P. Taguieff, *Liaisons dangereuses. Islamo-nazisme et islamogauchisme*, Paris 2021, εκδ. kindle, σελ. 72. Επίσης, Ιδ. *Le nouvel opium des progressistes*, ό.π., σελ. 39.

14 A. Finkelkraut, *La seule exactitude*, Paris 2019, σελ. 130.

ράλληλα, όμως, η ιστορία μας έδειξε ότι η εργαλειοποίηση αυτής της ικανότητας για αυτοκριτική, με στόχο την άνευ όρων απόρριψη της συγκεκριμένης κουλτούρας, οδήγησε στην κατάλυση της αξιοπρέπειας του ανθρώπινου προσώπου και συνακόλουθα στην κατάργηση κάθε έννοιας ηθικής και πολιτικής ελευθερίας. Γνωρίζουμε δηλαδή ότι σήμα κατατεθέν των ολοκληρωτισμών του εικοστού αιώνα, ήταν ο αντιδυτικισμός. Ο τελευταίος, όπως επισημαίνει η Thérèse Delpech σχετικά με τον χιτλερισμό, διαδιδόταν στις μάζες μέσα από τη διαρκή όσο και λυσιπώδη ανάδειξη των ρωγμών της δυτικής κουλτούρας και της «ευρωπαϊκής πολιτικής ζωής», μέχρι της πλήρους απαξίωσής τους. Έτσι, «ο ναζισμός γεννήθηκε από τη διαπίστωση ότι στην καρδιά της μοντέρνας εποχής υπήρχε ένα τεράστιο κενό, όπου μπορούσαν να βρουν κατάλυμα οι ουτοπίες, και απ' όπου μπορούσαν όλες τους να αντλήσουν μια δύναμη τρομερής αποτελεσματικότητας».¹⁵ Πρόκειται για μια αποτελεσματικότητα η οποία μας κληροδότησε την τρομακτική βεβαιότητα ότι είναι δυνατή η διάπραξη εγκλημάτων τα οποία πριν πραγματοποιηθούν κανείς δεν μπορούσε να τα φαντασθεί. Το κίνητρο γι' αυτήν την έλευση της κόλασης πάνω στη γη ήταν ο αντισημιτισμός.

Σήμερα, ζούμε τη νέα, αλλά το ίδιο απειλητική, έκφανση της εσπεροφοβίας. Μέσα από την παροξυσμική αποδόμηση της Δυτικής κουλτούρας, την επιστροφή στον ανορθολογισμό των τριβαλισμών, και την φυλετικοποίηση των αρχών του Διαφωτισμού, βλέπουμε τον ρατσισμό να μεταλλάσσεται, οργουελικά, σε αντιρατσισμό. Αυτός ο νέο-αντιρατσισμός διαλύει την ανθρωπότητα σε ένα σύνολο στεγανοποιημένων ομάδων, τα ταυτοποιητικά χαρακτηριστικά των οποίων καθιστούν τις μεταξύ τους διαφορές μη αναγώγιμες. Εξ αυτού, τα διάφορα αξιακά συστήματα δεν συναντώνται παρά υπό συνθήκες σύρραξης, ούτως ώστε καταργείται η δυνατότητα εγκαθίδρυσης και αποδοχής οικουμενικών αξιών. Ακόμα χειρότερα: υιοθετώντας τον τυπικά ρατσιστικό τρόπο σκέψης, οι έννοιες της αθωότητας και της ενοχής ενός ανθρώπινου όντος δεν έχουν να κά-

Αντισημιτικό σύνθημα εξέγερσης της επίθεσης της 7.10.23 σε σταθμό μετρό στο Όσλο.

νουν με τις πράξεις του, αλλά αποφασίζονται με βάση τα στερεοτυπικά γνωρίσματα της ομάδας στην οποία εντάσσεται. Έτσι, με γνώμονα την αντιδυτικιστική θυματοποίησή τους, οι ανθρώπινες ομάδες δεν νοούνται ως ισότητες, δεδομένου ότι η αξία τους ορίζεται από το χρηματιστήριο της μισαλλοδοξίας. Σύμφωνα με τις ανορθόλογες κατηγοριοποιήσεις αυτής της νέας μορφής ρατσισμού, ο κατ' εξοχήν αντιρατσιστής είναι ο αντισιωνιστής.

Στο ίδιο πλαίσιο, βλέπουμε μια μεγάλη μερίδα των προηγμένων κοινωνιών να καλοδέχεται μια επεκτατική πολεμοχαρή ιδεολογία, η κινητήρια δύναμη της οποίας είναι η επιδίωξη της επιβολής σε παγκόσμια κλίμακα του ολοκληρωτικού τρόμου. Βλέπουμε να χαρακτηρίζονται ως «μαχητές της ελευθερίας» οι τρομοκράτες που, στο όνομα του θεοκρατικού αντιληπτικού τους σύμπαντος, αποφασίζουν, όπως οι αλλοτινοί Eichmann, ποιος θα πρέπει και ποιος δεν θα πρέπει να κατοικεί τον κόσμο.¹⁶

Βιώνοντας αυτή την εξωφρενική κατάσταση κατά την οποία ο αντισημιτισμός φοράει τα ρούχα του δημοκρατικού ανθρωπισμού, και όπου η έννοια του συνανθρώπου αποκτά και πάλι επιλεκτική σημασία, χρειάζεται να αντιληφθούμε ότι η διάσωση της humanitas, με το διττό της νόημα, αυτό την ανθρωπότητας και της ανθρωπινότητας, είναι τώρα στο χέρι των απλών ελευθεροφρόνων ανθρώπων. Ας μην αφήσουμε τους βαρβάρους να ερημώσουν και πάλι τον κοινό μας κόσμο.

* Η Βάνα Νικολαΐδου-Κυριανίδου είναι Καθηγήτρια Πολιτικής Φιλοσοφίας, Πρόεδρος του Τμήματος Φιλοσοφίας του ΕΚΠΑ και Διευθύντρια του Εργαστηρίου Πολιτικής Φιλοσοφίας: Από την πράξη στη θεωρία (ΕΠοΦι).

15 T. Delpech, *L'ensauvagement. Le retour de la barbarie au XXI siècle*, Paris 2005, εκδ. kindle, empl. 1958.

16 Bl. H. Arendt, *Eichmann in Jerusalem. A Report on the Banality of Evil*, New York, 1994, σελ. 279.

From the river to the sea...

επιλεκτική ευαισθησία και τα όρια του αντισημιτισμού

Της ΒΑΣΩΣ ΚΙΝΤΗ

Παρόλη την πρόοδο που έχει σημειώσει η ανθρωπότητα σε ό,τι αφορά τα δικαιώματα, τον σεβασμό ή έστω την ανοχή στη διαφορετικότητα, την απόρριψη της μισαλλοδοξίας και την ειρηνική συνύπαρξη, είναι πραγματικά αδιανόητο πώς εξακολουθεί να επιβιώνει στις μέρες μας ο αρχαϊκός αντισημιτισμός, ο οποίος δεν διστάζει να γίνεται αποκάλυπτος. Το δέος απέναντι στα όσα αδιανόητα υπέστησαν οι Εβραίοι στο Ολοκαύτωμα και η ενοχή της ανθρωπότητας για το

αποτρόπαιο αυτό έγκλημα δεν επέτρεπε για αρκετά χρόνια στους αντισημίτες να εκφράσουν ρητά

το μίσος τους. Το κάλυπταν με αναθεωρητικές ερμηνείες και με αντι-σιωνιστικές καταγγελίες που χρησιμοποιούνται και σήμερα ως όχημα αντισημιτισμού. Αυτό που διεκδίκησαν και πέτυχαν πολλά έθνη από τον 19^ο αιώνα –την ίδρυση του εθνικού κράτους τους– δεν αναγνωριζόταν, ούτε καν ιδεολογικά, πολλώ δε μάλλον πρακτικά, ως δικαίωμα στους Εβραίους και στο Ισραήλ.

Σήμερα, η άρνηση αυτού του δικαιώματος εκφράζεται αποκάλυπτα με το σύνθημα “From the river to the sea”, ένα σύνθημα που θέλει να ρίξει τους Εβραίους πολίτες του Ισραήλ στη θάλασσα και να εξαλείψει το κράτος τους από τον χάρτη. Αυτό το σύνθημα ακούγεται από τους εχθρούς του Ισραήλ στη Μέση Ανατολή αλλά δυστυχώς και από πολίτες της Δύσης που θέλουν να ονομάζονται προοδευτικοί. Το επιχείρημα που χρησιμοποιείται, ή μάλλον το πρόσχημα, είναι όσα συμβαίνουν με τον πόλεμο στη Γάζα. Αλλά και εδώ εκδηλώνεται η ειδική μεταχείριση του Ισραήλ. Ένας πόλεμος φέρνει πάντοτε πολλά

δεινά και κατά τη διεξαγωγή του δεν αποφεύγονται τα εγκλήματα. Γι’ αυτό πάντα καταδικάζουμε τον πόλεμο και έχουμε αναπτύξει το δίκαιο του πολέμου ώστε να εγκυβόρουμε τους εμπόλεμους όταν το παραβιάζουν. Τον συγκεκριμένο πόλεμο δεν τον ξεκίνησε το Ισραήλ. Τον ξεκίνησαν οι εχθροί του που σχεδίασαν και εκτέλεσαν ένα εγκληματικό, φρικτό σχέδιο, οι λεπτομέρειες και τα αποτελέσματα του οποίου δεν μπαίνουν σε λέξεις γιατί οι συνηθισμένες λέξεις που έχουμε λυγίζουν και συντριβονται κάτω από το βάρος της ωμής, στυγερής βίας και του μίσους. Οι θηριωδίες της 7^{ης} Οκτωβρίου από τους εχθρούς του Ισραήλ εναντίον κατοίκων του Ισραήλ δεν κινητοποιήσαν διαδηλώσεις υπερασπιστικές για τα θύματα αντίστοιχες με αυτές που έγιναν και γίνονται για τη Γάζα. Όπως δεν κινητοποιούν διαδηλώσεις όσα υφίστανται οι πολίτες του στυγνού και αμείλικτου Ιράν, της αυταρχικής Τουρκίας του Ερντογάν ή της πολεμοχαρούς Ρωσίας του Πούτιν, ενός κράτους που καταπατά κάθε έννοια δικαίου είτε μιλάμε για την πολεμική του μηχανή είτε για τους πολίτες στο εσωτερικό του. Η ομηρία ανθρώπων, μωρών, παιδιών και ηλικιωμένων δεν συγκίνησε ώστε να ζητηθεί από τη Χαμάς η απελευθέρωσή τους πριν από κάθε ενέργεια ή διαπραγμάτευση, ώστε να μην χρησιμοποιούνται άνθρωποι σαν εργαλεία εκβιασμών.

Το Κράτος του Ισραήλ, αντίθετα με άλλα κράτη του κόσμου όπου τυχόν απειλές είναι περιστασιακές, είναι αναγκασμένο να ζει διαρκώς, από την ίδρυσή του, σε κατάσταση εγρήγορσης και ετοιμότητας, περικυκλωμένο καθώς είναι από τους εχθρούς του που μεθοδεύουν κάθε στιγμή τρόπους για να το εξαφανίσουν. Οι πολίτες του έχουν δικαίωμα κι αυτοί, όπως όλοι οι πολίτες του κόσμου, να απολαμβάνουν μια ξένοιαστη ειρηνική ζωή χωρίς τη διαρκή απειλή βίας. Δικαιούνται την υποστήριξή μας. Το οφείλουμε στις εβραϊκές κοινότητες σε όλον τον κόσμο. Το οφείλουμε στην ανθρωπότητα.

** Η Βάσω Κιντή είναι ομότιμη Καθηγήτρια Φιλοσοφίας της Επιστήμης του ΕΚΠΑ.*

Αγρυπνία για τα θύματα της 7.10.23 στο Τελ Αβίβ.

Ο φοίνικας να γίνει περιστέρι

Του ΧΡΗΣΤΟΥ Α. ΧΩΜΕΝΙΔΗ

Είχαν ξεχάσει οι Εβραίοι κατά τους αιώνες της Διασποράς το ένδοξο παρελθόν τους στη γη του Ισραήλ; Κάθε άλλο! Τα Ιερά Βιβλία τους το υπενθύμιζαν, τους προστάτευαν από την αμνησία και την αφομοίωση. Οι διώκτες τους επίσης. Για να ξεσπάει ο ρατσισμός όχλων και ηγεμόνων επάνω τους, για να τους στερούν αυτονόητα για τους υπόλοιπους δικαιώματα, την κτήση γης, την κατοχή όπλων, παναπεί ότι τους φοβόντουσαν. Το άγος της σταύρωσης του Ιησού (το οποίο η Ορθόδοξη Εκκλησία επιμένει να ρίχνει στις πλάτες τους κάθε Μεγάλη Εβδομάδα, «...των θεοκτόνων ο εσμός, Ιουδαίων έθνος το άνομον...»), δεν μπορούσε προφανώς να αντικρουστεί με λογικά επιχειρήματα εις ώτα μη ακουέντων. Πώς να κατανοήσει ο απλός, ο αγράμματος συνήθως Χριστιανός, ότι ο Θεός του σύρθηκε στο πραιτώριο της Ιερουσαλήμ από δοσίλογους αρχιερείς; Και ανηφόρισε τον Γολγοθά με διαταγή της ρωμαϊκής κατοχικής εξουσίας; Ψιλά γράμματα... Οι Εβραίοι στη συνείδησή του ήταν οι μιαροί «άλλοι» που η σύγκρι-

σή μαζί τους του έδινε μια ψευδαίσθηση ανωτερότητας. Για αυτό και αποδεχόταν, αν δεν συμμετείχε χαιρέκακα, στα αλλεπάλληλα πογκρόμ. Στα λουτρά τρόμου που οργανώνονταν απανταχού σχεδόν, από την τσαρική Ρωσία μέχρι την Αργεντινή. «Μπόρα είναι θα περάσει...», έσκυβαν το κεφάλι οι διωκόμενοι. Και εύχονταν ψιθυριστά κάθε Πρωτοχρονιά «του χρόνου στα Ιεροσόλυμα...»

Δεν υπάρχει άνθρωπος της ημετέρας παιδείας μετέχων, διαπλασμένος με τις αρχές του ουμανισμού, που να μη συγκινείται από τα πάθη των Εβραίων. Όπως τα καταγράφουν οι πιο προικισμένοι αφηγητές. Από εκείνους που έγραψαν την Παλαιά Διαθήκη μέχρι τους σχεδόν συγχρόνους μας: την Άννα Φρανκ, τον Ισαάκ Μπάσεβιτς Σίνγκερ, τον Σάουλ Μπέλοου, τον Φίλιπ Ροθ, τον Κερκυραίο Αλβέρτο Κοέν. Αλλά και τον νεότερό μου, γεννημένο το 1980, Τζόσουα Κόεν με το σπαρταριστό του μυθιστόρημα «Οι Μεταφορές του Βασιλιά» και με τους «Νετανιάχου» του, που κέρδισαν το βραβείο Πούλιτζερ το 2021. Και τους Ισραηλινούς συγγρα-

φείς, τον Άμος Οζ, τον Αβραάμ Γεσούα, τον Νταβίντ Γκρόσμαν, τον Έγγκαρτ Κερέτ και τον Ρούμπι Να-ντάρ, τον οποίο είχα την ευκαιρία να γνωρίσω και να απολαύσω φέτος την άνοιξη στην Ιερουσαλήμ. Πηγή που αναβλύζει ιστορίες το Ισραήλ.

Ο ιδρυτικός του ωστόσο μύθος είναι ένας. Εκείνος του Φοίνικα. Που αέναα καίγεται και συνεχώς αναγεννάται από τις στάχτες του. Αφανισμός και ανάσταση. Έκλειψη, αδιαπέραστο σκοτάδι κι έπειτα φωταψία. Τον συναντάς παντού. Από την Έξοδο της Πεντατεύχου, την αποτίναξη του αιγυπτιακού ζυγού και την πορεία προς τη γη Χαναάν. Έως το Ολοκαύτωμα, την απόλυτη, την άφατη συμφορά και έπειτα την παλιγγενεσία, την ίδρυση και την προκοπή του κράτους του Ισραήλ. Τότε που οι ποιητές έγιναν πολεμιστές και τα εύθραυστα κορίτσια -«ω! η υπέροχη μαγνόλια! Η κατάλευκη γαρδένια, τ'άσπρο μου γιασεμί...» υμνεί ο Νίκος Εγγονόπουλος την Εστερίκα, Ρίκα- ζώστηκαν τα άρματα. «Πλεονάκις επολέμησάν με εκ νεότητός μου, και γαρ ουκ ηδυνήθησαν μοι», λένε οι Ψαλμοί. Διόλου τυχαίο ότι αυτή τη φράση ακριβώς προτάσσει ο Οδυσσεάς Ελύτης στο «Άξιον Εστί», στο έπος του Ελληνισμού. Οι εκλεκτικές συγγένειες των δύο εθνών διαπερνούν την Ιστορία.

Μας συνεπαίρνει τόσο η λάμψη του Φοίνικα ώστε δεν διακρίνουμε την τραγική του διάσταση. Πόσο πρέπει να σκληρύνεις για να γίνεις πυρίμαχος; Πόσα πρέπει να αντέξεις κυκλωμένος από εχθρούς, οι οποίοι λαχταρούν την καταστροφή σου;

Το χειρότερο που συνέβη στο Ισραήλ κατά τους τελευταίους δεκατέσσερις μήνες δεν ήταν η υπό κλίμακα Σοά της 7^{ης} Οκτωβρίου. Η φρίκη της ομηρίας. Η απαρέσκεια ενός σημαντικού μέρους της διεθνούς κοινής γνώμης, που αδυνατούσε από αφέλεια και από άγνοια να συλλάβει τη μεγάλη εικόνα, που κραύγαζε “From the River to the Sea” χωρίς να έχει ιδέα σε ποιόν ποταμό και σε ποια θάλασσα αναφέρεται, τι σημαίνει το σύνθημα. Το χειρότερο ήταν ότι συγκρουόμενο μέχρι θανάτου με την τρομοκρατία, το Ισραήλ μολύνθηκε από τη δική της απανθρωπιά. Για να αντιμετωπίσεις κτήνη πρέπει να αποκτηνωθείς; Πιθανόν. Πώς όμως ξαναβρίσκεις έπειτα τον εαυτό σου; Το τραύμα που αφήνει

ο πόλεμος είναι βαρύτατο. Ίσως μάλιστα ο νικητής να πληγώνεται στον πυρήνα του χειρότερα από τον ηττημένο.

Ποιό θα όριζα ως πρόταγμα για το Ισραήλ προϊόντος του 21^{ου} αιώνα; Να αφήσει πίσω του τον μύθο του Φοίνικα. Να συμβιώνει με τους γύρω του χωρίς να πρέπει να τους αποκρούει, δίχως να αναγκάζεται να τους καταστέλλει. Να απελευθερωθεί από τη φωτιά και το τσεκούρι, να αφοσιωθεί σε έργα ειρήνης στα οποία αποδεδειγμένα θριαμβεύει.

«Κι εμείς το ίδιο ποθούμε!» θα χαμογελάσετε κάπως συγκαταβατικά. «Δεν ευφρανθήκαμε εμείς όταν ο Σαντάτ έσφιξε το χέρι του Μπέγκιν; Δεν υποστηρίξαμε με πάθος το Όσλο του Γιτζάκ Ράμπιν, δεν τον θρηνήσαμε γοερά όταν δολοφονήθηκε; Το μοτίβο -φευ- δεν έχει αλλάξει τα τελευταία εβδομηνταέξι χρόνια. Ένα βήμα εμπρός, δυό βήματα πίσω. Και το Ισραήλ κάθε τόσο να βρίσκεται με την πλάτη στον τοίχο...»

Δεν αλλάζει ασφαλώς η κατάσταση από τη μια μέρα στην άλλη. Ούτε εξαρτάται από την επιθυμία των απλών ανθρώπων, οι οποίοι παρακολουθούν από απόσταση ασφαλείας -ασφαλείας για τους κυβερνώντες- τις πολιτικές εξελίξεις. Μεταξύ σφυράς και άκμονος οι δημοκράτες του Ισραήλ, ανάμεσα στους Χαμασίτες και τους Χεσμπολάδες και στους θρησκομανείς συμπολίτες τους, δεν έχουν κανένα λόγο να αισιοδοξούν. Ο Άμος Οζ πέθανε και η θεραπεία του εναντίον του φανατισμού -“How to Cure a Fanatic”- κιτρινίζει...

Αλοιμόνο αν θάβαμε και αν λησμονούσαμε την ελπίδα μας. Στους πιο δεινούς αντιθέτως καιρούς, τότε οφείλουμε να την κρατήσουμε παντί τρόπω ζωντανή, ανάσα να της δώσουμε από την ανάσα μας. Να βρεθεί λύση βιώσιμη είναι ποτέ δυνατόν;

Είναι. Ό,τι δεν εξελίσσεται πεθαίνει. Η ειρήνη, έστω και ως απότοκο οδυνηρών συμβιβασμών, είναι ο μόνος δρόμος προς το μέλλον. Οι κόρες και οι γιοί του Ισραήλ πρέπει να τον χαράξουν και να τον βαδίσουν πρώτοι, βάζοντας το μεγάλο στοίχημα. Ότι οι άλλοι, αργά ή γρήγορα, θα τους ακολουθήσουν.

Ο Φοίνικας πρέπει να αναγεννηθεί ως Περιστερι.

** Ο Χρήστος Χωμενίδης είναι λογοτέχνης, συγγραφέας πολλών μυθιστορημάτων και αρθρογράφος.*

ΕΝΑ ΧΡΟΝΟ ΜΕΤΑ ΤΗΝ 7/10

Έφθε η ώρα η Δύση να στηρίξει το Ισραήλ

Του ΜΠΕΡΝΑΡ ΑΝΡΙ ΛΕΒΙ

Υπάρχουν στιγμές στην Ιστορία, όταν διακυβεύεται η επιβίωση λαών, που μια δυναμική ενέργεια μπορεί να αντιστρέψει την πορεία των πραγμάτων, να ξανασχεδιάσει

τον χάρτη των δυνάμεων.

Σύμφωνα με τη γνωστή ρήση του Λένιν, απόκρυφη, αλλά τόσο αληθινή «υπάρχουν δεκαετίες στις οποίες τίποτα δεν συμβαίνει και υπάρχουν εβδομάδες στις οποίες συμβαίνουν δεκαετίες».

Λοιπόν, αυτό ακριβώς συνέβη, και εξακολουθεί να συμβαίνει, στη Μέση Ανατολή και όχι μόνο, με τους παγιδευμένους βομβητές της 17ης Σεπτεμβρίου, την ήττα της Χεζμπολά στον Λίβανο στις 29 Σεπτεμβρίου και μια μέρα αργότερα, με την προώθηση των ισραηλινών χερσαίων στρατευμάτων στον νότιο Λίβανο.

Ένας τρομοκρατικός στρατός, ισχυρότερος από την Αλ Κάιντα και τον ISIS μαζί, που έχει αποδυναμωθεί σε βάθος χρόνου και προς το παρόν αποκεφαλισμένος.

Το ιρανικό καθεστώς, για το οποίο η Χεζμπολά ήταν η αιχμή του δόρατος, το πετράδι στο στέμμα, ή για να συνεχίσουμε τη μεταφορά των μπολσεβίκων, το πιο πολύτιμο κεφάλαιό του, αποδυναμώνεται από μια ήττα που έρχεται μετά τον βομβαρδισμό του συγκροτήματος της πρεσβείας του στη Συρία, την εκτέλεση του επικεφαλής της Χαμάς, Ισμαήλ Χανίγιε, στην καρδιά της Τεχεράνης, και την αποτυχία της γενικής του επίθεσης, στις 17 Απριλίου, κατά του Ισραήλ. Και για πρώτη φορά εδώ και σχεδόν μισό αιώνα βρίσκεται στρυμωγμένο σε θέση άμυνας, εύθραυστο.

Τα λιμάνια της Χοντέιντα και του Ρας Ίσα, στη δυτική Υεμένη, στοχοποιήθηκαν από μια μοίρα μαχητικών αεροσκαφών, αφού οι Χούθι, άλλη μια μαρριονιέτα των αγιατολάδων, έκαναν το λάθος να χτυπήσουν το αεροδρόμιο Μπεν Γκουριόν στο Τελ Αβίβ, όπου είχε μόλις προσγειωθεί ο πρωθυπουργός του Ισραήλ, Βενιαμίν Νετανιάχου.

Ο Λίβανος στο δρόμο της αποαποικιοποίησης

Ναι, ο Λίβανος, η ένδοξη αυτή χώρα του Αδωνι (του γεννημένου στη Συρία ποιητή Αλί Αχμαντ Σαΐντ Εσμπέρ) και του (Χαλίλ) Γκιμπράν, που προκάλεσε τον θαυμασμό των (Ζεράρ ντε) Νερβάλ, Λαμαρτίνου και Σατωβριάνδου και ήταν, για πολύ καιρό, παράδειγμα κοσμοπολιτισμού και ανεκτικότητας, στη συνέχεια δεν έγινε τίποτα άλλο παρά μια αποικία του Ιράν, ένα πiónι στην αυτοκρατορική του στρατηγική και, εξαιτίας αυτού, ένα αποτυχημένο κράτος – τώρα βλέπει τη μέγγενη να χαλαρώνει και ο λιβανέζικος λαός, αν το επιθυμεί, μπορεί να πάρει πίσω τη μοίρα του στα χέρια του...

Το Ισραήλ ανασαίνει... Οι γυναίκες στο Ιράν χαμογελούν...

Ότι έχει απομείνει από τους δημοκράτες στη Συρία θυμούνται ότι η Χεζμπολά ήταν στην πρώτη γραμμή της σφαγής εκατοντάδων χιλιάδων δικών τους από τον Μπασάρ αλ Άσαντ, και στην Ιντλίμπ υπήρξαν μεγάλες εκρήξεις χαράς...

Οι οικογένειες των 58 Γάλλων αλεξιπτωτιστών και των 241 Αμερικανών πεζοναυτών, που σκοτώθηκαν στις δύο βομβιστικές επιθέσεις αυτοκτονίας με φορτηγά το 1983 στη Βηρυτό, οι επιζώντες των επιθέσεων το 1986 στο Παρίσι, εναντίον του πολυ-

όπου διακυβεύεται η επιβίωση (εν προκειμένω του Ισραήλ), όταν ολόκληροι λαοί (στον Λίβανο, τη Συρία, την Υεμένη και οι Κούρδοι στο Ιράκ και τη Συρία) είναι όμηροι και απειλούνται, όταν η στρατηγική των συμβιβασμών ερμηνεύεται από τον εχθρό (από τη ναζιστική Γερμανία άλλοτε, σήμερα από το Ιράν) ως πρόσκληση για ακόμη σκληρότερα πλήγματα – υπάρχουν, λοιπόν, στιγμές που οι δυναμικές ενέργειες -τις οποί-

καταστήματος Tati, της pub Renault, του αστυνομικού τμήματος, του περιφερειακού τρένου RER, του τρένου υψηλής ταχύτητας TGV Παρίσι-Λυών και ούτω καθεξής, εκτιμούν, όπως και ο Αμερικανός πρόεδρος Τζο Μπάιντεν, ότι με την εξόντωση του Χασάν Νασράλα αποδόθηκε δικαιοσύνη.

Εν συντομία, ο ελεύθερος, ο πραγματικός κόσμος, από τη Νέα Υόρκη, το Παρίσι και τη Ρώμη, μέχρι τα πλήθη από την Τεχεράνη μέχρι την Άγκυρα και από τη Μόσχα μέχρι το Πεκίνο και την Καμπούλ δεν εγκαταλείπουν την ελπίδα. Όσοι ζουν υπό ανόητες και αιμοδιψείς δικτατορίες, ανασαίνουν λίγο καλύτερα και βλέπουν τα σημάδια μιας πιθανής αλλαγής.

Φυσικά, τίποτε δεν έχει ακόμη κριθεί. Η Χεζμπολά διαθέτει χιλιάδες πυραύλους στραμμένους προς το Ισραήλ. Κι οι «πέντε βασιλιάδες» - το Ιράν, η Ρωσία, η Ισλαμική Διεθνής, η Τουρκία και η Κίνα δεν έχουν μείνει χωρίς πόρους.

Μάθημα αποφασιστικότητας από το Ισραήλ

Και οι Ισραηλινοί έδωσαν ένα μάθημα αποφασιστικότητας και θάρρους. Έκαναν το αντίθετο από αυτό που επαναλάμβαναν Ευρωπαίοι και Αμερικανοί σαν χαλασμένοι δίσκοι γραμμοφώνου στη Σύνοδο για την Ασφάλεια του Μονάχου: “Αποκλιμάκωση! Αποκλιμάκωση!” λησμονώντας ότι -σύμφωνα με τους θεωρητικούς του Πολέμου και τον Φον Κλάουζεβιτς- υπάρχουν καταστάσεις στον κόσμο, όπου, δυστυχώς, η κλιμάκωση είναι αναγκαία.

Και θύμισαν ότι υπάρχουν στιγμές στην Ιστορία,

ες οι δειλοί αποκαλούν «κλιμάκωση»- μπορούν να αλλάξουν τον ρου των πραγμάτων, να επανασχεδιάσουν τον χάρτη ισχύος και να σώσουν ζωές.

Ο Ισραηλινός στρατός έδρασε μόνος του, επειδή αυτή είναι σήμερα η κατάστασή του. Αλλά το έκανε -αντίθετα με αυτό που επαναλαμβάνουν παντού οι στρατηγοί της πολυθρόνας, που επικρίνουν ένα «ανεξέλεγκτο Ισραήλ»- με μέτρο. Έπληξε τις επιχειρησιακές δυνατότητες ενός κράτους εν κράτει που τρομοκρατούσε τον κόσμο και το έκανε, όπως πάντα, προσπαθώντας να σώσει αθώους αμάχους.

Και, όπως καθένας θα όφειλε να γνωρίζει από την πτώση μεγάλων αυτοκρατοριών –και πιο πρόσφατα της ΕΣΣΔ– οι δικτατορίες φοβούνται όχι απλώς την αποτυχία, αλλά την εξωτερική ταπείνωση που τις απογυμνώνει ενώπιον της εσωτερικής τους αντιπολίτευσης –έτσι ώστε το Ισραήλ να μπορέσει ίσως να εκπληρώσει στο ίδιο το Ιράν το όνειρο των δυτικών δημοκρατιών, των μετριοπαθών αραβικών χωρών και των ηρωίδων της δημοκρατίας που εδώ και δύο χρόνια παρελαύνουν με θάρρος στην Τεχεράνη φωνάζοντας «Γυναίκα, Ζωή, Ελευθερία».

Για αυτούς τους λόγους, οι σύμμαχοι του Ισραήλ πρέπει να ανασυνταχθούν επείγοντως για να το υποστηρίξουν, όχι μόνο να αμυνθεί, αλλά και να επικρατήσει.

(La Regle Du Jeu, 7.10.2024)

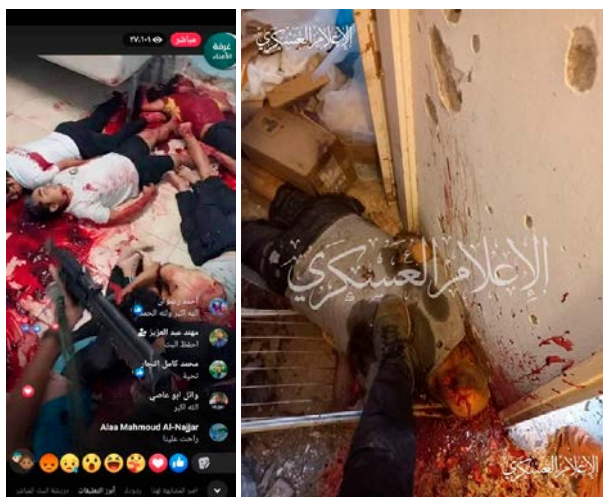
<https://laregledujeu.org/2024/10/07/40960/et-si-le-monde-au-liban-changeait-de-base/>

* Ο **Μπερνάρ Ανρί Λεβί** είναι Γάλλος φιλόσοφος, συγγραφέας και ακτιβιστής.

Μια σοκαριστική προειδοποίηση για τη Δύση

Της ΧΕΡΤΑ ΜΥΛΕΡ

Στις περισσότερες αναφορές για τον πόλεμο στη Γάζα ο πόλεμος δεν ξεκινά από εκεί που ξεκίνησε. Ο πόλεμος δεν άρχισε στη Γάζα. Ο πόλεμος ξεκίνησε στις 7 Οκτωβρίου 2023, ακριβώς πενήντα χρόνια μετά από την εισβολή της Αιγύπτου και της Συρίας στο Ισραήλ. Παλαιστίνιοι τρομοκράτες της Χαμάς διέπραξαν μια αδιανόητη ανθρωποσφαγή στο Ισραήλ. Βιντεοσκόπησαν τους εαυτούς τους σαν να ήταν ήρωες και πανηγύρισαν για το αιματοκύλισμα. Οι νικητήριοι πανηγυρισμοί συνεχίστηκαν στη Γάζα, όπου οι τρομοκράτες έσυραν τους βάνουσα κακοποιημένους ομήρους και τους παρουσίασαν ως λάφυρα πολέμου στον περιχαρή παλαιστινιακό πληθυσμό. Αυτή η μακάβρια ικανοποίηση έφτασε ως το Βερολίνο. Στο Νοϊκέλν

Οι τρομοκράτες της Χαμάς δημοσιοποιούν με υπερηφάνεια στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης τις δολοφονίες Ισραηλινών στις 7.10.23.

[την πιο hip συνοικία του Βερολίνου] γιόρτασαν το γεγονός με χορούς στους δρόμους και η παλαιστινιακή οργάνωση Σαμιντούν μοίρασε γλυκά. Το Ίντερνετ βούιξε από περιχαρή σχόλια.

Περισσότεροι από 1.200 άνθρωποι πέθαναν στη σφαγή. Ύστερα από βασανιστήρια, ακρωτηριασμούς και βιασμούς, 239 άτομα απήχθησαν. Αυτή η σφαγή^[1] της Χαμάς συνιστά πλήρη εκτροχιασμό από τον πολιτισμό. Υπάρχει μια αρχαϊκή φρίκη σε αυτή τη δίψα για αίμα που δεν θεωρούσα πλέον δυνατή στις μέρες μας. Αυτή η σφαγή έχει το μοτίβο της εξόντωσης μέσω πογκρόμ, ένα μοτίβο που οι Εβραίοι γνωρίζουν εδώ και αιώνες. Αυτός είναι ο λόγος που ολόκληρη η χώρα τραυματίστηκε ψυχικά, επειδή ο σκοπός της ίδρυσης του

Κράτους του Ισραήλ ήταν η προστασία των Ισραηλιτών από τέτοια πογκρόμ. Και ως τις 7 Οκτωβρίου θεωρούσαν ότι η χώρα τους ήταν προστατευμένη. Έστω κι αν η Χαμάς κάθεται στον σβέκκο του Κράτους του Ισραήλ από το 1987. Το Καταστατικό της Χαμάς^[2] [1988] διακηρύσσει απερίφραστα ότι ο στόχος ήταν η καταστροφή των Εβραίων και ότι «Ο θάνατος για χάρη του Αλλάχ είναι η πιο υψηλή επιθυμία του[ς]».^[3]

Μολονότι έκτοτε έχουν γίνει αλλαγές στο Καταστατικό, είναι σαφές πως τίποτε δεν έχει αλλάξει στη νοοτροπία: η καταστροφή των Εβραίων και η καταστροφή του Ισραήλ παραμένουν στόχος και διακαής επιθυμία της Χαμάς. Είναι ακριβώς όπως στο Ιράν. Στην Ισλαμική Δημοκρατία του Ιράν η καταστροφή των Εβραίων αποτελεί επίσης κρατικό δόγμα από την ίδρυσή της, δηλαδή από το 1979.

Όταν μιλάμε για την τρομοκρατία της Χαμάς πρέπει πάντοτε να συμπεριλαμβανουμε το Ιράν στη συζήτηση. Και οι δύο διαπνέονται από τις ίδιες αρχές, γι' αυτό και ο Μεγάλος Αδελφός Ιράν χρηματοδοτεί, οπλίζει και έχει κάνει τον μικρό αδερφό Χαμάς πρωτοπαλικάρο του. Και οι δύο αποτελούν αμείλικτες δικτατορίες. Και ασφαλώς γνωρίζουμε πως όλοι οι δικτάτορες γίνονται πιο ακραίοι όσο περισσότερο κυβερνούν. Σήμερα, η κυβέρνηση του Ιράν αποτελείται αποκλειστικά από σκληροπυρηνικούς. Το κράτος των μουλάδων, με τους Φρουρούς της Επανά-

στασης, είναι μια αδίστακτη στρατιωτική δικτατορία με επεκτατικές τάσεις. Η θρησκεία δεν είναι τίποτε παραπάνω από καμουφλάζ, ένας «φερετζές». Πολιτικό Ισλάμ σημαίνει περιφρόνηση για την ανθρωπιά, δημόσια μαστιγώματα, θανατικές καταδίκες και εκτελέσεις στο όνομα του Αλλάχ. Το Ιράν έχει εμμονή με τον πόλεμο, αλλά ταυτόχρονα υποκρίνεται ότι δεν φτιάχνει πυρηνικά όπλα, αν και ο ιδρυτής της αυτοαποκαλούμενης θεοκρατίας, ο Αγιατολάχ Χομείνι, εξέδωσε ένα θρησκευτικό διάταγμα, μια φετβά που δήλωνε ότι τα πυρηνικά όπλα δεν συνάδουν με τον Ισλαμισμό.

Το 2002, διεθνείς επιθεωρητές είχαν ήδη αποκαλύψει στοιχεία για ένα μυστικό πρόγραμμα πυρηνικών όπλων στο Ιράν. Ένας Ρώσος κλήθηκε να κατασκευάσει τη βόμβα. Ο ειδικός από το σοβιετικό ερευνητικό πυρηνικό πρόγραμμα εργάστηκε στο Ιράν για χρόνια. Φαίνεται ότι το Ιράν επιδιώκει να επιτύχει πυρηνική αποτροπή, ακολουθώντας το παράδειγμα της Βόρειας Κορέας – κι αυτή η σκέψη είναι τρομακτική. Ιδίως για το Ισραήλ, αλλά και για ολόκληρο τον κόσμο.

Η εμμονή των μουλάδων και της Χαμάς με τον πόλεμο είναι τόσο κυρίαρχη που – όσον αφορά την εξολόθρευση των Εβραίων– υπερβαίνει ακόμη και το θρησκευτικό σχίσμα Σιιτών και Σουνιτών. Όλα τα υπόλοιπα υπάγονται σε αυτή την εμμονή με τον πόλεμο. Ο πληθυσμός εγκαταλείπεται εσκεμμένα στη φτώχεια, ενώ ταυτόχρονα ο πλούτος της ηγεσίας της Χαμάς αυξάνεται ανυπολόγιστα – στο Κατάρ, ο Ισμαήλ Χανίγια λέγεται ότι έχει δισεκατομμύρια στη διάθεσή του. Και η περιφρόνηση για τον άνθρωπο δεν έχει όρια. Για τον πληθυσμό δεν μένει σχεδόν τίποτα πέρα απ' το να μεταβληθούν σε μάρτυρες. Στρατός και θρησκεία ως όργανα επιτήρησης χωρίς στεγανά. Δεν υπάρχει κυριολεκτικά ο παραμικρός χώρος για αντίθετες απόψεις εντός της παλαιστινιακής πολιτικής στη Γάζα.^[4] Η Χαμάς έχει εκδιώξει όλα τα άλλα πολιτικά ρεύματα από τη Λωρίδα της Γάζας^[5] με απίστευτη βαναυσότητα. Ύστερα από την απόσυρση του Ισραήλ από τη Λωρίδα της Γάζας^[6] το 2007, μέλη της Φατάχ πετάχτηκαν από την ταρατάσα ενός δεκαπενταώροφου κτιρίου προς παραδειγματισμό.

Τα δικά μας συναισθήματα είναι το ισχυρότερο όπλο τους

Ετσι η Χαμάς πήρε τον έλεγχο ολόκληρης της Λωρίδας της Γάζας^[7] και εγκαθίδρυσε αμαχητί μια δικτατορία. Αμαχητί επειδή οποιοσδήποτε την αμφισβητεί δεν ζει για πολύ. Αντί κοινωνικού δικτύου για τον πληθυσμό, η Χαμάς κατασκεύασε ένα δίκτυο από σήραγγες κάτω από τα πόδια των Παλαιστινίων. Ακόμη και κάτω από νοσοκομεία, σχολεία και νηπιαγωγεία που χρηματοδοτούνται από τη διεθνή κοινότητα. Η Γάζα είναι ένας στρατώνας, ένα βαθύ κράτος αντισημιτικής αντίστασης. Ένα κράτος ολοκληρωμένο κι ωστόσο αόρατο.

Στο Ιράν υπάρχει ένα ρητό: **«Το Ισραήλ χρειάζεται τα όπλα του για να προστατέψει τον λαό του. Και η Χαμάς χρειάζεται τον λαό της για να προστατέψει τα όπλα της».**

Η Χαμάς ελέγχει την επιλογή των εικόνων που θα προβληθούν ενορχηστρώνοντας έτσι τα συναισθήματά μας.

Αυτό το ρητό είναι η συντομότερη περιγραφή του διλήμματος ότι στη Γάζα δεν μπορείς να ξεχωρίσεις το πολιτικό στοιχείο από το στρατιωτικό. Κι αυτό δεν ισχύει μόνο για τα κτίρια, αλλά και για το προσωπικό μέσα σ' αυτά. Ο Ισραηλινός στρατός εξωθήθηκε σε αυτή την παγίδα στην απάντησή του στην 7η Οκτωβρίου. Δεν παρασύρθηκε, εξωθήθηκε. Εξωθήθηκε να υπερασπιστεί τον εαυτό του και να αυτοενοχοποιηθεί, καταστρέφοντας τις υποδομές με όλα τα άμαχα θύματα. Και ακριβώς αυτό το αναπόφευκτο ποθούσε και εκμεταλλεύεται η Χαμάς. Έκτοτε, με αυτό κατευθύνει τις ειδήσεις που φτάνουν στον κόσμο.

Το θέαμα του πόνου μάς συγκλονίζει καθημερινά. Όμως κανένας πολεμικός ανταποκριτής δεν μπορεί να εργαστεί χωρίς εξάρτηση από τη Γάζα. Η Χαμάς ελέγχει την επιλογή των εικόνων που θα προβληθούν ενορχηστρώνοντας έτσι τα συναισθήματά μας. Τα συναισθήματά μας είναι το ισχυρότερο όπλο τους εναντίον του Ισραήλ. Και μάλιστα, μέσω της επιλογής των εικόνων, κατορθώνει να παρουσιάσει τον εαυτό της ως τον μοναδικό υπερασπιστή των Παλαιστινίων. Αυτός ο κυνικός υπολογισμός έχει αποδώσει καρπούς.

Ganz normale Männer **(Εντελώς φυσιολογικοί άνθρωποι)**

Από τις 7 Οκτωβρίου σκέφτομαι ξανά και ξανά ένα βιβλίο για τη ναζιστική περίοδο, το βιβλίο *Ganz normale Männer* (Εντελώς φυσιολογικοί άνθρωποι) του Κρίστοφερ Ρ. Μπράουνινγκ.^[8] Περιγράφει τον αφανισμό των εβραϊκών χωριών στην Πολωνία από το Εφεδρικό Αστυνομικό Τάγμα 101, τον καιρό που οι μεγάλοι θάλαμοι αερίων και τα κρεματόρια του Άουσβιτς δεν υπήρχαν ακόμη. Θυμίζει τη δίψα για αίμα των τρομοκρατών της Χαμάς στο μουσικό φεστιβάλ και στα κιμπούτς. Μέσα σε μία μόλις μέρα τον Ιούλιο του 1942, οι 1.500 Εβραίοι κάτοικοι του χωριού Γιόζεφοβ σφαγιάστηκαν. Παιδιά και βρέφη τουφεκίστηκαν στον δρόμο μπροστά από τα σπίτια τους, οι γέροι και οι άρρωστοι στα κρεβάτια τους. Όλοι οι υπόλοιποι οδηγήθηκαν στο κοντινό δάσος, όπου τους ανάγκασαν να γδυθούν και να συρθούν στο έδαφος. Αφού τους χλεύασαν και τους βασάνιζαν, μετά τους τουφέκισαν και τους παράτησαν στο ματωμένο δάσος. Αυτή η μαζική δολοφονία έγινε με τρόπο διεστραμμένο.

Το βιβλίο λέγεται *Ganz normale Männer* (Εντελώς φυσιολογικοί άνθρωποι) επειδή αυτό το εφεδρικό αστυνομικό τάγμα δεν το αποτελούσαν άνδρες των Ες-Ες ή της Βέρμαχτ, αλλά πολίτες που δεν θεωρούνταν πλέον ικανοί για στρατιωτική υπηρεσία λόγω προχωρημένης ηλικίας. Προέρχονταν από εντελώς συνηθισμένα επαγγέλματα και μεταβλήθηκαν σε τέρατα. Μόλις το 1962 έγινε η δίκη για αυτό το έγκλημα πολέμου. Τα πρακτικά της δίκης δείχνουν ότι κάποιοι από τους εν λόγω άντρες «έκαναν πολύ γούστο με όλα αυτά». Ο σαδισμός έφτασε σε τέτοιο σημείο που ένας νεόνυμφος λοχαγός έφερε τη σύζυγό του στις σφαγές για να γιορτάσουν τον μήνα του μέλιτος. Κατόπιν το αιματοκύλισμα συνεχίστηκε και σε άλλα χωριά. Και η γυναίκα σουλατσάρει με το λευκό νυφικό που είχε φέρει μαζί της, ανάμεσα στους Εβραίους που είχαν συγκεντρωθεί σαν τα πρόβατα στην πλατεία της αγοράς. Δεν ήταν η μοναδική σύζυγος που της επιτράπηκε να παραβρεθεί. Στα έγγραφα της δίκης, η σύζυγος ενός υπολοχαγού λέει: «Ένα πρωί καθόμουν με τον σύζυγό μου στον κήπο του καταλύματός του και παίρναμε πρωινό, όταν ένας απλός άνθρωπος από τη διμοιρία του μας πλησίασε, στάθηκε προ-

σοχή και δήλωσε: “Κύριε υπολοχαγέ, δεν έχω φάει ακόμα πρωινό!”. Όταν ο σύζυγός μου τον κοίταξε ερωτηματικά, του εξήγησε: “Δεν έχω σκοτώσει ακόμη ούτε έναν Εβραίο”».

Δεν συνειδητοποιούν πια την ελευθερία τους

Είναι σωστό να σκεφτόμαστε τις ναζιστικές σφαγές την 7η Οκτωβρίου; Νομίζω ότι είναι, επειδή η ίδια η Χαμάς ήθελε να επικαλεστεί την ανάμνηση του Ολοκαυτώματος. Και ήθελε να δείξει ότι το Κράτος του Ισραήλ δεν αποτελεί πλέον εγγύηση για την επιβίωση των Εβραίων. Ότι το κράτος τους είναι μια οφθαλμαπάτη που δεν θα τους σώσει. Η λογική μάς απαγορεύει να αναφέρουμε τη λέξη Ολοκαύτωμα. Γιατί να το απαγορεύει όμως; Επειδή τα συναισθήματα που έχουμε δεν μπορούν να αποφύγουν αυτή την σφύζουσα ομοιότητα.

Κι έπειτα υπάρχει και κάτι άλλο που μου περνάει από το μυαλό και μου θυμίζει τους Ναζί: το κόκκινο τρίγωνο της παλαιστινιακής σημαίας. Στα στρατόπεδα συγκέντρωσης ήταν το σύμβολο των κομμουνιστών κρατουμένων. Σήμερα; Σήμερα εμφανίζεται ξανά σε βίντεο της Χαμάς^[9] και σε προσόψεις κτιρίων στο Βερολίνο. Στα βίντεο χρησιμοποιείται ως κάλεσμα σε θανάτωση. Στις προσόψεις σημαδεύει στόχους προς επίθεση. Ένα μεγάλο κόκκινο τρίγωνο δεσπόζει πάνω από την είσοδο του κλαμπ techno «About Blank». Επί χρόνια Σύροι πρόσφυγες και γκέι Ισραηλινοί χόρευαν εκεί, πράγμα αυτονόητο. Μα τώρα πια τίποτα δεν είναι αυτονόητο. Τώρα το κόκκινο τρίγωνο ουρλιάζει πάνω από την είσοδο. Ένας ρέιβερ, που η εβραϊκή του οικογένεια προέρχεται από τη Λιβύη και το Μαρόκο, λέει σήμερα: «Το πολιτικό κλίμα ξυπνά όλους τους δαίμονες. Για τη Δεξιά, εμείς οι Εβραίοι δεν είμαστε αρκετά λευκοί· για την Αριστερά, παραείμαστε λευκοί». Το μίσος για τους Εβραίους έχει ριζώσει στη νυχτερινή ζωή του Βερολίνου. Μετά την 7η Οκτωβρίου ο κόσμος των βερολινέζικων κλαμπ κυριολεκτικά δέλιασε. Παρότι 364 νέοι άνθρωποι, ρέιβερ σαν εκείνους, σφαγιάστηκαν σε ένα φεστιβάλ techno μουσικής, ο σύλλογος των κλαμπ δεν το σχολίασε παρά μόνο αρκετές μέρες αργότερα. Αλλά ακόμη κι αυτό ήταν μια επιδερμική αναφορά, αφού ο αντισημιτισμός και η Χαμάς δεν αναφέρθηκαν καν.

Έζησα για περισσότερα από τριάντα χρόνια σε μια δικτατορία [Τσαουσέσκου]. Κι όταν ήρθα στη Δυτική Ευρώπη δεν μπορούσα να φανταστώ ότι η δημοκρατία θα μπορούσε ποτέ να αμφισβητηθεί με τέτοιο τρόπο. Νόμιζα ότι σε μια δικτατορία οι άνθρωποι υφίστανται συστηματικά πλύση εγκεφάλου. Και ότι στις δημοκρατίες οι άνθρωποι μαθαίνουν να σκέφτονται αυτόνομα επειδή το άτομο μετράει. Σε αντίθεση με τη δικτατορία, όπου η ανεξάρτητη σκέψη απαγορεύεται και η εξαναγκασμένη συλλογικότητα πατρώνει τους ανθρώπους. Και όπου το μεμονωμένο άτομο δεν είναι μέλος της συλλογικότητας, αλλά εχθρός. Έχω συγκλονιστεί που νέοι άνθρωποι, φοιτητές στη Δύση, βρίσκονται σε τέτοια σύγχυση που δεν έχουν πια επίγνωση της ελευθερίας τους. Που έχουν, καταπώς φαίνεται, χάσει την ικανότητα να ξεχωρίζουν τη δημοκρατία από τη δικτατορία.

Είναι παράλογο που ομοφυλόφιλα και κουήρ άτομα, για παράδειγμα, διαδηλώνουν υπέρ της Χαμάς – όπως έκαναν στο Βερολίνο στις 4 Νοεμβρίου. Δεν είναι μυστικό ότι όχι μόνο η Χαμάς, αλλά και ολόκληρη η παλαιστινιακή κουλτούρα, απεχθάνεται και τιμωρεί τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα. Και μόνο η σημαία με το ουράνιο τόξο είναι αδιανόητη στη Λωρίδα της Γάζας. Οι κυρώσεις της Χαμάς για τους γκέι κυμαίνονται από τουλάχιστον εκατό βουρδουλιές έως τη θανατική ποινή. Σε δημοσκόπηση του 2014 στα Παλαιστινιακά Εδάφη, το 99% των ερωτηθέντων απάντησαν ότι η ομοφυλοφιλία είναι ηθικά απαράδεκτη. Μπορείτε επίσης να ακολουθήσετε σατιρική προσέγγιση, όπως κάνει ο μπλόγκερ Ντέιβιντ Λέδεργουντ στο «X»: «να κατεβαίνεις σε διαδήλωση υπέρ της Παλαιστίνης ως κουήρ άτομο είναι σαν να κατεβαίνεις σε διαδήλωση υπέρ του Kentucky Fried Chicken όντας κότα».

Aναρωτιέμαι επίσης αν οι φοιτητές σε πολλά αμερικανικά πανεπιστήμια^[10] ξέρουν τι κάνουν όταν φωνάζουν στις διαδηλώσεις «Είμαστε η Χαμάς» ή ακόμη «Αγαπημένη Χαμάς, βομβάρδισε το Τελ Αβίβ!» ή «Πίσω στο 1948». Είναι ακόμη αθώο ή σαφώς βλακώδες; Ωστόσο η μαζική σφαγή της 7ης Οκτωβρίου δεν αναφέρεται πλέον σε αυτές τις διαδηλώσεις. Και είναι ακόμη πιο εξοργιστικό όταν η 7η Οκτωβρίου ερμηνεύεται μάλιστα

ως ένα γεγονός στημένο από το Ισραήλ. Ή όταν δεν ακούγεται ούτε μία λέξη που να απαιτεί την απελευθέρωση των ομήρων. Όταν, απεναντίας, ο πόλεμος του Ισραήλ στη Γάζα παρουσιάζεται ως ένας αυθαίρετος πόλεμος κατάκτησης και εξόντωσης από μια αποικιοκρατική δύναμη.

Άραγε οι νέοι βλέπουν μόνο βιντεάκια στο TikTok; Στο μεταξύ, οι όροι *ακόλουθος*, *ινφλουένσερ*, *ακτιβιστής*, δεν μου φαίνονται πλέον ακίνδυνοι. Αυτές οι κομψές ιντερνετικές λέξεις είναι σοβαρές. Προϋπήρχαν όλες του Ίντερνετ. Τις μεταφράζω πίσω στον χρόνο. Και ξαφνικά γίνονται άκαμπτες σαν λαμαρίνα και υπερβολικά διαυγείς. Επειδή έξω από το διαδίκτυο σημαίνουν οπαδοί, παράγοντες επιρροής, ακτιβιστές. Σαν να αντλήθηκαν από εκπαιδευτήρια κάποιας φασιστικής ή κομμουνιστικής δικτατορίας. Η ελαστικότητά τους είναι άλλωστε μια ψευδαίσθηση. Επειδή τυχαίνει να γνωρίζω ότι οι λέξεις κάνουν αυτό που λένε. Προωθούν τον ομοφοβισμό και την υπακοή στη μάζα και απαλλάσσουν τα άτομα από το να αναλάβουν την ευθύνη για αυτό που κάνει η ομάδα.

Δεν θα εκπλαγώ αν μάθω ότι κάποιοι από τους διαδηλωτές ήταν φοιτητές οι οποίοι, μόλις πριν από λίγους μήνες, διαδήλωναν κατά της καταπίεσης^[11] στο Ιράν με το σύνθημα «Γυναίκες-Ζωή-Ελευθερία».

Με τρομάζει που οι ίδιοι διαδηλωτές σήμερα δείχνουν αλληλεγγύη στη Χαμάς. Μου φαίνεται ότι πλέον δεν κατανοούν την αβυσσαλέα αντίφαση του περιεχομένου. Και αναρωτιέμαι γιατί δεν νοιάζονται που η Χαμάς δεν θα επέτρεπε την παραμικρή διαδήλωση για κανένα δικαίωμα των γυναικών. Και που [οι «μαχητές» της] περιέφεραν σαν λάφυρα πολέμου στις 7 Οκτωβρίου τις γυναίκες που βίασαν.

Στο Πανεπιστήμιο της Ουάσινγκτον οι διαδηλωτές παίζουν το ομαδικό παιχνίδι «Λαϊκό Δικαστήριο» για διασκέδαση. Εκπρόσωποι του Πανεπιστημίου δικάζονται για αστείο. Ακολουθούν οι ετυμηγορίες και όλοι κραυγάζουν εν χορώ «Στην κρεμάλα!» ή «Στην γκιλοτίνα!». Ακούγονται χειροκροτήματα και γέλια και βαφτίζουν τον χώρο όπου έχουν κατασκηνώσει «Πλατεία Μαρτύρων». Με τη μορφή χάπενινγκ, τιμούν τη συλλογική τους ηλιθιότητα με τη συνείδηση καθαρή. Είναι να αναρωτιέται κανείς τι διδάσκεται στα πανεπιστήμια σήμερα.

Μου φαίνεται ότι από τις 7 Οκτωβρίου ο αντι-

σημιτισμός έχει εξαπλωθεί σαν συλλογικό κροτάλισμα των δαχτύλων, ωσάν η Χαμάς να είναι ο ινφλουένσερ και οι φοιτητές οι ακόλουθοι. Στον μιντιακό κόσμο των ινφλουένσερ και των ακολούθων τους μόνο τα γρήγορα κλικ των βίντεο μετράνε. Το πετάρισμα των βλεφαρίδων, η αξιοποίηση των έντονων συναισθημάτων. Πιάνει εδώ το ίδιο κόλπο όπως και στις διαφημίσεις.

Είναι άραγε η επιρρέπεια των μαζών ο λόγος για τις καταστροφές του εικοστού αιώνα, που παίρνει νέα τροπή;

Το περίπλοκο περιεχόμενο, οι λεπτές αποχρώσεις, τα συμφραζόμενα και οι αντιφάσεις, οι συμβιβασμοί, όλα αυτά είναι ξένα στον κόσμο των μίντια.

Αυτό είναι επίσης έκδηλο σε ένα ηλίθιο κάλεσμα από ακτιβιστές του διαδικτύου κατά του Διεθνούς Φεστιβάλ Ταινιών Μικρού Μήκους του Ομπερχάουζεν. Πρόκειται για το αρχαιότερο φεστιβάλ ταινιών μικρού μήκους στον κόσμο που φέτος γιορτάζει τα εβδομήντα του χρόνια. Πολλοί σπουδαίοι κινηματογραφιστές ξεκίνησαν από εδώ την καριέρα τους με πρώιμα έργα. Ο Μίλος Φόρμαν, ο Ρόμαν Πολάνσκι, ο Μάρτιν Σκορσέζε, ο Ίστβαν Σάμπο και η Ανιές Βαρντά. Δύο εβδομάδες μετά τους πανηγυρισμούς της Χαμάς στους δρόμους του Βερολίνου, ο διευθυντής του φεστιβάλ Λαρς Χένρικ Γκας έγραψε: «Μισό εκατομμύριο άνθρωποι βγήκαν στους δρόμους τον Μάρτιο του 2022 για να διαδηλώσουν κατά της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία. Αυτό ήταν σημαντικό. Παρακαλώ επιτρέψτε μας τώρα να στείλουμε ένα εξίσου δυνατό μήνυμα. Να δείξουμε στον κόσμο ότι οι φίλοι της Χαμάς στο Νοϊκέλν και όσοι μισούν τους Εβραίους είναι μειοψηφία. Ελάτε! Σας παρακαλούμε!».

Αυτό πυροδότησε εχθρικές αντιδράσεις στο Ίντερνετ. Μια ανώνυμη ομάδα τον κατηγορήσε για δαιμονοποίηση της αλληλεγγύης στην παλαιστινιακή απελευθέρωση. Η ομάδα τον διαβεβαίωσε ότι θα «ενθάρρυνε» τη διεθνή κινηματογραφική κοινότητα να αναθεωρήσει τη συμμετοχή της στο φεστιβάλ. Ήταν ένα συγκαλυμμένο κάλεσμα σε μποϊκοτάζ, το οποίο πολλοί κινηματογραφιστές ακολούθησαν και ακύρωσαν τη συμμετοχή τους. Ο Λαρς Χένρικ Γκας δικαίως λέει ότι αυτή τη στιγμή βιώ-

Διαδηλωτές στο Πανεπιστήμιο Ντρέξελ, της Φιλαδέλφειας των ΗΠΑ, «γιορτάζουν» την 7.10 με πανό που γράφει «Νίκη της Παλαιστινιακής Αντίστασης» δίπλα σε απεικονίσεις όπλων και αλεξιπτωτιστών.

νουμε μια οπισθοδρόμηση στον πολιτικό διάλογο. Αντί για πολιτική σκέψη κυριαρχεί μια εσωτεριστική αντίληψη της πολιτικής. Πίσω της βρίσκεται μια επιθυμία για συνέπεια και η πίεση για κομφορμισμό. Και στον χώρο της τέχνης έχει γίνει αδύνατη η διαφοροποίηση της προάσπισης του δικαιώματος του Ισραήλ να υπάρχει και της ταυτόχρονης άσκησης κριτικής στην κυβέρνηση του.

Γ' αυτό δεν περνάει καν σαν σκέψη μήπως η παγκόσμια κατακραυγή για τους πολλούς νεκρούς και την οδύνη στη Γάζα μπορεί να είναι μέρος της στρατηγικής^[12] της Χαμάς. Κωφεύει και κλείνει τα μάτια στην οδύνη του λαού της. Διότι για ποιον άλλο λόγο θα έκανε επίθεση στο συνοριακό πέρασμα Κερέμ Σαλόμ όπου φτάνει η περισσότερη ανθρωπιστική βοήθεια; Ή για ποιον άλλο λόγο θα χτυπούσε το εργοτάξιο ενός προσωρινού λιμανιού όπου θα έφτανε σύντομα ανθρωπιστική βοήθεια; Δεν έχουμε ακούσει ούτε μία λέξη συμπόνιας για τον λαό της Γάζας από τον κύριο Σινουάρ και τον κύριο Χανίγια. Και αντί για επιθυμία για ειρήνη ακούγονται μόνο μαξιμαλιστικά αιτήματα τα οποία γνωρίζουν ότι δεν μπορεί να ικανοποιήσει το Ισραήλ. Η Χαμάς ποντάρει σε έναν διαρκή πόλεμο με το Ισραήλ. Αυτή θα ήταν η καλύτερη εγγύηση της συνέχισης της ύπαρξής της. Η Χαμάς ελπίζει επίσης να απομονώσει διεθνώς το Ισραήλ, πάση θυσία.

Στο μυθιστόρημα του Τόμας Μαν *Δόκτωρ Φάουστους*, ο Εθνικοσοσιαλισμός λέγεται ότι έκανε «καθετί το γερμανικό μισητό στον κόσμο». Έχω την εντύπωση ότι η στρατηγική της Χαμάς και των υποστηρικτών της είναι να κάνει κα-

θετί ισραηλινό, και ως εκ τούτου οτιδήποτε εβραϊκό, μισητό στον κόσμο. Η Χαμάς θέλει να διατηρήσει τον αντισημιτισμό ως μόνιμη παγκόσμια διάθεση. Αυτός είναι ο λόγος που θέλει επίσης να επανερμηνεύσει το Ολοκαύτωμα. Οι ναζιστικές διώξεις και η φυγή στην Παλαιστίνη τίθενται επίσης υπό αμφισβήτηση. Και, εντέλει, το δικαίωμα του Ισραήλ στην ύπαρξη. Αυτή η χειραγώγηση φτάνει στο σημείο να ισχυρίζεται ότι η υπόμνηση του Γερμανικού Ολοκαυτώματος λειτουργεί μόνο ως πολιτιστικό όπλο για τη νομιμοποίηση του Δυτικού-λευκού «προγράμματος αποικισμού» του Ισραήλ. Τέτοιες ανιστόρητες και κυνικές αντιστροφές της σχέσης θύτη-θύματος έχουν σκοπό να εμποδίσουν οποιαδήποτε διαφοροποίηση μεταξύ Ολοκαυτώματος και αποικιοκρατίας. Με όλα αυτά τα στημένα κατασκευάσματα, το Ισραήλ δεν εκλαμβάνεται πλέον ως η μοναδική δημοκρατία στη Μέση Ανατολή, αλλά ως αποικιοκρατικό πρότυπο κράτους. Και ως αιώνιος επιτιθέμενος, εναντίον του οποίου το τυφλό μίσος είναι δικαιολογημένο. Ακόμη και η επιθυμία για την καταστροφή του.

Ο Εβραίος ποιητής Γεχούντα Αμιχάι λέει ότι ένα ερωτικό ποίημα στα εβραϊκά είναι πάντοτε ένα ποίημα για τον πόλεμο. Συχνά είναι ένα ποίημα για πόλεμο εν μέσω πολέμου. Το ποίημά του «Ιερουσαλήμ 1973» θυμίζει τον πόλεμο του Γιομ Κιπούρ:

*Θλιμμένοι άντρες κουβαλούν τη μνήμη
των αγαπημένων στο σακίδιό τους,
στις πλαϊνές τους τσέπες
στις φυσιγγιοθήκες,
στους σάκους των ψυχών τους,
σε βαριές φουσαλίδες ονείρων
κάτω από τα μάτια τους.*

Το 1969 που ο Πάουλ Τσέλαν επισκέφθηκε το Ισραήλ, ο Αμιχάι μετέφρασε ποιήματά του και τα απήγγειλε στα Εβραϊκά. Εκεί συναντήθηκαν οι δύο επιζώντες του Ολοκαυτώματος. Ο Γεχούντα Αμιχάι λεγόταν Λούντβιχ Πφίοφερ (Ludwig Pfeuffer) όταν έφυγαν οι γονείς του από το Βύρτσμπουργκ.

Η επίσκεψη στο Ισραήλ συγκίνησε τον Τσέλαν. Συνάντησε συμμαθητές από το Τσέρνοβιτς της Ρουμανίας που, σε αντίθεση με τους δολοφονημένους γονείς του, κατόρθωσαν να διαφύγουν στην Παλαιστίνη. Ο Πάουλ Τσέλαν έγραψε στον Γεχούντα Αμι-

χάι μετά την επίσκεψή του και λίγο πριν τον θάνατό του στον Σηκουάνα: «Αγαπητέ Γεχούντα Αμιχάι, επέτρεψέ μου να επαναλάβω τα λόγια που ήρθαν αυθόρμητα στα χείλη μου κατά τη συζήτησή μας: Δεν μπορώ να φανταστώ τον κόσμο χωρίς το Ισραήλ· ούτε θέλω να τον φανταστώ χωρίς το Ισραήλ».

Παραπομπές:

- [1] “7 OCTOBER MASSACRE”, *Truth of the Middle East*. Διαθέσιμο στο λινκ: <https://tinyurl.com/2rvhu2y4>
 - [2] Δημοσιεύθηκε μεταφρασμένο ολόκληρο στα ελληνικά στην *Athens Review of Books* («To Mein Kampf της Χαμάς», τχ. 158, Φεβρουάριος 2024. Βλ. <https://tinyurl.com/yex8bsct>).
 - [3] Καταστατικό της Χαμάς, *ό.π.*, άρθρο 8.
 - [4] “What is life like for Palestinians in Gaza?”, *Truth of the Middle East*, 23 Δεκεμβρίου 2023. Διαθέσιμο στο λινκ: <https://tinyurl.com/4awbv37x>
 - [5] “The Gaza Strip: The Road to Hamas”, *Truth of the Middle East*, 4 Φεβρουαρίου 2024. Διαθέσιμο στο λινκ: <https://tinyurl.com/y66kz2d9>
 - [6] “Israel’s Withdrawal from Gaza: A First Experience”, *Truth of the Middle East*, 19 Φεβρουαρίου 2024. Διαθέσιμο στο λινκ: <https://truthofthemiddleeast.com/withdrawal/>
 - [7] “Arab Public Opinion on the Israeli War on the Gaza Strip”, *Truth of the Middle East*, 31 Ιανουαρίου 2024. Διαθέσιμο στο λινκ: <https://tinyurl.com/4zm83ux7>
 - [8] Ο πλήρης τίτλος του πρωτοτύπου: *Ordinary Men: Reserve Police Battalion 101 and the Final Solution in Poland* (1992), και της γερμανικής έκδοσης: *Ganz normale Männer: Das Reserve-Polizeibataillon 101 und die «Endlösung» in Polen* (1993).
 - [9] “The Woman in the Hamas Video Is My Daughter”, *Truth of the Middle East*, 10 Δεκεμβρίου 2023. Διαθέσιμο στο λινκ: <https://tinyurl.com/6zaha3bm>
 - [10] “Kennedy: Israel and world”, *Truth of the Middle East*, 21 Μαρτίου 2024. Διαθέσιμο στο λινκ: <https://tinyurl.com/ykbb5c48>
 - [11] “Oppression in the Middle East”, *Truth of the Middle East*, 1 Μαρτίου 2024. Διαθέσιμο στο λινκ: <https://truthofthemiddleeast.com/oppression/>
 - [12] David Leonhardt, “The Battle of Khan Younis”, *Truth of the Middle East*, 21 Δεκεμβρίου 2023. Διαθέσιμο στο λινκ: <https://truthofthemiddleeast.com/strategy-battle/>
- (*Athens Review Books*, τ. 163, Ιούλιος–Αύγουστος 2024 μτφρ: Νίνα Μπούρη)

* Η *Χέρτα Μύλερ* είναι συγγραφέας, κάτοχος του Βραβείου Νόμπελ Λογοτεχνίας (2009). Το κείμενο αυτό αποτελεί ομιλία της στο Φόρουμ για την 7η Οκτωβρίου του «Εβραϊκού Πολιτισμού στη Σουηδία» (Στοκχόλμη, 25 Μαΐου 2024).

Ισραηλοφοβία & Αντισημιτισμός μετά την 7^η Οκτωβρίου

Του ΔΑΥΙΔ ΜΩΥΣΗ

Η περίοδος από την 7^η Οκτωβρίου 2023 μέχρι σήμερα χαρακτηρίζεται από μια έκρηξη αντι-ισραηλινής ρητορικής αλλά και αντισημιτικών ενεργειών σε όλο τον κόσμο. Το Ισραήλ καταγγέλλεται καθημερινά ως κράτος απαρτχάιντ, που διαπράττει γενοκτονία στη Γάζα, σε βαθμό που οι λέξεις χάνουν το νόημά τους. Παράλληλα, έχουν γίνει επιθέσεις σε όλο τον κόσμο εναντίον εβραϊκών στόχων, όχι μόνον εναντίον ισραηλινών, καθιστώντας πρόδηλο τον αντισημιτικό χαρακτήρα αυτού του κινήματος.

Το άρθρο αυτό φιλοδοξεί να εξετάσει τις αιτίες και τον τρόπο με τον οποίο λειτουργεί αυτή η μορφή αντισημιτισμού, που στρέφεται πεισματικά, φανατικά και μονομερώς κατά του Εβραϊκού Κράτους, αδιαφορώντας για την αλήθεια, αποσιωπώντας το γεγονός ότι ο πόλεμος αυτός ξεκίνησε από μια ευρείας κλίμακας δολοφονική επίθεση των εχθρών του, που είναι ορκισμένοι να το καταστρέψουν ή – ακόμα χειρότερα – δικαιολογώντας ή και επιβραβεύοντας αυτή τη δολοφονική επίθεση ως μια ηρωική πράξη αντίστασης.

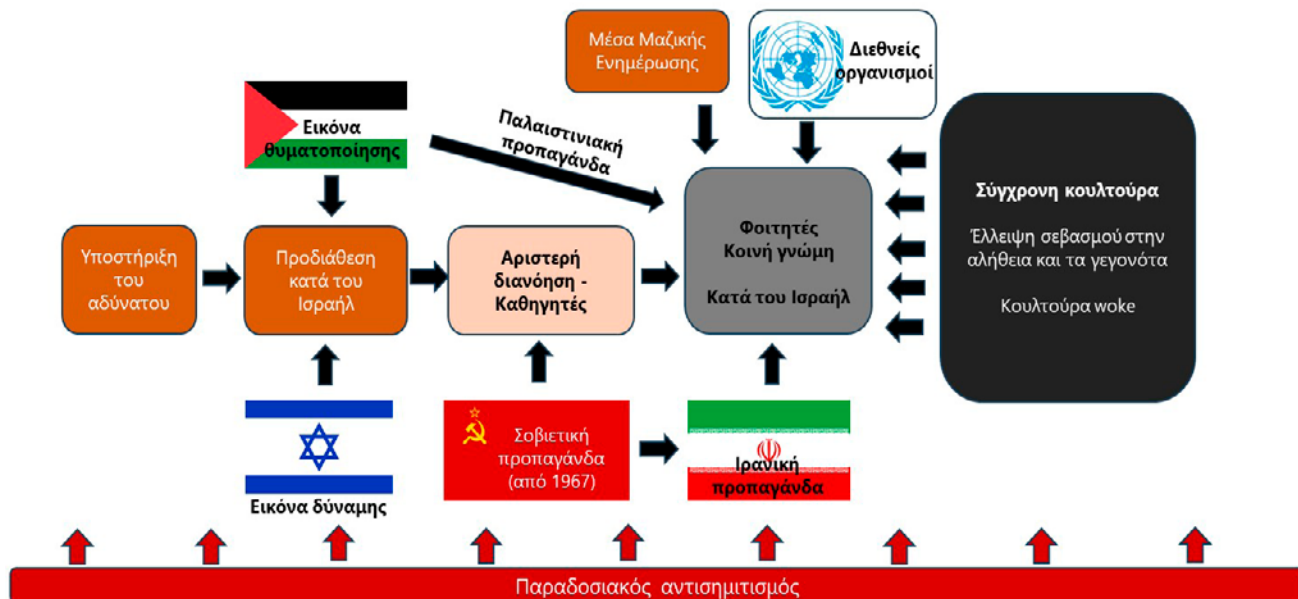
Αντιμετωπίζουμε εδώ αντισημιτισμό, με τον μανδύα του αντι-ισραηλινισμού ή, όπως το ονομάζουν κάποιοι, «Ισραηλοφοβία», που είναι η μετεξέλιξη αυτού που ονομάζαμε «αντισημιτισμό». Αυτή η μορφή αντισημιτισμού προάγεται και εκδηλώνεται σήμερα κυρίως από δύο μεγάλες ομάδες: Η μία ομάδα είναι οι Παλαιστίνιοι και, κατ' επέκταση, ένα μεγάλο κομμάτι του αραβικού και μουσουλμανικού πληθυσμού, τόσο στη Μέση Ανατολή, όσο και στη Δύση. Αυτό είναι κατανοητό, καθώς με τον ένα ή τον άλλο τρόπο οι ομάδες αυτές είναι σε σύγκρουση με το Ισραήλ και πλήττονται από τις πολιτικές του.

Η άλλη μεγάλη ομάδα είναι μια πολιτική παράταξη που έχει καθιερωθεί να ονομάζεται «προοδευτική αριστερά» (progressive left), ένας όρος που κατά τη γνώμη μου είναι ατυχής, καθώς δεν υπάρχει τίποτα προοδευτικό στη σκέψη ή τη συμπεριφορά τους. Αυτό είναι πολύ λιγότερο κατα-

νοητό. Γιατί οι απανταχού αριστεροί στρέφονται κατά του Ισραήλ με τρόπο τόσο μονομερή και φανατικό; Και πώς το περιβάλλον ευνοεί την προώθηση αυτής της μορφής αντισημιτισμού;

Φυσικά δεν πρόκειται για ένα φαινόμενο που εκδηλώθηκε ξαφνικά μετά την επίθεση της 7ης Οκτωβρίου. Προϋπήρχε και εκδηλωνόταν κατά περιόδους, με μεγαλύτερη ένταση κατά τη διάρκεια των προηγούμενων συρράξεων στη Γάζα. Παράλληλα, κάποιες αριστερές ομάδες ασκούν αυτή την πολιτική σταθερά επί δεκαετίες, π.χ. επιδιώκοντας μπούκοτάζ του Ισραήλ. Γιατί όμως;

Κατ' αρχάς υπάρχει μια φυσική τάση – που είναι ισχυρότερη στην Αριστερά - να υποστηρίζει κανείς τον αδύνατο, αυτόν που αντιλαμβάνεται ως καταπιεζόμενο. Και η παλαιστινιακή προπαγάνδα έχει καταφέρει να παρουσιάζει σταθερά και διαχρονικά τους Παλαιστίνιους ως θύματα της ισραηλινής καταπίεσης. Αντίθετα, το Ισραήλ, μετά το Ολο-

καύτωμα, για λόγους αρχής, αρνείται να δεχθεί για τους εβραίους τον ρόλο του θύματος και προβάλλει σταθερά μια εικόνα δύναμης, ακόμα και όταν είναι οι πολίτες του αυτοί που υποφέρουν και αιμορραγούν, όπως συνέβη με την επίθεση της 7ης Οκτωβρίου. Αυτό προδιαθέτει τον κόσμο – και ιδιαίτερα τους αριστερούς – σε μια συμπάθεια με τους «καταπιεζόμενους» Παλαιστίνιους.

Πέραν αυτού, η ροπή της Αριστεράς προς τον αντισιωνισμό – που εξελίχτηκε σε ισραηλοφοβία – οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην εντατική αντισιωνιστική προπαγάνδα στην οποία επιδόθηκε η Σοβιετική Ένωση ανάμεσα στο 1967 και το 1988. Για λόγους που εξυπηρετούσαν τα πολιτικά της συμφέροντα, η προπαγάνδα αυτή, συστηματικά και επιστημονικά οργανωμένη από την KGB, προέβαλλε τον Σιωνισμό (και το Ισραήλ) ως τον φορέα μιας διεθνούς εβραϊκής συνωμοσίας, που έλεγχε πολιτικούς, τα μέσα ενημέρωσης και τις αγορές σε όλο τον κόσμο. Κτίζοντας πάνω σε προηγούμενα στερεότυπα, από τους μεσαιωνικούς αντιεβραϊκούς μύθους, έως τα «Πρωτόκολλα των Σοφών της Σιών» και τη ναζιστική προπαγάνδα, επιδόθηκε σε μια άνευ προηγουμένου καμπάνια παραπληροφόρησης, με χιλιάδες βιβλία και έντυπα προσαρμοσμένα κατάλληλα για διαφορετικούς αποδέκτες. Όλα αυτά τα στερεότυπα

εκφράστηκαν με αριστερούς-μαρξιστικούς όρους, με σκοπό να προβληθεί ο σιωνισμός και το Ισραήλ (ως φορέας του) ως εχθρός της εργατικής τάξης και όλων των μαρξιστικών αξιών – και, σε μια τραγική αντιστροφή ρόλων – να παρομοιάζεται με τους ναζί. Όλα τα στερεότυπα των σημερινών ψευδών κατηγοριών που εκτοξεύονται ενάντια στο Ισραήλ βρίσκονται εκεί: η αποικιοκρατία, το κράτος απαρτχάιντ, ο ρατσισμός...

Αυτή η προπαγάνδα επηρέασε μια ολόκληρη γενιά αριστερών (ακτιβιστών, αλλά και καθηγητών και διανοητών) σε όλο τον κόσμο, που αναμετέδιδαν δουλικά τα μηνύματα της Σοβιετικής Ένωσης, όπως γινόταν την εποχή του Ψυχρού Πολέμου. Έτσι, φτάσαμε σήμερα ο αντισιωνισμός να έχει καθιερωθεί ως ένα ουσιώδες στοιχείο της αριστερής ρητορικής και απαραίτητο εισιτήριο στο γκρουπ της αριστερής διανόησης. Κάθε αποκλίνουσα άποψη συνεπάγεται τον εξοστρακισμό από την ομάδα αυτή.

Σταδιακά, οι αριστεροί καθηγητές κυριάρχησαν σε πολλά πανεπιστήμια (στην Αμερική αλλά και στην Ευρώπη), οπότε η εχθρότητα προς το Ισραήλ έγινε και ακαδημαϊκός κανόνας και, αναπόφευκτα, επηρέασε και τους φοιτητές. Και έτσι φτάνουμε στη σημερινή «προοδευτική» Αριστερά και στη σημερινή εποχή, με τα νέα στοιχεία που την χαρακτηρίζουν.

Η σημερινή αριστερά είναι, σε μεγάλο βαθμό, μια γενιά ιδεολόγων δυνάμει επαναστατών που αναζητούν ένα σκοπό. Οι δυτικές αποικιοκρατικές αυτοκρατορίες έχουν καταρρεύσει. Καθώς ο υπαρκτός σοσιαλισμός επίσης κατέρρευσε, οι σοσιαλιστικές ιδέες περί κοινωνικής δικαιοσύνης έχουν σε μεγάλο βαθμό υιοθετηθεί από τους αντιπάλους τους, τα κεντροδεξιά κόμματα, τουλάχιστον στην Ευρώπη. Στη Δύση, οι κύριες μάχες για την ισότητα των φύλων και τα δικαιώματα ευάλωτων και πρώην περιθωριοποιημένων ομάδων έχουν κερδηθεί, τουλάχιστον νομικά.

Οι επίδοξοι επαναστάτες επιζητούν ένα σκοπό. Η κυρίαρχη αριστερή ιδεολογία σήμερα σχετίζεται με την woke κουλτούρα, με έμφαση στις πολιτικές ταυτότητας (δηλαδή σε ποια ομάδα ανήκεις – αν είσαι λευκός ή μαύρος, straight ή gay, και κυρίως καταπιεζόμενος ή καταπιεστής). Όλα αυτά οι αριστεροί φοιτητές και διανοητές βρήκαν τρόπο να τα συνδέσουν με την ισραηλο-παλαιστινιακή διένεξη, που την αντιλαμβάνονται ως εξής: Το Ισραήλ είναι μια χώρα λευκών αποικιοκρατών που εφαρμόζουν πολιτικές απαρτχάιντ και, σήμερα, μετά την 7η Οκτωβρίου, γενοκτονία των Παλαιστινίων. Και όλα αυτά πακετάρονται μαζί με τα παραδοσιακά αντισημιτικά στερεότυπα των εβραίων καπιταλιστών που ελέγχουν την οικονομία και τις κυβερνήσεις μέσω του εβραϊκού λόμπι – και δίνουν ένα σκοπό για τον οποίο θεωρούν ότι αξίζει να μάχονται.

Φυσικά, τίποτα από όλα αυτά δεν φαίνεται να ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα. Οι εβραίοι Ισραηλινοί δεν ταιριάζουν στην περιγραφή του λευκού ρατσιστή, είναι οι ίδιοι θύματα αποικιοκρατικής πολιτικής, την οποία πολέμησαν για να ιδρύσουν το κράτος τους. Η κατηγορία του απαρτχάιντ καταρρέει, αν σκεφτεί κανείς ότι οι Ισραηλινοί Άραβες έχουν πλήρη πολιτικά δικαιώματα (ορισμένοι από αυτούς το τονίζουν ανοιχτά), και η γενοκτονία βέβαια δεν ευσταθεί, αν ληφθεί υπόψη η δραστική αύξηση του παλαιστινιακού πληθυσμού υπό ισραηλινή κατοχή.

Αυτές οι αντιφάσεις όμως δεν φαίνεται να πτοούν τους «προοδευτικούς». Όταν κυριαρχεί η ιδεολογία, η πραγματικότητα έχει λίγη σημασία. Αυ-

τό συμβαίνει ιδιαίτερα στη σημερινή εποχή, όπου φαίνεται να επικρατεί όλο και περισσότερο μια φιλοσοφία και μια κουλτούρα, σύμφωνα με την οποία η αλήθεια και η πραγματικότητα είναι σχετική. Τα γεγονότα δεν έχουν σημασία.

Η διάκριση ανάμεσα σε γεγονότα, αντιλήψεις, απόψεις, αλήθεια, ψέμα και θεωρίες συνωμοσίας φαίνεται να χάνεται σταδιακά. Τα μέσα ενημέρωσης συμβάλλουν σε αυτό, καθώς πολλά έχουν χάσει όχι μόνο την αντικειμενικότητα, αλλά και την αίσθηση της πραγματικότητας. Και, πάνω από όλα, στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης υπάρχει λίγος διάλογος, καθώς όλοι οργανώνονται σε ομάδες με ομοϊδεάτες τους, και έτσι ενισχύονται τα fake news, η διάδοση των θεωριών συνωμοσίας και, βέβαια, ο φανατισμός.

Ο θρίαμβος αυτού του νέου status quo επιβεβαιώνεται από την πανηγυρική επανεκλογή του Ντόναλντ Τραμπ στην προεδρία της Αμερικής, που τόσο ο ίδιος όσο και μεγάλη μερίδα των υποστηρικτών του, εκπροσωπούν ακριβώς αυτή τη φιλοσοφία. Η οποία, δυστυχώς, έχει διαβρώσει και τα πανεπιστήμια, που, όπως έδειξαν οι πρόσφατες κινητοποιήσεις και οι αντιδράσεις αυτών που τα διοικούν, δεν είναι πια τα κέντρα προώθησης της σκέψης και ελεύθερης ανταλλαγής ιδεών, αλλά έχουν εν πολλοίς μεταμορφωθεί σε κέντρα προώθησης και επιβολής πακεταρισμένων ιδεών, πολιτικών και «πιασιάρικων» συνθημάτων – όπως το γενοκτονικό “Palestine will be free from the River to the Sea”, που οραματίζεται μια Μέση Ανατολή απαλλαγμένη από εβραίους.

Ούτε βέβαια ενοχλεί τους προοδευτικούς το γεγονός ότι το Ισραήλ είναι η μόνη λειτουργούσα δημοκρατία και (σχετικό) κράτος δικαίου στην περιοχή, και αυτοί τους οποίους πολεμά είναι φανατισμένοι τρομοκράτες, δολοφόνοι αμάχων, οι οποίοι εκτελούν τους ομοφυλόφιλους, καταπιέζουν τις μειονότητες, βασανίζουν και υποδουλώνουν τις γυναίκες τους, χρησιμοποιούν τους αμάχους ως ανθρωπίνες ασπίδες – εν ολίγοις είναι αντίθετοι με κάθε αρχή ελευθερίας, προοδευτισμού και κάθε αξία που πρεσβεύει η Αριστερά. Όλη αυτή η συμπεριφορά καταδικάζεται απερίφραστα από την Αριστερά σε κάθε περίπτωση – εκτός όταν οι φορείς της αντιμετωπίζουν εβραίους.

Χάιντ Παρκ, Λονδίνο, 1/12/2024

Στη βάση λοιπόν όλης αυτής της ισραηλοφοβίας βρίσκεται ένας παλιός, παραδοσιακός αντισημιτισμός. Όσο φιλελεύθερη και λαϊκή και αν γίνεται μια δυτική κοινωνία, παραμένει επηρεασμένη από τις παλιές προκαταλήψεις, συμπεριλαμβανομένων των αντισημιτικών στερεοτύπων. Ακόμα σήμερα, οι περισσότεροι άνθρωποι στις δυτικές κοινωνίες, όσο μορφωμένοι και αν είναι, είναι επιρρεπείς στο να πιστεύουν στερεότυπα, ανακρίβειες, μισές αλήθειες, ψέματα και τις πιο παρανοϊκές θεωρίες συνωμοσίας, που αφορούν τους εβραίους.

Μετά από μια χιλιετία συστηματικής διάδοσης, ο αντισημιτισμός έχει περάσει στα γονίδια της δυτικής κοινωνίας, φαίνεται να είναι αναπόσπαστο στοιχείο του δυτικού πολιτισμού. Επιπλέον, μετά από μια χιλιετία διώξεων των εβραίων, με κορύφωση τη γενοκτονία από τη Ναζιστική Γερμανία, η σύγχρονη δυτική κοινωνία είναι ρυθμισμένη να δείχνει συμπάθεια στους εβραίους στον ρόλο του θύματος, όταν αυτοί διώκονται και υποφέρουν, αλλά αδυνατεί να δεχθεί ότι οι εβραίοι μπορεί να είναι σε θέση δύναμης, να αμύνονται αποτελεσματικά και, πολύ λιγότερο, να επι-

τίθενται στους εχθρούς τους για να διασφαλίσουν την ύπαρξή τους και την ποιότητα ζωής τους.

Συνοψίζοντας, τα χαρακτηριστικά της ισραηλοφοβίας είναι τα εξής:

1. Οι παλιές θεωρίες συνωμοσίας για τους εβραίους που ελέγχουν τις κυβερνήσεις, τις χρηματοοικονομικές αγορές και τα μέσα ενημέρωσης παρουσιάζονται σε μια νέα έκδοση, που θέλει το Ισραήλ ή τη Μοσάντ να κινεί τα νήματα.

2. Η σοβιετική προπαγάνδα αναβιώνει (τη σκυτάλη έχει πάρει πλέον το Ιράν) και επεκτείνεται, με τις εξής κατηγορίες: Το Ισραήλ είναι ένα φασιστικό ή ρατσιστικό κράτος. Ο σιωνισμός είναι μια μορφή αποικιοκρατίας. Οι Ισραηλινοί παρομοι-

άζονται με τους ναζί. Το Ισραήλ ασκεί πολιτικές απαρχαίντ, εθνοκάθαρση και γενοκτονία.

3. Επίσης προβάλλεται ότι το Ολοκαύτωμα έχει υπερεκτιμηθεί και το εκμεταλλεύονται οι εβραίοι για να κερδίσουν συμπάθεια, και οι εβραίοι της διασποράς υπηρετούν πιστά τα συμφέροντα του Ισραήλ. Εδώ, οι κατηγορίες κατά των «σιωνιστών» και του Ισραήλ επεκτείνονται στο σύνολο των εβραίων, που κατηγορούνται ως «συνένοχοι», και έτσι δικαιολογούνται κάθε είδους αντισημιτικές επιθέσεις εναντίον εβραϊκών στόχων.

4. Οι διώξεις που έχει υποστεί ο εβραϊκός λαός υποβαθμίζονται και τρέφονται εναντίον τους, καθώς το Ισραήλ κατηγορείται ότι διεξάγει γενοκτονία των Παλαιστινίων.

5. Αμφισβητείται η ιστορία του εβραϊκού λαού στη γη του Ισραήλ και η σχέση του με τη χώρα. Το Ισραήλ κατηγορείται ότι δεν έχει το δικαίωμα να υπάρχει, στη βάση ψευδών αιτιάσεων για αποικιοκρατία και ρατσισμό. Αυτό νομιμοποιεί επιδιώξεις και συνθήματα του τύπου “Free Palestine from the River to the Sea”.

Βεβαίως, το Ισραήλ δεν είναι τέλειο. Διαπράττει σφάλματα, έχει διαπράξει και πράξεις αμφίβολης ηθικής και αμφίβολης νομιμότητας, όπως όλα τα κράτη, και πιθανότατα σε βαθμό αντίστοιχο με αυτόν άλλων δημοκρατιών. Είναι σε τελική ανάλυση ένα κράτος, όπως όλα. Ωστόσο, με τη μορφή αυτή του αντισημιτισμού:

6. Το Ισραήλ προβάλλεται ως η χειρότερη χώρα στον κόσμο, αγνοώντας τα πολύ χειρότερα και μεγαλύτερα σε έκταση εγκλήματα άλλων χωρών, συμπεριλαμβανομένων των χωρών της περιοχής.

7. Τα σφάλματα του Ισραήλ χρησιμοποιούνται για να θέσουν σε αμφισβήτηση την ίδια του τη νομιμοποίηση ως κράτους, αντί να στρέφονται οι κατηγορίες εναντίον αυτών που είναι υπεύθυνοι.

8. Ζητείται από το Ισραήλ να συμμορφώνεται με ηθικά πρότυπα που κανένα άλλο κράτος δεν τηρεί και δεν έχει τηρήσει.

Αυτά τα τρία τελευταία στοιχεία είναι κυρίως αρχα χαρακτηριστικά της ισραηλοφοβίας, η οποία επικεντρώνει όλη της την προσοχή και όλο της το μένος εναντίον του Ισραήλ. Για παράδειγμα, το σύνολο των θυμάτων (νεκρών) της αραβοϊσραηλινής διένεξης, από το 1948 μέχρι σήμερα, συμπεριλαμβανομένων των θυμάτων της τρέχουσας σύρραξης, δεν υπερβαίνει τους 200.000. Αντίστοιχα, ο εμφύλιος πόλεμος της Συρίας (2011-2024) μετρά περισσότερους από 500.000 νεκρούς, για τους περισσότερους από τους οποίους ευθύνεται το καθεστώς Άσαντ, όμως δεν πραγματοποιήθηκαν μεγάλες διαμαρτυρίες εναντίον του καθεστώτος από τους ανά τον κόσμο αριστερούς, παρότι είναι κοινά αποδεκτό ότι υπήρξε μία από τις στυγνότερες δικτατορίες της εποχής μας.

Ακόμη, οι οργανώσεις του ΟΗΕ μιλάνε σχεδόν από την αρχή του πολέμου για ανθρωπιστική καταστροφή και οξεία επισιτιστική κρίση στη Γάζα. Σίγουρα υπάρχουν προβλήματα στην τροφοδοσία των κατοίκων της Γάζας, αυτά όμως φαίνεται να έχουν διογκωθεί υπερβολικά. Στον εμφύλιο πόλεμο της Υεμένης, πριν λίγα μόνο χρόνια, εκδηλώθη-

κε η χειρότερη ανθρωπιστική κρίση, καθώς ο μισός πληθυσμός της χώρας αντιμετώπισε σοβαρό λιμό, με σοβαρές επιπτώσεις σε περίπου 10.000 παιδιά. Στην Μιανμάρ, ως συνέπεια του πραξικοπήματος, 25 εκατομμύρια άνθρωποι οδηγήθηκαν στη φτώχεια και τον υποσιτισμό, ενώ σοβαρές επισιτιστικές κρίσεις εκδηλώθηκαν πρόσφατα στο Μάλι και στην Αιθιοπία. Και όμως οι οργανώσεις του ΟΗΕ δεν ξεσήκωσαν τον κόσμο τότε ούτε οι αριστεροί βγήκαν να διαδηλώνουν μπροστά στις πρεσβείες των χωρών αυτών, αλλά και της Σαουδικής Αραβίας και του Ιράν, που εμπλέκονταν στον πόλεμο της Υεμένης, ούτε εναντίον της Κίνας για τη στυγνή καταπίεση των Ουιγούρων ή την κατοχή στο Θιβέτ. Είναι προφανές ότι υπάρχει μια επιλεκτική υπερβολική ευαισθησία της διεθνούς κοινότητας όταν πρόκειται για τους Παλαιστίνιους και το Ισραήλ, που δεν τη βλέπει κανείς όταν άλλοι πρόσφυγες και πληθυσμιακές ομάδες αντιμετωπίζουν πολύ χειρότερες καταστάσεις.

Μάλιστα, η επιλεκτική αυτή ευαισθησία και η ιδιαίτερη αντιμετώπιση των Παλαιστίνιων είναι θεσμοθετημένη στις οργανώσεις του ΟΗΕ. Η οργάνωση του ΟΗΕ αρμόδια για τους πρόσφυγες είναι η Ύπατη Αρμοστεία για τους Πρόσφυγες (UNHCR). Ωστόσο, ειδικά και μόνο για τους Παλαιστίνιους, υπάρχει ειδική οργάνωση, η UNRWA, που, όπως αποδείχτηκε, έχει παίξει διαχρονικά σημαντικό ρόλο στην καλλιέργεια του μίσους των Παλαιστίνιων απέναντι στο Ισραήλ και έχει παράσχει κάλυψη στη Χαμάς. Επιπλέον, ειδικά στην περίπτωση των Παλαιστίνιων, δεν αναγνωρίζονται ως πρόσφυγες μόνον όσοι εγκατέλειψαν τη γη τους μετά την ίδρυση του Ισραήλ, αλλά η ιδιότητα του πρόσφυγα κληροδοτείται και στα παιδιά τους και στα εγγόνια τους, περνά από γενιά σε γενιά. Άλλη οργάνωση του ΟΗΕ είναι το Συμβούλιο των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (UNHRC), που εξετάζει την καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε όλον τον πλανήτη. Πέραν του γεγονότος ότι το όργανο αυτό έχει καταδικάσει το Ισραήλ περισσότερες φορές από οποιαδήποτε άλλη χώρα, η ίδια η δομή του χαρακτηρίζεται από επιλεκτικότητα. Οι κανόνες λειτουργίας του ορίζουν ότι το θέμα «ανθρώπινα

δικαιώματα στην Παλαιστίνη» πρέπει να συζητείται σε κάθε συνεδρίαση, ανεξάρτητα του αν υπάρχουν άλλα επείγοντα θέματα. Το σύστημα του ΟΗΕ είναι λοιπόν και θεσμικά προγραμματισμένο στην επιλεκτική αντιμετώπιση, που οδηγεί στην νομοτελειακή εχθρότητα κατά του Ισραήλ.

Εδώ πρέπει να επισημανθεί και ο καθόλου ουδέτερος ρόλος του Γενικού Γραμματέα Αντόνιο Γκουτέρρες. Στις 24/10/2023, 17 μέρες μετά τη δολοφονική επίθεση της Χαμάς και μόλις 4 ημέρες μετά τη χερσαία εισβολή του Ισραήλ στη Γάζα, ο Γκουτέρρες αναφέρθηκε σε ξεκάθαρες παραβιάσεις του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου εκ μέρους του Ισραήλ και φάνηκε να δικαιολογεί την επίθεση της Χαμάς, λέγοντας χαρακτηριστικά ότι «η επίθεση της Χαμάς δεν έγινε στο κενό» (εννοώντας προφανώς ότι ήταν απλά μια απάντηση στην ισραηλινή καταπίεση).

Ακόμα χειρότερη είναι η πρόδηλα αντισημιτική στάση της Φραντσέσκα Αλμπανέζε, Ειδικής Εισηγήτριας των Ηνωμένων Εθνών στα κατεχόμενα παλαιστινιακά εδάφη. Μετά την 7η Οκτωβρίου έχει προβεί σε δηλώσεις και αναρτήσεις στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης που, μεταξύ άλλων: α) παρομοιάζουν τον πόλεμο του Ισραήλ κατά της Χαμάς με το «Τρίτο Ράιχ» και χαρακτηρίζουν τη Γάζα «Στρατόπεδο Συγκέντρωσης του 21ου αιώνα», β) υιοθετούν τη γνωστή θεωρία συνωμοσίας για τον έλεγχο του Κογκρέσου, των μέσων και των πανεπιστημίων από το Ισραηλινό λόμπι, γ) δικαιολογούν τις δολοφονίες της 7ης Οκτωβρίου, ως «απάντηση στην καταπίεση του Ισ-

ραήλ», δ) καλούν για έξωση από τον ΟΗΕ του Ισραήλ, το οποίο χαρακτηρίζει ως κράτος-παρία. Ενδεικτικό είναι ένα tweet που αναδημοσίευσε, που εξομοιώνει τους Ισραηλινούς με τους ναζί. (Το μήνυμα της Αλμπανέζε κάτω από τις φωτογραφίες γράφει «ακριβώς αυτό σκεπτόμουν σήμερα»).

Η Αλμπανέζε έχει καταγγεληθεί από τη Γαλλία, τη Γερμανία και τις ΗΠΑ για αντισημιτισμό, όμως ο Γκουτέρρες εξακο-

λουθεί να την διατηρεί στο πόστο της Ειδικής Εισηγήτριας, που θεσμικά απαιτεί ουδετερότητα, γεγονός ενδεικτικό της σταθερά μεροληπτικής αντιισραηλινής στάσης από την ηγεσία του ΟΗΕ.

Όταν ξεσηκώνονται φοιτητές, με τον τρόπο που είδαμε πρόσφατα, και στρέφονται με ακραίο τρόπο και μονομερώς κατά του Ισραήλ, αυτό είναι ανησυχητικό για το μέλλον, καθώς οι φοιτητές και οι υποτιθέμενα μορφωμένοι άνθρωποι του σήμερα θα είναι οι αυριανοί ηγέτες. Ωστόσο, όταν οι αντισημιτικές τοποθετήσεις γίνονται από υψηλού επιπέδου εκπροσώπους διεθνών οργανισμών, και κυρίως του ΟΗΕ, διαμορφώνεται μια κατάσταση ιδιαίτερα επικίνδυνη, που μπορεί να πυροδοτήσει ακραίο αντισημιτισμό, καθώς αυτός φαίνεται να αντλεί νομιμοποίηση από τη στήριξη του οργανισμού αυτού που είναι θεσμικά ταγμένος να διατηρεί την ειρήνη και την αδελφότητα των λαών. Είναι υποκριτικό αφενός να μιλάει ο ΟΗΕ για τον αντισημιτισμό και να 'τρέχει' προγράμματα για την καταπολέμησή του, ενώ ταυτόχρονα ο ίδιος ο αρχηγός του και το περιβάλλον του ρίχνουν λάδι στη φωτιά του αντισημιτισμού.

Αν και η ισραηλοφοβία της Αριστεράς είναι η μορφή του αντισημιτισμού που φαίνεται να κυριαρχεί σήμερα στη Δύση, δεν πρέπει να ξεχνά κανείς τον παραδοσιακό αντισημιτισμό της δεξιάς – και ειδικότερα της ακροδεξιάς – που οδηγείται από τις πεποιθήσεις του εθνικισμού, της ξενοφοβίας και του ρατσισμού, ο οποίος κυριαρχούσε για τουλάχιστον 150 χρόνια στην Ευρώπη και ήταν αυτός που οδήγησε στο Ολοκαύτωμα.

Ενα παράδοξο στη σημερινή συγκυρία, ειδικά μετά την 7η Οκτωβρίου, είναι η υποστήριξη που φαίνεται να έχει το Ισραήλ από ακροδεξιά κόμματα, ιδιαίτερα στην Ευρώπη. Κατά τη γνώμη μου δεν πρέπει να εκλαμβάνουμε την υποστήριξη αυτή ως ένδειξη φιλίας, ως ένδειξη ότι η άκρα δεξιά έχει αναμορφωθεί και δεν αποτελεί πια κίνδυνο για τους εβραίους. Προσωπικά αισθάνομαι άβολα με την υποστήριξη ακροδεξιών ηγετών, όπως ο Geert Wilders στην Ολλανδία και η Marine Le Pen στη Γαλλία, ή ακόμα δεξιών λαϊκιστών όπως ο Viktor Orban στην Ουγγαρία, θιασώτης της ανελεύθερης δημοκρατίας. (Δεν αναφέρομαι σε κόμματα με σαφή φασιστικό ή και ναζιστικό χαρακτήρα, όπως το AfD στην Γερμανία, που είναι εξ ορισμού αντισημιτικά.) Κατά τη γνώμη μου, αυτή η «επίθεση φιλίας» προς το Ισραήλ είναι περιστασιακή και οφείλεται σε δύο λόγους.

Ο πρώτος είναι η ισλαμοφοβία που διακατέχει αυτές τις παρατάξεις και τους υποστηρικτές τους. Ο ρατσισμός τους στρέφεται σήμερα κυρίως εναντίον των μουσουλμάνων, που είναι πολύ περισσότεροι από τους εβραίους στις χώρες τους και είναι σε μεγάλο βαθμό πολιτιστικά αναφομοίωτοι, προκαλώντας έτσι τα ξενοφοβικά ένστικτα των συντηρητικών και ακροδεξιών, που τους αντιλαμβάνονται ως απειλή για τη χώρα τους. Υποστηρίζουν λοιπόν το Ισραήλ, γιατί θεωρούν ότι έχουν κοινούς εχθρούς, στη λογική του «ο εχθρός του εχθρού μου είναι φίλος μου».

Ο δεύτερος λόγος είναι ότι η ακροδεξιά έχει ενισχυθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια και βρίσκεται στο κατώφλι της εξουσίας στην Ευρώπη συνολικά – όσο και να μη μας αρέσει αυτό, πρέπει να το αναγνωρίσουμε. Στην προσπάθεια για την κατάκτηση της εξουσίας, πολλά ακροδεξιά κόμμα-

τα έχουν κάνει rebranding, προσπαθώντας να δείξουν ότι έχουν απομακρυνθεί από τις ρίζες του φασισμού και, στο πλαίσιο αυτό, το τελευταίο πράγμα που θέλουν είναι να κατηγορηθούν για αντισημιτισμό. Φλερτάρουν λοιπόν με το Ισραήλ, για να δείξουν, καθ' υπερβολήν, πόσο αγαπούν τους εβραίους – και το φλερτ αυτό είναι ευκολότερο με τη σημερινή (ακρο)δεξιά κυβέρνηση του Ισραήλ.

Ωστόσο, η άκρα δεξιά έχει μέσα της το γονίδιο του ρατσισμού, συμπεριλαμβανομένου του αντισημιτισμού, και δεν ξέρουμε πότε και πώς αυτό θα εκδηλωθεί αν καταλάβουν την εξουσία σε ευρωπαϊκή κλίμακα. Χρειάζεται λοιπόν επιφυλακτικότητα και επιφυλακή απέναντι στην άκρα δεξιά.

Κλείνω το άρθρο με μια φαινομενικά «θετική» φράση, που είναι όμως ενδεικτική της επιλεκτικά αρνητικής στάσης απέναντι στο Εβραϊκό Κράτος. Κατά τη διάρκεια της σφαγής της 7ης Οκτωβρίου, όταν όλος ο κόσμος ήταν συγκλονισμένος, μια φράση που κυριαρχούσε διεθνώς ήταν: “Israel has the right to defend itself” («Το Ισραήλ έχει το δικαίωμα να αμυνθεί»). Νομίζω – δεν είμαι σίγουρος – ότι πρώτος την είπε ο Αμερικανός Πρόεδρος Biden, και την επανέλαβαν αυτολεξεί πολλοί ηγέτες χωρών, συμπεριλαμβανομένων των Ισραηλινών.

Όσοι έκαναν αυτή τη δήλωση την έκαναν σίγουρα για να δηλώσουν τη συμπαράστασή τους προς το Ισραήλ εκείνη την τραγική στιγμή. Ωστόσο, τέτοια δήλωση δεν έχει γίνει για καμία άλλη χώρα που δέχθηκε επίθεση (χαρακτηριστικό πρόσφατο παράδειγμα η Ουκρανία), γιατί είναι αυτονόητο ότι έχει το δικαίωμα να αμυνθεί. Το ότι αυτοί που το είπαν αισθάνθηκαν την ανάγκη να το πουν – σίγουρα καλή τη πίστει – δηλώνει ότι μέσα τους, ίσως ασυνείδητα, αισθάνονταν ότι το δικαίωμα του Ισραήλ να αμυνθεί δεν είναι αυτονόητο ή, συνειδητά, αντιλαμβάνονταν ότι το δικαίωμα αυτό αμφισβητείται από μεγάλη μερίδα του λαού τους – και για αυτό χρειαζόταν, στη δεδομένη χρονική συγκυρία, να το τονίσουν και να το επιβεβαιώσουν.

** Ο Δαβίδ Μωυσής είναι μελετητής της εβραϊκής ιστορίας και παράδοσης, συμπεριλαμβανομένων θεμάτων που σχετίζονται με τον αντισημιτισμό και το Ολοκαύτωμα.*

Ο νομικός πόλεμος κατά του Ισραήλ στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης

Του STEVEN E. ZIPPERSTEIN

Σύνοψη σε μετάφραση ΣΑΜ ΝΑΜΙΑ

Εισαγωγή

Το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης (ICJ/ΔΔΔ) ιδρύθηκε βάσει του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και αποτελεί το κύριο δικαστικό όργανο του ΟΗΕ. Δυστυχώς, κατά τις τελευταίες δύο δεκαετίες, έχει αναδειχθεί σε σημαντικό εργαλείο στο πλαίσιο μιας διεθνούς εκστρατείας νομικού πολέμου κατά του Ισραήλ. Η τάση αυτή διατρανώθηκε με τη συμβουλευτική φύσεως γνωμοδότηση του Δικαστηρίου το 2004, η οποία κήρυξε παράνομα τμήματα του φράγματος που διαχωρίζει το Ισραήλ από τη Δυτική Όχθη αλλά και έκρινε παράνομους τους ισραηλινούς εποικισμούς στα κατεχόμενα εδάφη.

Δύο πιο πρόσφατες υποθέσεις του Δικαστηρίου βρίσκουν έρεισμά στην παραπάνω γνωμοδότηση του 2004 και ενισχύουν τους ισχυρισμούς της διεθνούς κοινότητας περί διενέργειας γενοκτονίας στη Γάζα. Η πρώτη, προερχόμενη από τη Νότια Αφρική, είναι η κατηγορία γενοκτονίας εις βάρος του Ισραήλ για τη στρατιωτική του αντίδραση στις επιθέσεις της Χαμάς στην επαύριο της 7^{ης} Οκτωβρίου 2023. Η δεύτερη αφορά αίτημα της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ για γνωμοδότηση σχετικά με τη νομιμότητα της συνεχιζόμενης κατοχής Παλαιστινιακών εδαφών και των ενεργειών του Ισραήλ στην Ιερουσαλήμ από το 1967. Οι υποθέσεις αυτές αναδεικνύουν ένα ανησυχητικό φαινόμενο μετατόπισης των κατηγοριών κατά του Ισραήλ από παραδοσιακά αρμόδια φόρουμ διενέργειας διεθνούς πολιτικής, όπως το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ, όπου αίρονται πολιτικά κωλύματα από τη συμμαχική υποστήριξη των ΗΠΑ, προς το Δικαστήριο ως εναλλακτικό χώρο.

I. ρόλος του Δικαστηρίου της Χάγης σε διαφορές πολιτικής φύσης

Το Δικαστήριο έχει αυξανόμενη εμπλοκή στην σύγκρουση, παρόλο που οι διαφορές Ισραήλ και Παλαιστινίων είναι εγγενώς πολιτικές και κατά συνέπεια υπερβαίνουν κατ' αρχήν τη δικαιοδοσία του Δικαστηρίου. Παρόλα αυτά, το δικαστήριο έχει υποστηρίξει ότι μπορεί να εξετάσει υποθέσεις στις οποίες «ένα νομικό ζήτημα έχει πολιτικές προεκτάσεις», ωστόσο η προσέγγιση αυτή έχει προκαλέσει επικρίσεις από διακεκριμένους νομικούς.

Τον Δεκέμβριο του 2022, η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ υιοθέτησε το ψήφισμα 77/247, με το οποίο ζήτησε συμβουλευτική γνωμοδότηση του ΔΔΔ για δύο βασικά ζητήματα: (1) Τις νομικές συνέπειες της υποτιθέμενης παραβίασης από το Ισραήλ του παλαι-

στινιακού δικαιώματος αυτοδιάθεσης και (2) τις συνέπειες της κατοχής, των πολιτικών εποικισμού και των ενεργειών του Ισραήλ στην Ιερουσαλήμ.

II. Η εκκρεμής γνωμοδότηση του Δικαστηρίου της Χάγης

Επί της δικαιοδοσίας

Το ψήφισμα αυτό, έντονα επικριτικό για το Ισραήλ, μοιάζει περισσότερο με κατηγορητήριο παρά με αίτημα για νομική συμβουλή. Παρά τις αντιρρήσεις, το Δικαστήριο προχώρησε στην ανάληψη του αιτήματος, προγραμματίζοντας δημόσιες ακροάσεις για τον Φεβρουάριο του 2024. Επισημαίνεται ότι η συγκεκριμένη διαδικασία ξεκίνησε ήδη πριν από την έναρξη του τρέχοντος πολέμου, ήδη από τον Δεκέμβριο του 2022. Η

κύρια γραμμή άμυνας του Ισραήλ εστίασε στην αμφισβήτηση της δικαιοδοσίας του Δικαστηρίου, επικαλούμενο τις Συμφωνίες του Όσλο, οι οποίες θεσπίζουν το πλαίσιο διαπραγμάτευσης μεταξύ Ισραήλ και Παλαιστινίων. Από τις Συμφωνίες του Όσλο εκλείπει ρητός όρος που να απονέμει δικαιοδοσία στο Δικαστήριο της Χάγης για την εκδίκαση διακρατικών διαφορών.

Οι εν λόγω Συμφωνίες, που συμφωνήθηκαν ανάμεσα στο Ισραήλ εκπροσωπούμενο από τον Ράμπιν, τους Παλαιστίνιους από τον Αραφάτ, εν συνεχεία διαμεσολάβησης των ΗΠΑ του Κλίντον, δεν δημιουργήθηκαν με σκοπό την οριστική επίλυση διαφορών αλλά θα αποτελούσαν ένα σημαντικό προσχέδιο για περαιτέρω διαπραγματεύσεις και εν τέλει αναγνώρισης αυθύπαρκτου κράτους για τους Παλαιστίνιους. Εντός του προσχεδίου, προβλέπεται ότι οι υφιστάμενες και νέες διαφορές θα επιλύονται μέσω άμεσων διαπραγματεύσεων και, εάν είναι απαραίτητο, μέσω συμφωνημένων μηχανισμών συμβιβασμού ή διαιτησίας. Ζητώντας συμβουλευτική γνωμοδότηση του Δικαστηρίου, η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ παρακάμπτει αυτό το πλαίσιο. Εάν το Δικαστήριο αποδεχθεί εν προκειμένω δικαιοδοσία, κινδυνεύει να υπονομεύσει μελλοντικές συνθήκες αγνοώντας τις ρήτρες επίλυσης διαφορών.

Επί της ουσίας

Το ζήτημα της αυτοδιάθεσης των Παλαιστινίων είναι κεντρικό ζήτημα στο αίτημα της Γενικής Συνέλευσης να εξετάσει το Δικαστήριο την υπόθεση. Ωστόσο, οι Συμφωνίες του Όσλο ανέβαλαν το ζήτημα στις διαπραγματεύσεις για το τελικό καθεστώς, προβλέποντας περιορισμένη παλαιστινιακή αυτονομία στις περιοχές Α και Β της Δυτικής Όχθης και της Γάζας. Οι Παλαιστίνιοι συμφώνησαν σε αυτή τη ρύθμιση, γνωρίζοντας ότι δεν εγγυάται κρατική υπόσταση. Στόχευση στη διπλωματική προσπάθεια που έγινε στο Όσλο ήταν να μετουσιωθούν οι ορισμένοι στόχοι σε πραγματική ειρήνη, ωστόσο αυτό αποδείχθηκε ανικανοποίητο στην επαύριο της δολοφονίας του Ράμπιν και της ανάφλεξης της δεύτερης ιντιφάδας από τον Αραφάτ.

Επιπροσθέτως, παρά το γεγονός ότι το δικαίωμα αυτοδιάθεσης είναι αναντίρρητο ανθρώπινο δι-

καίωμα, το ακριβές πεδίο εφαρμογής του υπόκειται σε σχετικές συμφωνίες ανάμεσα στα εμπλεκόμενα μέρη. Οι Παλαιστίνιοι έχουν υποστηρίξει ότι το δικαίωμα αυτοδιάθεσης υπερβαίνει οποιουσδήποτε τυχόν όρους έχουν συμφωνηθεί στο Όσλο, ωστόσο από νομικής άποψης η θέση αυτή αμφισβητείται αφού πρόκειται για μια συνεχώς εξελισσόμενη έννοια του διεθνούς δικαίου και το εύρος της έννοιας της αυτοδιάθεσης κατατείνει ιδιαίτερα αμβλύ.

Το ψήφισμα της Γενικής Συνέλευσης ζητά επίσης από το Δικαστήριο να εξετάσει τη νομιμότητα της «παρατεταμένης κατοχής» του Ισραήλ. Ωστόσο, το διεθνές δίκαιο δεν θέτει χρονικό όριο για την κατοχή, εστιάζοντας αντίθετα στη διατήρηση του status quo μέχρι να επιτευχθεί λύση. Αξίζει να σημειωθεί ότι άλλες παρατεταμένες κατοχές, όπως η παρουσία της Τουρκίας στη Βόρεια Κύπρο, δεν έχουν αντιμετωπίσει παρόμοιο νομικό έλεγχο. Η έννοια του «παρατεταμένου» στο διεθνές δίκαιο δεν έχει συγκεκριμενοποιηθεί και είναι ιδιαίτερα δυσχερές να αποκτήσει συγκεκριμένο νόημα υπό το φως της έλλειψης συνέχισης στις συμφωνίες του Όσλο.

Η αναφορά του ψηφίσματος στην προσάρτηση αφορά κυρίως την Ανατολική Ιερουσαλήμ, την οποία το Ισραήλ προσάρτησε επίσημα το 1980. Ιστορικά ψηφίσματα και συνθήκες, συμπεριλαμβανομένης της απόφασης 242 Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ και της Συνθήκης Ειρήνης Ισραήλ-Ιορδανίας, δεν τεκμηριώνουν σαφείς παλαιστινιακές διεκδικήσεις επί της Ιερουσαλήμ. Δεν προβλέπεται από κανένα διεθνές κείμενο η «επιστροφή» της Ανατολικής Ιερουσαλήμ στους Παλαιστίνιους, και αυτό διότι οι Παλαιστίνιοι ποτέ δεν τεκμηρίωσαν κατοχή επί της γης αυτής. Η εμπλοκή του Δικαστηρίου σε αυτό το ζήτημα ενέχει τον κίνδυνο να υπονομεύσει τις διαπραγματεύσεις για το μελλοντικό καθεστώς της πόλης.

III. Η κατηγορία της γενοκτονίας από τη Νότια Αφρική

Τον Δεκέμβριο του 2023, η Νότια Αφρική κίνησε διαδικασία στο Δικαστήριο, κατηγορώντας το Ισραήλ ότι διέπραξε γενοκτονία στη Γάζα κατά τη διάρκεια της στρατιωτικής του απάντησης στις επιθέσεις της Χαμάς στις 7 Οκτωβρίου. Αυτό σηματοδότησε την πρώτη φορά που το Δικαστήριο διεκπεραίωσε γρήγορα μια τέτοια πολιτικά φορτισμένη υπόθεση, εκδικάζοντας επιχειρήματα εντός εβδομάδων από την κατάθεσή της.

Οι ισχυρισμοί της Νότιας Αφρικής βασίζονται στη Σύμβαση του 1948 για τη Γενοκτονία, η οποία ορίζει τη γενοκτονία ως «πράξεις που διαπράττονται με σκοπό την καταστροφή μιας εθνικής, εθνοτικής, φυλετικής ή θρησκευτικής ομάδας». Ωστόσο, τόσο τα δημογραφικά δεδομένα που δείχνουν σημαντική αύξηση του παλαιστινιακού πληθυσμού στη Δυτική Όχθη και στη Γάζα, όσο και η αδυναμία ανάδειξης συγκεκριμένης πρόθεσης τέλεσης γενοκτονίας αναιρούν τις προβαλλόμενες κατηγορίες.

Αντίθετα, η ρητορική και οι πράξεις της Χαμάς καταδεικνύουν σαφή πρόθεση να εξαφανίσει το Ισραήλ από τον χάρτη και να εξοντώσει τον εβραϊκό πληθυσμό του. Ο αρχικός καταστατικός χάρτης της οργάνωσης του 1988 καλούσε ρητά στην εξάλειψη του Ισραήλ και οι επιθέσεις της 7^{ης} Οκτωβρίου είχαν αδιαμφισβήτητο στόχο τις σφαγές, απαγωγές και βιασμούς αμάχων, πράξεις που στοιχειοθετούν γενοκτονία, εθνοκάθαρση και εγκλήματα πολέμου σύμφωνα με τη Σύμβαση της Γενεύης για τη Γενοκτονία. Το παράδοξο αυτό αναδεικνύει οπωσδήποτε την υποκρισία του να κατηγορείται το Ισραήλ για γενοκτονία, τη στιγμή που η Χαμάς απολαμβάνει αμνηστία.

Σύμφωνα με το άρθρο 51 του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, η απάντηση του Ισραήλ στις επιθέσεις της Χαμάς αποτελεί νόμιμη άσκηση του δικαιώματός του στην αυτοάμυνα. Το Δικαστήριο έχει επιβεβαιώσει στο παρελθόν στην απόφαση *Νικαράγουα κατά ΗΠΑ* ότι οι τρομοκρατικές επιθέσεις μπορούν να συνιστούν «επίθεση» υπό τον ορισμό του διεθνούς δικαίου, δικαιολογώντας αμυντικά μέτρα. Οι στρατιωτικές επιχειρήσεις του Ισραήλ, ακόμη και αν έχουν οδηγήσει σε τραγικές απώλειες αθώων στη Γάζα, είναι νόμιμες υπό το διεθνές δίκαιο, ιδί-

ως λαμβανομένου υπόψη του διεθνούς συμφώνου της Ρώμης που αναγνωρίζει ότι η ίδια η χρήση αμάχων ως ανθρώπινες ασπίδες παραβιάζει τους κανόνες του πολέμου και συνιστά αυτοδικαίως έγκλημα πολέμου.

Συμπεράσματα

Η εμπλοκή του Δικαστηρίου σε πολιτικές διαφορές εγείρει σοβαρά ερωτήματα σχετικά με τη νομιμότητα και το ρόλο του. Με την αποδοχή δικαιοδοσίας επί διαφορών που άπτονται επί ανεπίλυτων πολιτικών συγκρούσεων, το δικαστήριο κινδυνεύει να υπονομεύσει την αξιοπιστία του ως ουδέτερου δικαστικού οργάνου. Επιπλέον, οι υποθέσεις αυτές θα μπορούσαν να δημιουργήσουν επικίνδυνα προηγούμενα, ενθαρρύνοντας τη χρήση διεθνών νομικών μηχανισμών για την προώθηση πολιτικών στοχεύσεων.

Οι προσπάθειες του Ισραήλ για την προστασία των αμάχων κατά τη διάρκεια των στρατιωτικών του επιχειρήσεων, όπως οι εκ των προτέρων προειδοποιήσεις και η διευκόλυνση παροχής της ανθρωπιστικής βοήθειας, έρχονται σε πλήρη αντίθεση με τη σκόπιμη χρήση ανθρώπινων ασπίδων από τη Χαμάς. Παρά ταύτα, το Δικαστήριο επιμένει σε μια εκστρατεία νομικού πολέμου που διαστρεβλώνει το διεθνές δίκαιο και αποδυναμώνει τους κανόνες του. Εν τέλει, οι αποφάσεις του δικαστηρίου δεν θα επηρεάσουν μόνο το Ισραήλ, αλλά θα διαμορφώσουν και το μέλλον της διεθνούς νομολογίας και των υπερεθνικών συγκρούσεων.

* Ο **Steven E. Zipperstein** διδάσκει Δημόσια Διοίκηση και Διεθνείς Σπουδές στο Πανεπιστήμιο UCLA και είναι διακεκριμένος ακαδημαϊκός στο UCLA Center for Middle East Development. Είναι πρώην ομοσπονδιακός εισαγγελέας των ΗΠΑ και εκλεγμένο μέλος του American Law Institute. Ο Ζίππερσταϊν είναι συγγραφέας των βιβλίων *“The Legal Case for Palestine: A Critical Assessment”* (Routledge, 2024), *“Zionism, Palestinian Nationalism and the Law: 1939-1948”* (Routledge, 2022), και *“Law and the Arab-Israeli Conflict: The Trials of Palestine”* (Routledge, 2020). Το άρθρο του αυτό δημοσιεύθηκε στο περιοδικό *Justice* (τ. 71, Άνοιξη 2024, εκδ. Διεθνούς Ένωσης Εβραίων Δικηγόρων IJL).

* Ο **Σαμ Ναμίας** είναι πρόσφατος απόφοιτος της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Κολούμπια, της Νέας Υόρκης.

7.10.2023

--

7.10.2024

ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΕΝΟΣ ΠΟΛΕΜΟΥ

ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΙΣΡΑΗΛΙΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΕΛΛΑΔΟΣ

Αθήνα, Οκτώβριος 2024

Ηλεκτρονική έκδοση ΚΙΣΕ. Ενα πλούσιο αρχείο για τον ένα χρόνο από την επίθεση της Χαμάς και τον πόλεμο του Ισραήλ κατά της τρομοκρατίας

Ένα χρόνο μετά τις βάρβαρες, πολυμέτωπες επιθέσεις των τρομοκρατών της Χαμάς εναντίον του Ισραήλ, το Κεντρικό Ισραηλιτικό Συμβούλιο Ελλάδος κυκλοφορεί την ηλεκτρονική έκδοση «**7.10.2023 – 7.10.2024. Το χρονικό ενός πολέμου**».

Το έργο συνιστά την ελάχιστη συμβολή του ΚΙΣΕ στην ανάδειξη της τραγικότερης σελίδας της ιστορίας του εβραϊκού λαού μετά το Ολοκαύτωμα και αποτελεί μία σύνοψη των γεγονότων της 7^{ης} Οκτωβρίου 2023, του πολέμου που ακολούθησε, των διεθνών αντιδράσεων και των συνεπειών του στη γεωπολιτική αρένα, την ισραηλινή κοινωνία και τον παγκόσμιο εβραϊσμό.

Για την ισραηλινή κοινωνία, το έργο δίνει ιδιαίτερη βαρύτητα στο δράμα των ομήρων που κρατούνται στη Γάζα, στην πρωτόγνωρη αβεβαιότητα που το πλήγμα έχει προκαλέσει και στην απaráμιλλη ψυχική αντοχή των Ισραηλινών.

Για τους Εβραίους της Διασποράς, η έκδοση εστιάζει στη ραγδαία αύξηση του αντισημιτισμού και τους κινδύνους που απορρέουν από τη σύγχυση, την αμάθεια και την μονομερή πληροφόρηση.

Για τις συνέπειες στις διεθνείς εξελίξεις, το έργο παραθέτει γνώμες δημοσιογράφων, διανοουμένων,

πολιτικών επιστημόνων και ευαισθητοποιημένων Εβραίων από την Ελλάδα και το εξωτερικό.

Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται στον πρόλογο της έκδοσης: «αυτό το ηλεκτρονικό βιβλίο δεν διεκδικεί τη δημοσιογραφική αντικειμενικότητα. Προσπαθεί να καταγράψει τα γεγονότα όπως αναδείχθηκαν και αποτυπώθηκαν στην Ισραηλινή κοινωνία, όπως χαραχθηκαν στη συλλογική μνήμη των Εβραίων όλου του κόσμου. Σκοπός του είναι, ο αναγνώστης να νοιώσει τον παλμό του Ισραηλινού πολίτη, να αγγίξει το τραύμα που δημιούργησε η 7^η Οκτωβρίου 2023».

Γιατί; Διότι «όταν οι Εβραίοι σφάζονται οι δρόμοι είναι άδειοι – όταν οι Εβραίοι αμύνονται για να επιβιώσουν, οι δρόμοι γεμίζουν από διαμαρτυρόμενους!»

Μέσα από 366 ενεργούς συνδέσμους παραπομπών, η έκδοση τεκμηριώνει τα γεγονότα και προσφέρει ένα μεγάλο πλούτο πηγών, άρθρων και βίντεο που θα διευκολύνει τον αναγνώστη να κατανοήσει τις παραμέτρους ενός επώδυνου πολέμου που δυστυχώς ακόμα συνεχίζεται.

Το e-book θα είναι διαθέσιμο από τον Φεβρουάριο 2025 στον ιστότοπο του ΚΙΣΕ www.kis.gr/εντυπα/βιβλία.

ως», όπου ανάμεσα στα άλλα εξυμνείται η φασιστική οργάνωση ΕΕΕ και οι οπαδοί της.

Λίγες μέρες αργότερα, η *Πρόδος* επανέρχεται, με στόχο αυτή τη φορά τους Εβραίους του Διδυμοτείχου, που χαρακτηρίζει δεύτερη εβραϊούπολη μετά τη Θεσσαλονίκη, διότι ενωμένοι και στο Διδυμότειχο οι Ισραηλίτες «παρέ-

χουν ζωντανά σημεία της αλληλεγγύης, ήτις διέπει τας πράξεις των» και γι' αυτό η εφημερίδα δηλώνει ότι, εξασκώντας πολιτική εθνικιστική, δεν θα πάψει να αγωνίζεται έως ότου «οι ισραηλίται συμπολίται μας αφομοιωθούν προς τους Έλληνας και παύσουν να αποτελούν παρασιτικόν στοιχείον εν τη χώρα μας».

Σύμφωνα με την *Πρόδο*, οι Εβραίοι ήταν λίγο πολύ υπεύθυνοι για όλα τα δεινά της χώρας. Οι τυρέμποροι αδελφοί Κάλβο εκμεταλλεύονταν τους κτηνοτρόφους της Ορεστιάδας, μειώνοντας την τιμή αγοράς γάλατος και στο πρόσωπο τους στηλιτεύεται σύσσωμη η εβραϊκή κοινότητα. Ο υφασματέμπορος Ιακώβ Μπαλλούλ κατηγορείται για οικονομικό σκάνδαλο με τη Γαλλοελληνική Εταιρεία Σιδηροδρόμων, προκειμένου να πουλήσει ύφασμα για τις στολές των υπαλλήλων της. Ενώ οι Ισραηλίτες έμποροι της Αλεξανδρούπολης μέμφονται συλλήβδην για αθέμιτο συναγωνισμό και γι' αυτό απειλούνται εμμέσως πλην σαφώς να υποστούν τα όσα υπέστησαν οι Εβραίοι στην Τουρκία από «τας εθνικιστικές οργανώσεις» που «δεν λείπουν και από την Ελλάδα». Στηλιτεύεται ακόμη και ο υπουργός Εθνικής Οικονομίας της κυβέρνησης του Λαϊκού Κόμματος Γ. Πεσματζίγλου, διότι σε συμπαιγνία με τους Εβραίους ενεργούσε για τη διατήρηση της τιμής των κουκουλιών σε χαμηλά επίπεδα, ορμώμενος από ίδια συμφέρο-

ΑΙ ΜΕΓΑΛΑΙ ΕΡΕΥΝΑΙ ΤΗΣ “ΠΡΟΔΟΥ”

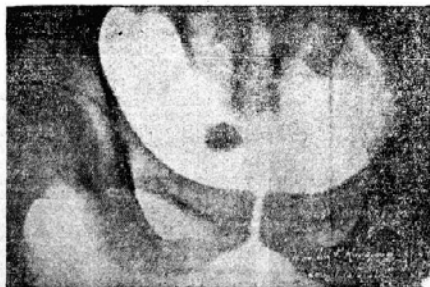
ΤΟ ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΝ ΔΕΥΤΕΡΑ ΕΒΡΑΙΟΥΠΟΛΙΣ - ΤΑ ΚΟΥΚΟΥΛΙΑ ΚΑΙ Η ΕΝΩΣΙΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΝ - Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΗΣ ΔΗΜΑΡΧΙΑΣ ΚΤΛ. ΚΤΛ.

ΕΚ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΔΕΙΑΣ ΤΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ ΜΑΣ

Μόλις εισέλθη κανείς εις την αγοράν του Διδυμοτείχου άμεσως αντιλαμβάνεται ότι το εβραϊκόν στοιχείον, κυριαρχεί εις την κίνησιν του τόπου. Και δεν θα ήτο υπερβολή αν λέγαμεν, ότι μετά την Θεοσικην έχεται το Διδυμότειχον από απόψεως εβραϊκού πληθυσμού. Ήνωμένοι και εις το Διδυμότειχον οι Ισραηλίται, ουχιάς παρέρχον ζωντανά σημεία της άλλης γής ήτις διέπει τας πράξεις των. Κάποτε είχαν κηρύξη αυτοσηφόν μοιχοσύνη κατά των Ελλήνων κρεοπωλών και υπό το πρόσχημα ότι ήθελον εκείνοι δεν είχαν κρέατα «κασέρια», ήνοσαν ένα κρεοπωλείον εβραϊκόν και άπ' εκεί έ προσηθύνοντο το κρέας των. Σημειάζον ότι το δημοτικόν αυτό έθιμον του «κασεριοσ» ήτο άπύσιν πρόσχημα, διότι οι Έλληνες κρεοπωλάι είχαν κρέατα «κασέρια» και την διακριτικην πινακίδα άνηρημένην επί των κρεάτων. Άλλ' οι Εβραίοι έπρεπε να βρουν άσχημην διά να τους μπεραιοόσουν και τήν είχαν.

Γι' αυτό η έφημερίς αυτή, σκουντες πολιτικην εθνικιστικην, δεν θα παύσωμεν να άγωνίζομεθα έως ότου οι Ισραηλίται συμπολίται μας άφομοιωθούν προς τους Έλληνας και παύσουν να αποτελούν παρασιτικόν στοιχείον εν τη χώρα μας.

Παρηγοί γαρ τήν τήν Έθνησ ται ή περι εις τς έμπ κατάχουν διδουν της κανονίζου χός ότι έ ένώσει συ κωφε τη γ είχαν πάο ομα τών 1 ων. Σχετι πράγματα τή νεν σ μίαν κατά χυάδη. Ή Ζαπάρτα.

Πρόδος, 1.7.1934

να, καθώς «λέγεται ότι είναι εις των κυριωτέρων μετόχων της εταιρείας “Εριουργία”».

Το Κόμμα Φιλελευθέρων βρέθηκε σε έντονη αντιπαλότητα με το εβραϊκό στοιχείο, καθώς οι Εβραίοι κατηγορήθηκαν ότι υποστήριζαν το Λαϊκό Κόμμα. Η αντίληψη αυτή οδήγησε σε εκλογική γκετοποίηση των Ισραηλιτών

της Θεσσαλονίκης μέσω του μέτρου των χωριστών εκλογικών συλλόγων¹. Η *Πρόδος* αναπαράγει αυτή την αντίληψη, κάτι που φαίνεται ξεκάθαρα από την αρθρογραφία της.

Πάντως, αν κρίνουμε από τα εκλογικά αποτελέσματα των δημοτικών εκλογών του 1933, που δημοσιεύει η *Δυτική Θράκη*, οι εβραϊκές ψήφοι στο Δήμο Διδυμοτείχου ήταν μοιρασμένες. Σύμβουλος με τον πλειοψηφήσαντα συνδυασμό του Δημήτριου Ζαπάρτα, στελέχους του Κόμματος Φιλελευθέρων, εξελέγη ο Λεών Μπεχάρ με 519 ψήφους, αλλά και ο μειοψηφών συνδυασμός εξέλεξε το Σολομών Τζίβρε Μπεχάρ με 499 ψήφους, ο οποίος ανέδειξε και αναπληρωματικό τον Μενασέ Νερένος Γιακό με 495 ψήφους².

Τα συμβάντα στην Ανατολική Θράκη και κυρίως η έλευση Ισραηλιτών προσφύγων στη Θράκη προκάλεσε ξέσπασμα αντισημιτικών δημοσιευμάτων στην *Πρόδο*. Στις αρχές του Ιουλίου 1934, αφού διαπιστώνεται η «Αθρόα εκτόπισις των Εβραίων της Αν. Θράκης», μεταφέρεται η φήμη ότι αιτία ήταν η έναρξη οχυρωματικών έργων στη Θράκη και γι' αυτό «το ισραηλιτικόν στοιχείον ως επικίνδυνον εθεωρήθη εκτοπιστέον». Η *Πρόδος* αναφέρει ότι οι Εβραίοι της Αδριανούπολης πανικόβλητοι πουλούσαν σε ευτελέστατες τιμές τα έπιπλά τους και επιβιβαζόμενοι στο τρένο αναχωρούν για την Κωνσταντινούπολη, ενώ όσοι στερούνται χρημάτων αναχωρούν πεζοί διά του Σταμπούλ γιο-

κής φυλής και της ελληνικής θρησκείας. Και τα μέτρα αυτά είναι η απομάκρυνσις των από την παραμεθόριον», χαρακτηρίζει δε τους Εβραίους «προσωπιδοφόρους Έλληνας» στους οποίους επιβάλλεται ο νόμος «οφθαλμών αντί οφθαλμού και οδόντα αντί οδόντος»⁷.

ΚΑΤΩ Η ΠΡΟΣΩΠΙΣ!...

Ὁ ἄφρονισμός τοῦ Ἀγίου συνέρχεται ἐν ἀνεπίσημοι ἄλλοις καὶ τὸ κερτακίον ἐπὶ ἀποδοτικότητι. Ἐὰν ἔβρον ἐπὶ τοῦτο εἶς καὶ ἀλλοί. Καὶ ἡ συνάξει ἀπὸ ἄλλου ἄλλοις καὶ ἄλλοις, καὶ ἄλλοις καὶ ἄλλοις. Ἐπειὴ τὸ ἀνεπίσημο καὶ τοῦτο ἀποδοτικὸν ἄλλοις καὶ ἄλλοις, καὶ ἄλλοις καὶ ἄλλοις. Ἐπειὴ τὸ ἀνεπίσημο καὶ τοῦτο ἀποδοτικὸν ἄλλοις καὶ ἄλλοις, καὶ ἄλλοις καὶ ἄλλοις. Ἐπειὴ τὸ ἀνεπίσημο καὶ τοῦτο ἀποδοτικὸν ἄλλοις καὶ ἄλλοις, καὶ ἄλλοις καὶ ἄλλοις.

Ἐπειὴ ἀνεπίσημοι. Δι' αὐτὸν καὶ μόνον τὸν ἄλλοις, ἐπειὴ καὶ ἀνεπίσημοι ἀλλοί, ἐπειὴ καὶ ἀνεπίσημοι ἀλλοί. Ἐπειὴ καὶ ἀνεπίσημοι ἀλλοί, ἐπειὴ καὶ ἀνεπίσημοι ἀλλοί. Ἐπειὴ καὶ ἀνεπίσημοι ἀλλοί, ἐπειὴ καὶ ἀνεπίσημοι ἀλλοί. Ἐπειὴ καὶ ἀνεπίσημοι ἀλλοί, ἐπειὴ καὶ ἀνεπίσημοι ἀλλοί. Ἐπειὴ καὶ ἀνεπίσημοι ἀλλοί, ἐπειὴ καὶ ἀνεπίσημοι ἀλλοί.

Ὁ ἄφρονισμός τοῦ Ἀγίου συνέρχεται ἐν ἀνεπίσημοι ἄλλοις καὶ τὸ κερτακίον ἐπὶ ἀποδοτικότητι. Ἐπειὴ τὸ ἀνεπίσημο καὶ τοῦτο ἀποδοτικὸν ἄλλοις καὶ ἄλλοις, καὶ ἄλλοις καὶ ἄλλοις. Ἐπειὴ τὸ ἀνεπίσημο καὶ τοῦτο ἀποδοτικὸν ἄλλοις καὶ ἄλλοις, καὶ ἄλλοις καὶ ἄλλοις. Ἐπειὴ τὸ ἀνεπίσημο καὶ τοῦτο ἀποδοτικὸν ἄλλοις καὶ ἄλλοις, καὶ ἄλλοις καὶ ἄλλοις. Ἐπειὴ τὸ ἀνεπίσημο καὶ τοῦτο ἀποδοτικὸν ἄλλοις καὶ ἄλλοις, καὶ ἄλλοις καὶ ἄλλοις.

ΑΘ. ΖΑΡΔΑΛΙΑΣ

Πρόδος, 12.8.1934

Μέσα σε αυτό το κλίμα δεν πρέπει να παραξενεύει το άρθρο της με το οποίο δηλώνεται ότι «Είναι ανάγκη επιβεβλημένη ιδρύσεως παραρτήματός της Εθν. Εν. Ελλάδος ΕΕΕ», όπου παρατίθεται και η Γενική Διακήρυξη της φασιστικής οργάνωσης, ενώ επιβλέχεται με άλλο δημοσίευμα, όπου εισηγείται τη δημιουργία παραρτήματος της φασιστικής οργάνωσης «ιδία εις την Ορεστιάδα»⁸.

Τα δημοσιεύματα συχνά είναι χυδαία, όπως η «Σκορδοφαγία», όπου ο Ζαρδάλιας, συνταξιδεύων στο τρένο με δημοσιογράφο της γνωστής για τον αντισημιτισμό της «Μακεδονίας», συναντά στο ταξίδι τον ταξιδιώτη που αφήνουν «ως επί το πλείστον εις το ασθενές φύλον, φυλετικώς εις την φυλήν του Ισραήλ». Η αναφορά σε φυλές το 1934 παραπέμπει αναπόφευκτα σε φυλετικές θεωρίες, πολλώ δε μάλλον όταν τις συνταξιδιώτισσες χαρακτηρίζει συλλήβδην «Ρεβέκκας»⁹. Στο ίδιο πλαίσιο και με παρόμοιους χαρακτηρισμούς κινείται και η «Φιλενάδα», όπου μεταξύ άλλων εμφανίζονται και σεξιστικά σχόλια όπως «προέβαλον σκανδαλωδώς και οι δυο εμπρόσθιοι εξώσται της, ως ἄλλοι κρεμastoί πύργοι της Βαβυλώνας»¹⁰.

Ο εκδότης της *Πρόδου* Αθανάσιος Ζαρδάλιας γεννήθηκε το 1881 στην Αδριανούπολη, όπου έζησε και δραστηριοποιήθηκε μέχρι την έξοδο των Ελλήνων από την Ανατολική Θράκη το 1922. Ήταν από τους πρώτους οικιστές της Νέας Ορεστιάδας.

Αφού ασχολήθηκε με διάφορες επιχειρήσεις, εγκαταστάθηκε στην Αλεξανδρούπολη, όπου εξέδωσε την *Πρόδο*. Διέθετε καλή πέννα, καθώς ήταν δεινός χρήστης της ελληνικής γλώσσας. Έχει εκτίμησή σε ολόκληρο το νομό και η εφημερίδα του θεωρείτο το πιο έγκυρο μέσο ενημέρωσης του Έβρου¹¹. Ήταν φανατικός υποστηρικτής του Κόμματος Φιλελευθέρων και στις στήλες της *Πρόδο* υπάρχει μεγάλο πλήθος αντισημιτικών δημοσιευμάτων, τουλάχιστον μέχρι την επιβολή της δικτατορίας της 4ης Αυγούστου, οπότε η *Πρόδος* υποχρεώθηκε να αλλάξει προσανατολισμό, να συμβιβαστεί με το καθεστώς και να χαμηλώσει τους τόνους σε όλα τα επίπεδα, προκειμένου να συνεχίσει να εκδίδεται. Έπαψαν τότε εξολοκλήρου τα αντισημιτικά δημοσιεύματα του.

Οι υπόλοιπες εφημερίδες

Η εφημερίδα *Δυτική Θράκη*¹² κυκλοφόρησε τον Φεβρουάριο του 1930 με εκδότη και διευθυντή τον Κωνσταντίνο Αντωνιάδη. Συνέχισε την έκδοσή της μέχρι το 1934. Ήταν μετριασμένος στις θέσεις της. Το ζήτημα των εκπομπών των Ισραηλιτών από τις τουρκικές αρχές αποτυπώνεται εδώ με ηπιότερους όρους, με την παραίτηση όμως ότι η ελληνική κυβέρνηση «θα λάβει τα ενδεικνυόμενα προς την περιστάσιν μέτρα»¹³. Καθώς η έκρυθμη κατάσταση στην Ανατολική Θράκη συνεχίζεται η εφημερίδα επαναλαμβάνει τη σύσταση της «περί του κινδύνου... εκ της εγκαταστάσεως των διωκομένων Ισραηλιτών». Αν και τονίζει τα αισθήματα ανθρωπισμού και φιλοξενίας της Ελλάδας, εστιάζει στον υπερεπαγγελματισμό από τον οποίο πάσχει η περιοχή, που θα αυξηθεί αν δεν ληφθούν μέτρα κατά της «αυθότου εισροής». Γι' αυτό επισημαίνει ότι η τοπική διοίκηση και η Χωροφυλακή Έβρου «οφείλουν να στήσουν άγρυ-

πνον το παρατηρητήριόν των εις την παραμεθόριον του Έβρου, συμφώνως άλλωστε προς σχετικές οδηγίας τας οποίας έλαβον τηλεγραφικώς εις τας 16 και 23 Ιουλίου παρά της Υπηρεσίας Αλλοδαπών του Υπουργείου των Εξωτερικών»¹⁴. Σε άλλο κείμενό της σημειώνει ότι «οι καθ' όλα τα άλλα, ίσως, νομοταγείς και φίλεργοι Ισραηλίται του νομού μας, δεν έχουν εισέτι αφομοιωθή, ούτε και απέβαλλον την ιδέαν της υπεράγαν στενής αντιλήψεως του σιωνισμού». Από την ίδια εφημερίδα πληροφορούμαστε ότι στην Αλεξανδρουπόλη ιδρύθηκε παράρτημα της ΕΕΕ, στη σύσταση του οποίου πρωτοστάτησε ο φιλελεύθερος βουλευτής Έβρου Γρηγόριος Χρυσοστόμου, που εξελέγη και Πρόεδρος, πλαισιωμένος από επώνυμα μέλη της τοπικής κοινωνίας, ενώ επίτιμος Πρόεδρος και Μέγας ευεργέτης ανακηρύχθηκε ο Μητροπολίτης Αλεξανδρουπόλεως Γερβάσιος και μέλη ενεγράφησαν ο Νομάρχης Χώτζης και ο Δήμαρχος Αλεξανδρουπόλεως Κωνσταντίνος Αλτιναλμάζης¹⁵. Άλλωστε, ο τοπικός πρόεδρος της ΕΕΕ, Γρηγόριος Χρυσοστόμου, σε ομιλία του στη Λέσχη Φιλελευθέρων Αλεξανδρουπόλης τον Ιούνιο του 1933, που δημοσίευσε η *Πρόοδος*, δεν δίστασε να καταφερθεί κατά των ηγετών του Λαϊκού Κόμματος, επειδή «έφτασαν μέχρι του σημείου να εγκολπωθούν μίαν φυλήν η οποία ουδέποτε θα αφομοιωθεί με ημάς και για την οποίαν υπάρχει η σοφή λαϊκή παροιμία “σαν τους εβραίους πάνε μαζεμένοι”, την φυλήν αυτήν που πάντοτε τάσσεται... με την πλευράν εκείνην όπου υπάρχει η καταστροφή»¹⁶.

Πάντως η γενικότερη στάση της *Δυτικής Θράκης* απέναντι στους Ισραηλίτες ήταν ήπια έως ευμενής, αν κρίνουμε από την υιοθέτηση του αιτήματος της Ισραηλιτικής Κοινότητας Ορεστιάδας για διορισμό εβραιοδιδασκάλου στο σχολείο¹⁷, στάση που ίσως δεν είναι άσχετη από το πλήθος διαφημίσεων εβραϊκών επιχειρήσεων και επαγγελματιών της περιοχής.

Μια ακόμη εφημερίδα, ταγμένη αναφανδόν με το Λαϊκό Κόμμα, εξέδωσε ο δικηγόρος και δημοτικός σύμβουλος Κ. Καρυωτάκης το 1934, τα *Θρακικά Νέα*¹⁸, ως εφημερίδα «τοπικών συμφερόντων». Οι αναφορές στο εβραϊκό στοιχείο είναι λίγες, όμως όλες έχουν θετικό πρόσημο. Ακόμη και σε κύριο άρθρο για τα προβλήματα της Σηροτροφί-

ας, αποφεύγει επιμελώς κάθε αναφορά τόσο στους Εβραίους μεταξοβιομηχάνους, όσο και στους Τζίβρε ονομαστικά¹⁹. Αντιθέτως, επ' ευκαιρία περιγραφής εκδρομής σπουδαστών της Παιδαγωγικής Ακαδημίας στο Σουφλί και στο Διδυμότειχο, γίνεται αναφορά σε πρόσκληση και φιλοξενία των εκδρομέων στην οικία «της αξιοτίμου οικογένειας Τζίβρε, όπου χάριν αυτών είχε διοργανωθεί εσπερίς», αλλά και στην επίσκεψη στο μεταξουργείο του κ. Τζίβρε, ο οποίος «είχε την καλοσύνη να δώσει σαφείς εξηγήσεις για το πώς γίνεται η κατεργασία του μεταξιού»²⁰.

Από αναφορές σε δημοσιεύματα της *Προόδου* και της *Δυτικής Θράκης* αποκαλύπτεται ότι στον Έβρο υπήρχε και μια εφημερίδα με σαφή φιλοεβραϊκό προσανατολισμό. Πρόκειται για τον *Αγώνα*, που εκδόθηκε από το Βασίλειο Μαλατάκη, υποστήριζε το Λαϊκό κόμμα και είχε μεγάλη κυκλοφορία, παρά την περιορισμένη ειδησιογραφία της²¹. Ο εκδότης της *Προόδου* μάλιστα, χαρακτήριζε τον *Αγώνα* εβραϊκή εφημερίδα²². Αρθρογράφος του *Αγώνα* ήταν ο δικηγόρος Ορεστιάδας Λέων Στεφανάτος²³, που χαρακτήριζε το Λαϊκό Κόμμα ως κόμμα των εντίμων, στους οποίους περιλαμβάνονταν και «όλοι οι Εβραίοι». Σε άλλα άρθρα ο *Αγών* χαρακτηρίζεται ελληνοεβραϊκό έντυπο, και η *Πρόοδος* διακηρύσσει ότι «θα συνεχισθή έντονος» ο δικός της αγώνας κατά των ισραηλιτών και ότι δεν «δεν ελερώσαμεν τον κατάλογον των συνδρομητών μας» με ονόματα Εβραίων, τους οποίους είχε ως συνδρομητές ο *Αγών*. Αλλού σημειώνει ότι ο *Αγών* έχει συνδρομητές μόνο φεσοφόρους και εβραίους και γι' αυτό είναι «εβραϊότουρκος». Είναι κρίμα που δεν βρέθηκαν φύλλα του *Αγώνος*, ώστε να δούμε την άλλη όψη του νομίσματος, τη θετική εικόνα των Εβραίων του νομού στον τοπικό τύπο.

Στα 1924 κυκλοφόρησε ο *Φάρος*, ως «Καθημερινή ανεξάρτητος εφημερίς των Θρακικών συμφερόντων». Ιδιοκτήτης και διευθυντής του ήταν ο δικηγόρος Νικόλαος Βάος. Η εφημερίδα διέκοψε την κυκλοφορία της τον Μάιο του 1925 και αρχισυντάκτης της ήταν ο Χρηστάκης Χρηστίδης, ενώ στους συνεργάτες της συγκαταλεγόταν και ο Αθανάσιος Ζαρδαλίδης²⁴.

Οι αναφορές στο εβραϊκό στοιχείο είναι περιορισμένες. Η σημαντικότερη αφορά στη θεατρική

παράσταση του Συλλόγου νέων «Ατέχια», προφανώς επ' ευκαιρία του Πουρίμ, με το «τρίπρακτον δράμα μεσαιωνικής εποχής καθ' η εβραϊκή Εσθήρ δούλη κατ' αρχάς κατόρθωσε να εμπνεύσει συμπαθείας παρά το βασιλεί και να γίνη σύζυγος αυτού, έπειτα δε συνετέλεσε τα μέγιστα όπως απαλλάξη τους εβραίους της επικειμένης σφαγής». Πριν την παράσταση, στην οποία «παρίσταντο όλα τα επίλεκτα μέλη της κοινωνίας» του Διδυμοτείχου «εψάλλη ο Εθνικός μας Ύμνος, είτα και ο Εβραϊκός» και στη συνέχεια «η δεσποινίς Ρεμπέκα Μπεάρ εξεφώνησε ποίημα του Ποιητού μας Γ. Ζαλοκώστα “Οι δισταγμοί της Κόρης” με περισσήν έξαρσιν καταχειροκροτηθείσα υπό του κοινού»²⁵. Διαβάζουμε επίσης για το πάνδημο Συλλαλητήριο που πραγματοποιήθηκε στο Διδυμότειχο τον Φεβρουάριο του 1925, όπου «το πλήθος εξεδήλωσε την αγανάκτησιν και τον αποτροπιασμόν αυτού διά την απέλασιν του Εθνάρχου Πατριάρχου» Κωνσταντίνου Στ' από τους Τούρκους. Στο συλλαλητήριο μίλησε ο γνωστός για τα φιλοεβραϊκά του αισθήματα πληρεξούσιος Έβρου Χριστόφορος Πανταζίδης, αλλά και ο διευθυντής της Ισραηλιτικής Κοινότητας, επιβεβαιώνοντας έμπρακτα ότι οι Έλληνες Εβραίοι ήταν πάντοτε παρόντες στους αγώνες και τις αγωνίες του ελληνικού έθνους²⁶.

Αν και δεν αφορά ειδικά στο Διδυμότειχο, το ίδιο αίσθημα τιμής γεννά η Έκκλησις του Συλλόγου Δεσποινίδων «διά την σωτηρίαν των προσφύγων», την οποία συνυπογράφει η γενική γραμματέας του Ζέλδα Μητράνη. Μοιάζει τραγική ειρωνεία ότι δίπλα στην υπογραφή της δεσποινίδας Μητράνη, βρίσκεται και αυτή του Νομάρχη Έβρου Μ. Καλογερόπουλου, που λίγο αργότερα θα ταλαιπωρήσει αφάνταστα τους πρόσφυγες Έλληνες Εβραίους της Αδριανούπολης που προσπαθούσαν να συστήσουν την εβραϊκή κοινότητα της Νέας Ορεστιάδας και στη συνέχεια θα στραφεί συλλήβδην με άρθρο του κατά του ισραηλιτικού στοιχείου, προκαλώντας αντισημιτικά επεισόδια στην ακριτική πόλη²⁷.

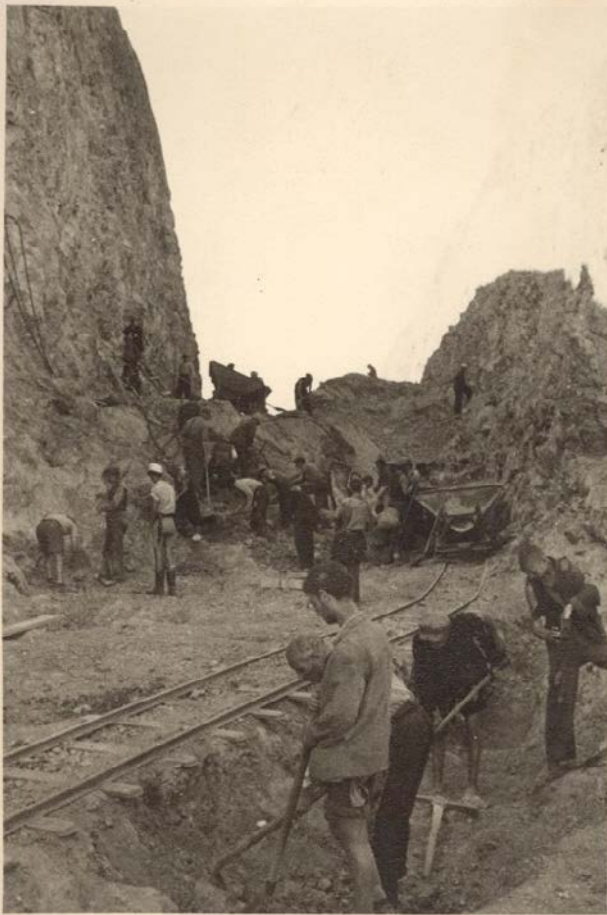
Παραπομπές

1 Γιώργος Θ. Μαυρογορδάτος, *Μετά το 1922. Η παράταση του Διχασμού*, εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα 2017, 301-307. Ο Μαυρογορδάτος θεωρεί τους Έλληνες Εβραίους και ιδιαίτερα τους

Σεφαραδίτες, εθνική και όχι θρησκευτική μειονότητα, αναγνωρίζοντας πάντως τον αντισημιτισμό της βενιζελικής παράταξης.

- 2 *Δυτική Θράκη*, φ. 405/ 4-03-1934.
- 3 *Πρόδος*, φ. 87/8-7-1934
- 4 «Ο διωγμός των Εβραίων εξ Ανατολικής Θράκης – Εκδιώκονται και οι Βούλγαροι», *Πρόδος*, φ. 88/15-7-1934
- 5 Αθ. Ζαρδαλίδης, «Αυτό αξιό το εθνικόν συμφέρον», *Πρόδος*, φ. 89/22-7-1934
- 6 Αθ. Ζαρδαλίδης, «Υπεράνω όλων η Ελλάς!», *Πρόδος*, φ. 90/29-7-1934
- 7 Αθ. Ζαρδαλίδης, «Κάτω η προσωπίς!...», *Πρόδος*, φ. 92/12-08-1934
- 8 «Να εννοούμεθα», *Πρόδος*, φ. 85/24-7-1934
- 9 «Σκορδοφαγία», *Πρόδος*, φ. 96/9-9-1934
- 10 «Η φιλενάδα», *Πρόδος*, φ. 94/26-8-1934
- 11 Ολυμπία Πατέλη και Μιχάλης Πατέλης, *Ο Τύπος του Έβρου. 1890-2010* (Αλεξανδρούπολη: Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ροδόπης-Έβρου, 2010), 21.
- 12 Κανδυλάκης, *Εφημεριδογραφία*, 345. Επόμενοι διευθυντές της *Δυτικής Θράκης* ήταν ο Βασίλειος Νικολαΐδης και ο Γεώργιος Παπαδόπουλος. Αρχικά ήταν δισεβδομαδιαία και στη συνέχεια τρισεβδομαδιαία. Συνέχισε την έκδοσή της μέχρι τον Σεπτέμβριο του 1934.
- 13 «Αθρόα μετακίνησης των Ισραηλιτών Αν. Θράκης», *Δυτική Θράκη*, φ. 426/1-7-1934.
- 14 «Οι Ισραηλίται της Αν. Θράκης», *Δυτική Θράκη*, φ. 430/29-7-1934
- 15 «Η “Εθν. Ένωσις Ελλάς” Νομού Έβρου», *Δυτική Θράκη*, φ. 260/13-03-1932
- 16 «Η προχθεσινή παλλαϊκή συγκέντρωσις των Φιλελευθέρων – Ο λόγος του βουλευτού μας κ. Χρυσοστόμου», *Πρόδος*, φ. 24/11-03-1933
- 17 «Η Ισραηλιτική Κοινότης Ορεστιάδος», *Δυτική Θράκη*, φ. 266/3-04-1932
- 18 Κανδυλάκης, *Εφημεριδογραφία*, 353. Τα *Θρακικά Νέα* συνέχισαν την έκδοσή τους μέχρι το 1940. Από το 1939 ανέγραφε ότι ήταν «εθνικιστική εφημερίς εν Αλεξανδρουπόλει». Δεν ανευρέθησαν όμως φύλλα της περιόδου αυτής κατά την παρούσα έρευνα.
- 19 «Η σηροτροφία μας», *Θρακικά Νέα*, φ. 49/28-9-1935
- 20 «Εκδρομή στο Σουφλί και Διδυμότειχο», *Θρακικά Νέα*, φ. 25/12-05-1935
- 21 Ο Αγών εκδόθηκε ως εβδομαδιαία εφημερίδα το 1935 και είχε μικρό σχήμα.
- 22 Βλ. ενδεικτικά: «Θα συνεχίσωμεν εντονώτερον», *Πρόδος*, φ. 90/29-7-1934, «Κάτω η προσωπίς!...», «Είμεθα υπερήφανοι» και «Είνε πάντοτε Εβραίοι», *Πρόδος*, φ. 92/12-08-1934,
- 23 Ο Λέανδρος [Λέων] Στεφανάτος άνοιξε το πρώτο δικηγορικό γραφείο στην Ορεστιάδα το 1924. Βλ. Τάκης Χρ. Τσονίδης, *Η Ορεστιάδα μας*, Εκπολιτιστικός Σύλλογος Νέων Ορεστιάδας, Ορεστιάδα 1980, 109.
- 24 Κανδυλάκης, *Εφημεριδογραφία*, 363 - Γιώργος Πανούσης, *Φάρος. Η καθημερινή εφημερίδα «ΦΑΡΟΣ» της Αλεξανδρούπολης. Η πρώτη καθημερινή εφημερίδα του Έβρου και άλλες σημειώσεις*, Θεσσαλονίκη: iWrite, 2021, passim.
- 25 *Φάρος*, φ. 137/23-3-1925
- 26 *Φάρος*, φ. 107/14-2-1925
- 27 *Φάρος*, φ. 34/7-8-1924, φ. 35/8-8-1924.

* Ο **Θρασύβουλος Παπαστρατής** είναι νομικός και ιστορικός, ΜΑ Δημοσίας Ιστορίας. Το πρώτο μέρος της παρούσας μελέτης δημοσιεύθηκε στο προηγούμενο τ. 261 των Χρονικών.

*Εβραίοι καταναγκαστικοί εργάτες στην Καρυά.
Από το Αρχείο Ανδρέα Ασσαέλ.*

ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑ

Το κάτεργο της Καρυάς στην Κατοχή

Η ιστορία της ανακάλυψής του και μια συγκλονιστική έκθεση σε Ελλάδα και Γερμανία

Της ΑΝΤΑΣ ΔΑΛΙΑΚΑ

Ανατριχιαστικά φωτογραφικά ντοκουμέντα από το μαρτύριο των Ελλήνων Εβραίων στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο παρουσιάζονται πρώτη φορά στην έκθεση «Καρυά 1943. Καταναγκαστική Εργασία και Ολοκαύτωμα», στο Μουσείο Μπενάκη, Πειραιώς 138 και στο Εβραϊκό Μουσείο Ελλάδος.

«**Ο** ξαδελφός μου σκοτώθηκε μπροστά στα μάτια μου, δεν μπορούσε πλέον να εργαστεί...Ήταν 19 ετών όπως κι εγώ». Η μαρτυρία του Δαβίδ Μπρούδο (1924-2012) σε συνέντευξη του Ανδρέα Ασσαέλ, Έλληνα Εβραίου από τη Θεσσαλονίκη μεγαλωμένου σε πολυμελή οικογένεια με άλλα δέκα αδέρφια, που εκτοπίστηκε στο ναζιστικό εργοτάξιο καταναγκαστικής εργασίας στην Καρυά της ορεινής Φθιώτιδας, από όπου δραπέτευσε τον Μάιο του 1943, είναι από τις λίγες μαρτυρίες που έχουν οι ιστορικοί στη διάθεσή τους για ένα άγνωστο κομμάτι της ναζιστικής κατοχής και του Ολοκαυτώματος στην Ελλάδα, αυτό της καταναγκαστικής εργασίας των Ελλήνων Εβραίων.

Απέναντι σε αυτή την άγνοια, ορθώνει τώρα το ανάστημά της η ελληνογερμανική έκθεση με τίτλο «Καρυά 1943. Καταναγκαστική Εργασία και Ολοκαύτωμα», η πρώτη έκθεση στη Γερμανία και την Ελλάδα, που είναι αφιερωμένη στο θέμα της καταναγκαστικής εργασίας των Ελλήνων Χριστιανών και Εβραίων κατά τη διάρκεια της γερμανικής κατοχής. Παρουσιάζεται στο Μουσείο Μπενάκη (Πειραιώς 138) μέχρι τις 16 Φεβρουαρίου 2025 σε συνδυασμό με μια μικρότερη έκθεση στο Εβραϊκό Μουσείο Ελλάδος, η οποία περιέχει εκθεσιακό υλικό, πληροφορίες για το πρόγραμμα, πολυμεσικό περιεχόμενο, αυθεντικά ευρήματα από το εργοτάξιο της Καρυάς και συνοδεύεται από εκπαιδευτικά προγράμματα για σχολικές τάξεις και ομάδες επισκεπτών.

Παράλληλα η έκθεση, που τελεί υπό την αιγίδα της Υπουργού Πολιτισμού Λίνας Μενδώνη και της Γερμανίδας Υφυπουργού Πολιτισμού και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης Claudia Roth, φιλοξενείται και στο Κέντρο Τεκμηρίωσης Ναζιστικής Καταναγκαστικής Εργασίας του Βερολίνου μέχρι τον Μάρτιο του 2025. Στην παρουσίαση της έκθεσης στους δημοσιογράφους παρευρέθηκαν επίσης η Ζανέτ Μπαττίνου, διευθύντρια του Εβραϊκού Μουσείου Ελλάδος, η Κριστίνε Γκλάουνινγκ, διευθύντρια του Κέντρου Τεκμηρίωσης Ναζιστικής Καταναγκαστικής Εργασίας και η συνεπιμελήτρια της έκθεσης, Τρις Χαξ.

Η ιστορία της Καρυάς και η ανακάλυψη του ερευνητή Ανδρέα Ασσαέλ

Στην Καρυά Φθιώτιδας, την άνοιξη του 1943, οι Γερμανοί μετέφεραν εκατοντάδες Εβραίους άνδρες από την Θεσσαλονίκη για να κατασκευάσουν μια παρακαμπτήριο γραμμή στην κυρίως σιδηροδρομική αρτηρία Αθήνας-Θεσσαλονίκης, με σκοπό να αυξηθεί η κινητικότητα των τρένων της Βέρμαχτ, δηλαδή περισσότερα τρένα να μπορούν να χρησιμοποιήσουν την μοναδική αυτή γραμμή.

Οι συνθήκες διαβίωσης και εργασίας ήταν απάνθρωπες, δεκάδες πέθαναν από τις κακουχίες ή δολοφονήθηκαν εν ψυχρώ από επιστάτες και φρουρούς. Ελάχιστοι κατόρθωσαν να δραπετεύσουν. Οι επιζώντες εκτοπίστηκαν τον Αύγουστο του 1943 στο Άουσβιτς, όπου οι περισσότεροι δολοφονήθηκαν κατά την άφιξη.

Η έκθεση που επικεντρώνεται στο εργοτάξιο καταναγκαστικής εργασίας της Καρυάς είναι σημαντική για πολλούς λόγους. Πέρα από το ότι την χρειαζόμαστε στο γενικότερο πλαίσιο καταπολέμησης του αντισημιτισμού, είναι και απαραίτητη για να αναλάβουμε τις ευθύνες μας απέναντι στα κομμάτια της μεταπολεμικής ιστορίας που το ελληνικό κράτος απέφυγε να αντιμετωπίσει και να διαφυλάξει ως οργανικά μέρη της πολιτισμικής του ταυτότητας. Πρόκειται για ένα άγνωστο κεφάλαιο ελληνικής ιστορίας, κανείς δεν γνώριζε ότι ο Χίτλερ μας έστειλε την ευνοούμενη του κατασκευαστική εταιρία, την Λέοναρντ Μολ, και αυτή τη θυγατρική της Ίμπερλαντ, για να φτιάξουν υποδομές στη χώρα

με σκοπό να την καταληστεύσουν και να επωφεληθούν στρατιωτικά. Χιλιάδες Χριστιανοί και Εβραίοι μαρτύρησαν τα έτη 1942 και 1943. Η Καρυά με μόνο Εβραίους ήταν το αποκορύφωμα της φρίκης.

Χάρη στην τύχη και κυρίως στην επιμονή του συλλέκτη και ερευνητή Ανδρέα Ασσαέλ, ο οποίος ανακάλυψε το 2002 σε μία υπαίθρια αγορά στο Μόναχο τη φωτογραφική συλλογή ενός Γερμανού πολιτικού μηχανικού, που υπηρέτησε στην Ελλάδα στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και επέβλεπε τα κάτεργα, έχουμε τη δυνατότητα να αρχίσει να γράφεται αυτή η λησμονημένη ιστορική σελίδα.

Ο Ανδρέας Ασσαέλ μας διηγήθηκε τα (πολλά) βήματα που οδήγησαν στην έκθεση: «Ο πατέρας μου Φρέντι Ασσαέλ ήταν ισραηλίτης που επέζησε με έναν τρόπο όπως η Άννα Φρανκ αλλά με ευτυχές τέλος. Η μητέρα μου είναι Χριστιανή από την Κωνσταντινούπολη. Μεγαλώνοντας και ακούγοντας τις φριχτές ιστορίες από συγγενείς του πατέρα μου -διότι οι Ασσαέλ έχασαν 43 άτομα στο Ολοκαύτωμα- είχα μεγάλη τάση να μελετάω την ιστορία και να διαβάζω ιστορικά βιβλία.

Όταν 18 χρονών πήγα στο Μόναχο για σπουδές είχα την ευκαιρία να ζήσω τη χρυσή εποχή της Γερμανίας. Από τα πράγματα που πετούσαν από τις σοφίτες τους οι Γερμανοί μπόρεσα να σώσω πολύ υλικό που αφορούσε την Ελλάδα, από τον Όθωνα μέχρι τη γερμανική κατοχή.

Μια μέρα, το 2002, ήμουν σε μία υπαίθρια αγορά και ανακάλυψα ένα ντοσιέ χοντρό με όλες τις εργασίες της οργάνωσης Todt (σ.σ. οργάνωση στη Ναζιστική Γερμανία, που συγκρότησε ο Φριτς Τοτ, Υπουργός Κατασκευών) στα Βαλκάνια. Άπειρες μικρές φωτογραφίες πεντακάθαρες, οι οποίες ήταν από τα αρνητικά της φωτογραφικής μηχανής Laika. Ξαφνικά το μάτι μου σκαλώνει σε μια φωτογραφία που ήταν ένας άνθρωπος με αστέρι στο στήθος. Είδα ότι απεικονίζονταν άνθρωποι που περπατούσαν κατά μήκος σιδηροδρομικής γραμμής με Γερμανό στρατιώτη να τους φυλάει και πάνω έγραφε «Καρυά Εργασίες Σιδηροδρομικές».

Για την Καρυά μέχρι εκείνη τη στιγμή δεν υπήρχε τίποτα γραμμένο εκτός από μισή σελίδα στο βιβλίο In Memoriam και ήξερα ότι επρόκειτο για το χειρότερο ναζιστικό στρατόπεδο στην Ελλάδα. Κι έτσι αγόρασα μόνο τις φωτογραφίες της Ελλάδος. Πή-

ρα το άλμπουμ και αποφάσισα να το βάλω μπρος μετά από δύο χρόνια για να μην χάσω τους μάρτυρες. Ψάχνοντας βρήκα στη Θεσσαλονίκη τρεις μάρτυρες...».

Ο Ανδρέας Ασσαέλ στην προσπάθειά του να κάνει γνωστές αυτές τις φωτογραφίες συνάντησε αδιαφορία από φορείς και εκδότες. Ασχολήθηκε όμως επί 20 χρόνια.

Σήμερα η έκθεση είναι καρπός της έρευνας του Ασσαέλ και συνεργασίας του Κέντρου Τεκμηρίωσης Ναζιστικής Καταναγκαστικής Εργασίας, του Ιδρύματος Μνήμης Δολοφονημένων Εβραίων της Ευρώπης και του Εβραϊκού Μουσείου Ελλάδας. Συμμετέχουν επιστημονικά το Πανεπιστήμιο του Οσναμπρούκ και το ΑΠΘ. Την συνεργασία εκ μέρους του Μουσείου Μπενάκη συντόνισε ο Κωνσταντίνος Παπαχρήστου.

Φωτογραφικά ντοκουμέντα και μαθήματα ιστορίας

Τα φωτογραφικά ντοκουμέντα του πολιτικού μηχανικού Χανς Ρέσλερ, που αγόρασε ο κ. Ασσαέλ, περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων 80 περίπου φωτογραφίες από το εργοτάξιο της Καρυάς.

Η καινοτόμος και συμμετοχική έκθεση προσφέρει το ιστορικό πλαίσιο της Κατοχής, του Ολοκαυτώματος, αλλά και της δύσκολης μεταπολεμικής περιόδου, με επίκεντρο την ιστορία του εργοταξίου καταναγκαστικής εργασίας. Οκτώ βιογραφίες θυμάτων και επιζώντων ενέχουν κεντρικό σημείο στην έκθεση.

Το παλιό εργοτάξιο και ο σταθμός της Καρυάς, ο οποίος σήμερα είναι παροπλισμένος και εγκαταλελειμμένος, καθίστανται προσβάσιμα μέσα από τρισδιάστατα τοπογραφικά μοντέλα τα οποία θα προβάλλονται μέσα από έναν σταθμό πολυμέσων. Στον ίδιο σταθμό ο επισκέπτης έχει τη δυνατότητα να ξεφυλλίσει ψηφιακά το άλμπουμ των φωτογραφιών. Η έκθεση προσφέρει διαδραστικά στοιχεία στο πληροφοριακό κομμάτι μέσω κωδικών QR και παρουσιάζεται στα ελληνικά, γερμανικά και αγγλικά. Στην ιστοσελίδα karyal1943.eu υπάρχει και εκπαιδευτικό υλικό.

Ο σχεδιασμός της έκθεσης είναι τέτοιος ώστε να δίνει την εντύπωση του βραχώδους τοπίου που

αναγκάστηκαν να σκάψουν υπό το βλέμμα των Ναζι βασανιστών τους οι Έλληνες Εβραίοι. Το φωτογραφικό άλμπουμ είναι στο επίκεντρο και οι επισκέπτες μπορούν να το ξεφυλλίσουν. Το graphic novel που απευθύνεται στις νεότερες ηλικίες απεικονίζει την ανακάλυψη της φωτογραφικής συλλογής και την έρευνα του Ανδρέα Ασσαέλ. Η έκθεση φιλοδοξεί εξάλλου να συνομιλήσει με τους νέους με σύγχρονες μεθόδους προσέγγισης προκειμένου να αναδείξει την βαριά κληρονομιά του Πολέμου και της Κατοχής σε Ελλάδα και Γερμανία.

Οι επισκέπτες μπορούν να κινηθούν ελεύθερα στον χώρο για να μάθουν τι συνέβη στην Καρυά το 1943: τι ήταν το εργοτάξιο, πότε έφτασαν εκεί οι Έλληνες Εβραίοι, ποια ήταν η κατασκευαστική εταιρεία και η θυγατρική της που είχε στείλει ο Χίτλερ στην Ελλάδα, τι φριχτές συνθήκες διαβίωσης αλλά και θανάτου επικρατούσαν, ποιες αποδράσεις είναι γνωστές – μέχρι και την διάλυση του εργοταξίου και την τραγωδία της μεταφοράς των εργατών στο Άουσβιτς μέσω Θεσσαλονίκης.

Η οπτική του δράστη στις φωτογραφίες

Στο λιτό σχήμα της έκθεσης θα δείτε με κάθε λεπτομέρεια τις ιστορικές φωτογραφίες του Γερμανού στρατοπεδάρχη και υπεύθυνου του εργοταξίου, Γιόζεφ Λανγκμπίερ και του πολιτικού μηχανικού, Χανς Ρέσλερ, υπεύθυνου του έργου και θα διαβάσετε τις μαρτυρίες και τις βιογραφίες των θυμάτων και των επιζώντων. Θα δείτε ακόμα το εργοτάξιο όπως ήταν το 1943 και όπως είναι το ίδιο μέρος στην Καρυά σήμερα, ποια ίχνη του είναι ακόμα ορατά, την περιβόητη τομή στον βράχο που εμπνέει και το design της έκθεσης.

Επισημαίνουμε ότι ο σιδηροδρομικός σταθμός στην Καρυά δεν λειτουργεί πια, ενώ η σιδηροδρομική γραμμή λειτουργούσε κανονικά μέχρι το 2019. Οι Έλληνες Εβραίοι κατασκεύασαν την παρακαμπτήριο γραμμή, που χρησιμοποιήθηκε τότε.

Από το συγκεκριμένο στρατόπεδο δεν σώθηκε καμία λίστα ονομάτων, καμία διαταγή που να αφορά τους εργάτες ή να αφορά τους στρατιώτες της Καρυάς (πιθανόν να μην υπήρχε τέτοιο αρχείο), ενώ δεν υπάρχουν στοιχεία ούτε στο αρχείο ελληνικών σιδηροδρόμων, εκτός του ότι ο σταθμός λει-

τουρούσε το 1943 και οι επιβάτες των τρένων μπορούσαν να δουν και το εργοτάξιο και τους Έλληνες Εβραίους αιχμαλώτους των Ναζί. Ο αριθμός των Ελλήνων Εβραίων στην Καρυά παραμένει ανεξακρίβωτος (κάποιοι κάνουν λόγο για 300 άτομα, άλλοι για 500). Άγνωστος είναι και ο αριθμός των Εβραίων που δολοφονήθηκαν στο σημείο, όπως και εκείνων που δολοφονήθηκαν στο Άουσβιτς όπου εκτοπίστηκαν στη συνέχεια.

Στην περιήγηση στην έκθεση, σύμφωνα με τον επιμελητή Ιάσονα Χανδρινό, είναι σημαντικό να συμπληρώσουμε και να εξουδετερώσουμε την οπτική του δράστη που αποτυπώνεται στις φωτογραφίες και σκοπεύει να αναδείξει την ποιότητα του έργου που είχε αναλάβει. Όταν έφυγαν οι Έλληνες Εβραίοι για το Άουσβιτς το έργο δεν είχε τελειώσει αλλά το συνέχισαν οι Χριστιανοί χωρικοί (το έλεγαν «αγγαρεία»).

Το εργοτάξιο καταναγκαστικής εργασίας στην Καρυά είναι το χειρότερο της γερμανικής κατοχής στην Ελλάδα, «κολαστήριο» πραγματικό, στο οποίο εκτοπίστηκαν αποκλειστικά Έλληνες Εβραίοι

(Εβραίοι βρέθηκαν και στα εργοτάξια καταναγκαστικής εργασίας στο Λιανοκλάδι και στη Θήβα, όπου υπήρχαν κι άλλες κατηγορίες καταναγκαστικών εργατών). Το σημείο μαρτυρίου τους παραμένει σήμερα «βουβό» και «τυφλό», χωρίς καμία πινακίδα μνήμης.

Ο Δαβίδ Μπρούδο, τη μαρτυρία του οποίου χρησιμοποιήσαμε στην αρχή του κειμένου, δραπέτευσε από την Καρυά σε ένα τρένο με τον φίλο του Ροβέρτο Μιτράνη και εντάχθηκε σε αντάρτικη μονάδα του ΕΛΑΣ. Κατά τη διάρκεια του Εμφυλίου Πολέμου το 1946, καταδικάστηκε σε θάνατο, αλλά δεν εκτελέστηκε. Η Ελλάδα του αφαίρεσε την υπηκοότητά του, το 1955, και τον απέλασε στο Ισραήλ. Από τη 13μελη οικογένεια των Μπρούδο, που έζησε στον εβραϊκό εργατικό συνδικισμό «151» στη Θεσσαλονίκη, μόνον ο Δαβίδ και τα αδέρφια του Μιχαήλ και Σαμουήλ επέζησαν.

Η έκθεση θα διαρκέσει έως τις 16 Φεβρουαρίου 2025 στο Μουσείο Μπενάκη / Πειραιώς 138 και στο Εβραϊκό Μουσείο Ελλάδος.

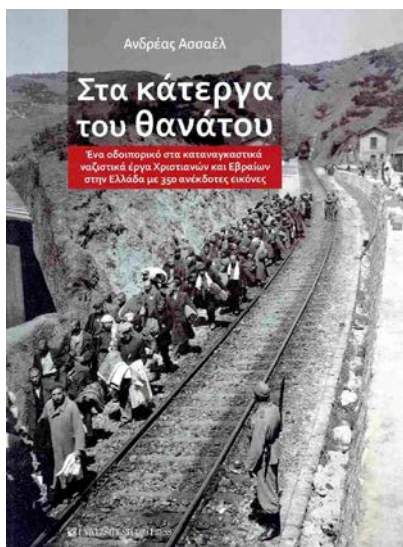
(ΤΟ ΒΗΜΑ, 19.10.2024)

Ο Ανδρέας Ασσαέλ, μεθοδικός και ακούραστος ιστορικός ερευνητής που έφερε στο φως της δημοσιότητας το στρατόπεδο καταναγκαστικής εργασίας που οι Ναζί είχαν εγκαταστήσει στην Καρυά για την ενίσχυση του σιδηροδρομικού δικτύου, δημοσιεύει την 20ετή έρευνά του στο βιβλίο του «Στα κάτεργα του θανάτου. Ένα οδοιπορικό στα καταναγκαστικά ναζιστικά έργα Χριστιανών και Εβραίων στην Ελλάδα με 350 ανέκδοτες εικόνες», (εκδ. University Studio Press, Θεσσαλονίκη, Σεπτέμβριος 2024).

Τον καιρό του πολέμου ήταν πολύ συνηθισμένο φαινόμενο οι Γερμανοί στρατιωτικοί να έχουν ως χόμπι τη φωτογραφία. Φωτογράφιζαν τα πάντα και τα φιλμ πηγαινοέρχονταν με το στρατιω-

ΝΕΑ ΕΚΔΟΣΗ

Στα κάτεργα του θανάτου

τικό ταχυδρομείο. Το φωτογραφικό υλικό –350 περίπου ανέκδοτες φωτογραφίες– που βρέθηκε στην κατοχή του Ανδρέα Ασσαέλ και ανήκει στον Γερμανό μηχανικό Χανς Ρέσλερ, προϊστάμενο του έργου που επέβλεπε τα εργοτάξια σκλάβων στην κατεχόμενη Ελλάδα, ήταν το έναυσμα της πολυετούς ενασχόλησης του συγγραφέα με το θέμα. Χάρη στην έρευνα του Α. Ασσαέλ γνωρίζουμε πλέον τα μαρτύρια που βίωσαν όχι μόνο Εβραίοι αλλά και Χριστιανοί σε έργα σιδηροδρομικά, οδοποιίας, λατομεία κ.ά.

Το 1943 πάνω από τετρακόσιοι Θεσσαλονικείς Εβραίοι βρέθηκαν στην Καρυά και δούλεψαν στο σιδηροδρομικό της

εργοτάξιο, ενώ μικρότερα αλλά εξίσου τραγικά έργα έλαβαν χώρα στη Στύρφακα, στο Σέδες, στη Βά-

βδο, στον Δομοκό. Οι εργάτες-σκλάβοι δούλευαν δωδεκάωρο με ελάχιστη τροφή και νερό, με συνεχείς ξυλοδαρμούς και εκτελέσεις. Ένα μεγάλο ποσοστό, πάνω από 20%, 'έλιωσε' ή δολοφονήθηκε επί τόπου. Οι υπόλοιποι που επέζησαν ή δολοφονήθηκαν εκεί μαζικά, ή εκτοπίστηκαν στο Άουσβιτς απ' όπου κανείς τους δεν είχε τις προϋποθέσεις να επιζήσει.

Το έργο αποκαλύπτει άγνωστες πτυχές της ναζιστικής θηριωδίας στη χώρα μας για το κάτεργο που εύστοχα έχει ονομαστεί «το ελληνικό Μαουτχάου-

ζεν». Όπως χαρακτηριστικά τονίζει ο συγγραφέας στον επίλογο του βιβλίου: «Ελπίζω με την έκδοση της παρούσας εργασίας να κινηθεί το ενδιαφέρον κάποιων αρμοδίων ώστε να βοηθήσουν να πάρει το φάραγγι της Καρυάς τη θέση του στην ιστορία της Ελλάδας και το μέρος να γίνει Μαρτυρικός Τόπος, Μνημείο για όλους αυτούς, Εβραίους και Χριστιανούς, που βασανίστηκαν και δολοφονήθηκαν στα κάτεργα των ναζι στην πατρίδα μας. Θα μπορούσε μάλιστα και ένα από τα κλειστά κτήρια του σταθμού να γίνει Μουσείο με τις φωτογραφίες αυτού το βιβλίου».

ΤΑ ΕΓΚΑΙΝΙΑ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ

Τα εγκαίνια της έκθεσης «**Καρυά 1943. Καταναγκαστική Εργασία και Ολοκαύτωμα**», πραγματοποιήθηκαν στις 16.10.2024. Η εκδήλωση ξεκίνησε από το Εβραϊκό Μουσείο Ελλάδος και ολοκληρώθηκε στο Μουσείο Μπενάκη με την παρουσία και ομιλίες της Υπουργού Πολιτισμού Λίνας Μενδώνη, του Γερμανού πρέσβη στην Ελλάδα Αντρέας Κίντλ, του Προέδρου του ΕΜΕ Μίκη Μοδιάνο, της Διευθύντριας του ΕΜΕ Ζανέτ Μπατίνου, του Διευθυντή του Μουσείου Μπενάκη Γιώργη Μαγγίνη, της Διευθύντριας Σύγχρονης Πολιτιστικής Κληρονομιάς του Υπουργείου Πολιτισμού Σταυρούλας - Βίλλυς Φωτοπούλου, της Διευθύντριας του Κέντρου Τεκμηρίωσης Ναζιστικής Καταναγκαστικής Εργασίας του Ιδρύματος Τοπογραφία του Τρόμου Dr. Christine Glauning, του ερευνητή και συγγραφέα Ανδρέα Ασσαέλ. Χαρακτηριστική είναι και η παράλληλη κυκλοφορία του βιβλίου του κ. Ασσαέλ, με τίτλο «Στα κάτεργα του θανάτου. Ένα οδοιπορικό στα καταναγκαστικά ναζιστικά έργα Χριστιανών και Εβραίων στην Ελλάδα με 350 ανέκδοτες εικόνες», (εκδ. University Studio Press, Θεσσαλονίκη, Σεπτέμβριος 2024). Συμβολική παρουσία στην εκδήλωση των εγκαινίων ήταν η Μπέρτα Καράσσο, εγγονή του Τζάκο Καράσσο, από τη Θεσσαλονίκη, που επέζησε δραπετεύοντας από την καταναγκαστική εργασία στην Καρυά, η οποία μίλησε για την ιστορία του παππού της.

Αποψη της έκθεσης στο Μουσείο Μπενάκη.

Η έκθεση στο Εβραϊκό Μουσείο Ελλάδος και στιγμιότυπο από την ομιλία του Α. Ασσαέλ.

Ο ελληνικός εβραϊσμός αποχαιρετά τον Γιάννη Μπουτάρη

Στις 9.11.2024 έφυγε από τη ζωή, σε ηλικία 82 ετών, ο εμβληματικός Γιάννης Μπουτάρης. Εμπνευσμένος και πρωτοπόρος δήμαρχος Θεσσαλονίκης, αλλά και από τους σημαντικότερους οινολόγους και οινοποιούς της Ελλάδας, ο Γιάννης Μπουτάρης υπήρξε στενός φίλος του Ελληνικού Εβραϊσμού. Το έργο και η στάση του επαναπροσδιόρισαν τη διατήρηση της εβραϊκής μνήμης στη χώρα μας. Το Κεντρικό Ισραηλιτικό Συμβούλιο Ελλάδος και ο Δαβίδ Σαλιτιέλ, Πρόεδρος του ΚΙΣΕ, της Ισραηλιτικής Κοινότητας Θεσσαλονίκης και του Μουσείου Ολοκαυτώματος Ελλάδος, αποχαιρέτησαν τον Γιάννη Μπουτάρη με δύο χαρακτηριστικά κείμενα που δημοσιεύονται παρακάτω:

Το Κεντρικό Ισραηλιτικό Συμβούλιο Ελλάδος για τον Γιάννη Μπουτάρη

Το Κεντρικό Ισραηλιτικό Συμβούλιο Ελλάδος, σύσσωμος ο Ελληνικός Εβραϊσμός συμμετέχουν στο πένθος για την απώλεια του Γιάννη Μπουτάρη, του ανθρώπου που άφησε ανεξίτηλο το στίγμα του στη συλλογική συνείδηση των δημοτών της Θεσσαλονίκης και των πολιτών ολόκληρης της χώρας μας.

Για τους Έλληνες Εβραίους, ο **Γιάννης Μπουτάρης** είναι ο **Θαρραλέος άνθρωπος** που δεν φοβήθηκε και στις 29/8/2014 στάθηκε όρθιος απέναντι στους οπαδούς του φασισμού και ορκίστηκε για δεύτερη φορά ως δήμαρχος της Θεσσαλονίκης φερόντας στο πέτο του το «Αστέρι του Δαβίδ» αναγνωρίζοντας δημόσια ότι οι Εβραίοι της πόλης είναι και εκείνοι γνήσιοι «Σαλονικιοί».

Για τους Έλληνες Εβραίους, ο **Γιάννης Μπουτάρης**

είναι ο **Δίκαιος άνθρωπος** που στις 10 Νοεμβρίου 2014, στα αποκαλυπτήρια του μνημείου στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο που θυμίζει την καταστροφή του Εβραϊκού νεκροταφείου της πόλης, σε μια μνημειώδη ομιλία αναγνώρισε ότι «Η πόλη της Θεσσαλονίκης άργησε αδικαιολόγητα πολύ να σπάσει τη σιωπή της και σήμερα όμως μπορεί να λείι ότι ντρέπεται για όσους δοσίλογους Θεσσαλονικείς συνεργάστηκαν με τους κατακτητές, για όσους γείτονες καταχράστηκαν περιουσίες, για όσους πρόδωσαν εκείνους που προσπάθησαν να διαφύγουν. Κυρίως, ντρέπεται για τις Αρχές της πόλης: για τον δήμαρχο και τον γενικό διοικητή που συμφώνησαν αδιαμαρτύρητα να καταστρέψουν οι εργάτες του δήμου εν μια νυκτί 500 χρόνια μνήμης και να μετατρέψουν το μεγαλύτερο εβραϊκό νεκρο-

ταφείο της Ευρώπης σε έναν κρανίου τόπο».

Για τους Έλληνες Εβραίους, ο **Γιάννης Μπουτάρης** είναι **ο άνθρωπος που τιμά τη μνήμη** διακηρύσσοντας ότι η ανάπλαση της Πλατείας Ελευθερίας και το Μουσείο του Ολοκαυτώματος θα αποτελέσουν τον νέο μνημονικό άξονα της πόλης.

Για τους Έλληνες Εβραίους, ο **Γιάννης Μπουτάρης** είναι **ο άνθρωπος που πολέμησε τη λήθη του Ολοκαυτώματος** όταν το 2018 σε μια ιστορική ομιλία του ανέφερε ότι «το Μουσείο του Ολοκαυτώματος θα συμβολίζει την ντροπή μας. Για όσα έγιναν, για όσα κάναμε, και κυρίως για όσα δεν μπορέσαμε ή δεν θελήσαμε να κάνουμε, γηγενείς και πρόσφυγες, δεξιοί και αριστεροί κατά και μετά τον πόλεμο. Το Μουσείο είναι μια οφειλή της πόλης αλλά και ένα προσωπικό στοίχημα για μένα. Είναι μια οφειλή στους Εβραίους της, ως θεσσαλονικείς, Έλληνες και Σεφαραδίτες. Το Μουσείο υπερβαίνει την πόλη και την Ελλάδα και επανεγγράφει τη Θεσσαλονίκη ως μητρόπολη των Σεφαραδιτών Εβραίων της Μεσογείου. Φιλοδοξεί να πει την άγνωστη ιστορία του Ολοκαυτώματος των Εβραίων της Μεσογείου και των Βαλκανίων, των σεφαραδιτών Εβραίων της Θεσσαλονίκης και της Κέρκυρας, των Χανίων και της Πάτρας, αλλά και του Βελιγραδίου, των Σκοπίων, του Μοναστηρίου, και του Σαράγεβο, της Τεργέστης και του Λιβόρνο. Να αναδείξει μια πτυχή του Ολοκαυτώματος που συχνά παραβλέπεται λόγω της έμφασης στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη και με τον τρόπο αυτό να καταστήσει τη Θεσσαλονίκη τόπο μνήμης αλλά και κέντρο έρευνας και μελέτης διεθνούς ακτινοβολίας. Και, τέλος, ευελπιστεί να γίνει ένας χώρος όπου οι πολίτες όλης της γης, ειδικά οι νέοι θα μαθαίνουν τα αποτελέσματα της καταπάτησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων».

Τέλος, οι Έλληνες Εβραίοι πενθούμε γιατί χάσαμε έναν άξιο συμπολίτη, έναν πιστό φίλο, έναν υπέροχο άνθρωπο.

*Αθήνα, 10.11.2024
Κεντρικό Ισραηλιτικό
Συμβούλιο Ελλάδος*

Το αντίο του Δαβίδ Σαλτιέλ σ' έναν πραγματικό φίλο

Σήμερα η Ισραηλιτική Κοινότητα Θεσσαλονίκης, ο Ελληνικός Εβραϊσμός πενθεί. Αποχαιρετά μια μεγάλη προσωπικότητα. Έναν πραγματικό φίλο.

Ο Γιάννης Μπουτάρης, ήταν ανήσυχο πνεύμα και άνθρωπος με ευρείες αντιλήψεις. Αγωνίστηκε για πολλά – στον επιχειρηματικό στίβο, στα κοινά. Ως πολίτης και ως άνθρωπος με Α κεφαλαίο. Πάντα με ήθος. Πάντα με πάθος.

Αντιμετώπιζε τους συνανθρώπους του με σεβασμό, χωρίς παρωπίδες, μακριά από διαχωριστικές γραμμές, διακρίσεις και προκαταλήψεις. Γινόταν ο ίδιος το παράδειγμα για αυτή τη στάση. Για να δείξει πως όταν κάτι το θέλουμε και πρέπει να γίνει ... γίνεται.

Όντας Δήμαρχος της πόλης, μίλησε με θάρρος για όλα όσα η Θεσσαλονίκη γνώριζε αλλά δεν μιλούσε μετά τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο. Για ό,τι δεν έγινε και ό,τι έγινε σε αυτή την πόλη. Έξυσε πληγές γιατί ήξερε πως δεν μπορεί η γενέτειρά του να πάει μπροστά αν δεν γνωρίζει την ιστορία και αν δεν κοιτάζει κατάματα το παρελθόν. Ήθελε η Πλατεία Ελευθερίας να γίνει ένας τόπος μνήμης που θα αντανakλά ακριβώς αυτό. Έκανε την αρχή. Με γενναιότητα, χωρίς κομφορμισμούς.

Ήταν ένας από τους πρώτους που ενστερνίστηκε το όραμα για το Μουσείο Ολοκαυτώματος Ελλάδος και εργάστηκε ουσιαστικά για το σκοπό αυτό. Η συμβολή του ήταν θεμελιώδης για αυτό που θα έχει ολοκληρωθεί σε λίγα χρόνια.

Η Ισραηλιτική Κοινότητα Θεσσαλονίκης τον τίμησε τον Ιανουάριο του 2024. Για όλα όσα ήταν. Ντόμπρος, εξωστρεφής, δίκαιος. Ένας πραγματικός, γνήσιος, Θεσσαλονικιός.

Εμείς που τον ζήσαμε –που συμπορευτήκαμε μαζί του- η Ισραηλιτική Κοινότητα Θεσσαλονίκης – ο Εβραϊσμός της Ελλάδος, θα τον θυμόμαστε πάντα. Αιώνια του η μνήμη.

Δαβίδ Σαλτιέλ
*Πρόεδρος ΚΙΣΕ & Ι.Κ. Θεσσαλονίκης
Πρόεδρος Μουσείου Ολοκαυτώματος
της Ελλάδος*

Απονομή Αριστείου στα «Χρονικά» από την Ένωση Ελλήνων Λογοτεχνών

Η Ένωση Ελλήνων Λογοτεχνών (ΕΕΛ) απένειμε «Αριστείον Γραμμάτων» στο περιοδικό του ΚΙΣ «ΧΡΟΝΙΚΑ» ως «αναγνώριση της πολύχρονης πορείας και μεγάλης προσφοράς στη Χώρα μας, την Κοινωνία, τον Πολιτισμό και τα Γράμματα», όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται στον πάπυρο.

Η ΕΕΛ, που ιδρύθηκε το 1930, είναι το αρχαιότερο λογοτεχνικό σωματείο της χώρας μας, και το 2025 συμπληρώνει ενενήντα πέντε χρόνια ενεργούς παρουσίας στο λογοτεχνικό χώρο.

Το Δ.Σ. της ΕΕΛ, στην από 21.9.2024 συνεδρίασή του, αποφάσισε παμψηφεί -μεταξύ άλλων- να «βρα-

βευθούν με 'Αριστείον Γραμμάτων', εφημερίδες και περιοδικά, Συλλόγων και φυσικών προσώπων, που ακόμη ανθίστανται κι αποτελούν 'ανάχωμα' πολιτισμού στους χαλεπούς καιρούς που διανύουμε». Το περιοδικό ΧΡΟΝΙΚΑ συγκαταλέγεται μεταξύ εκείνων που έλαβαν την ξεχωριστή αυτή διάκριση.

Με το Αριστείο επιβραβεύεται η συμβολή των ΧΡΟΝΙΚΩΝ –στα 47 χρόνια κυκλοφορίας του περιοδικού– στην τεκμηρίωση της ιστορίας και της πολιτισμικής κληρονομιάς των Ελ-

λήνων Εβραίων καθώς και τη διατήρηση της Μνήμης του Ολοκαυτώματος και τιμάται η συμβολή του Ελληνικού Εβραϊσμού στα Ελληνικά Γράμματα.

7 Οκτωβρίου 2023 - 7 Οκτωβρίου 2024

Του ΒΙΚΤΩΡ ΙΣΑΑΚ ΕΛΙΕΖΕΡ

Συνέχεια από τη σελ. 2

τα όπλα, δεν θα υπήρχε πλέον Ισραήλ.' Το ισραηλινό έθνος όμως έχει πολλούς εχθρούς, κοντινούς και μακρινούς, οι οποίοι ονειρεύονται να το αφανίσουν από τον χάρτη...».

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΔΙΔΑΣΚΕΙ ότι ο Εβραϊκός λαός, μετά από κάθε δυσκολία που αντιμετώπισε στο διάβα των αιώνων -από τους διωγμούς των Ρωμαίων μέχρι τα πογκρόμ της Ισπανίας και της Ρωσίας, ακόμη και μετά το Ολοκαύτωμα των 6.000.000 Εβραίων – γνώριζε τον τρόπο για να «σηκωθεί», να χαράσσει τον επώδυνο και δύσκολο δρόμο της ανασυγκρότησης, της ανάπτυξης και της προόδου. Οι Ισραηλινοί πολίτες, ακόμη και μετά το τραύμα της 7ης Οκτωβρίου, αποκρούουν με αποφασιστικότητα την επιθετικό-

τητα του τρόμου που διαχέεται από το Ιράν και τους δορυφόρους του, τη Χεζμπολά, τους Χούθι και τη Χαμάς, για να διασφαλίσουν το μέλλον του Εβραϊκού κράτους, το θρησκευτικό και πνευματικό κέντρο των Εβραίων όλου του κόσμου, το προπύργιο της Δημοκρατίας στη Μέση Ανατολή.

ΕΛΠΙΖΟΥΜΕ ΚΑΙ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ότι σύντομα οι 101 Ισραηλινοί όμηροι, που κρατούνται ακόμα στα έγκατα της Γάζας, θα απελευθερωθούν και θα επιστρέψουν στα σπίτια τους και τελικά θα ηττηθούν η υστερία και ο φανατισμός εναντίον του Κράτους του Ισραήλ, ώστε Ισραηλινοί και Άραβες να πάψουν να θρηνούν τα παιδιά τους.

(Liberal, 7.10.2024)

ΜΑΡΙΟΣ Π. ΜΠΕΓΖΟΣ

ΙΣΡΑΗΛΙΤΙΚΑ.

Ο Ισραήλ προ του Ιησού και του Ισλάμ

Εκδόσεις ΛΕΙΜΩΝ,
Αθήνα 2023

Κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις ΛΕΙΜΩΝ η μελέτη του καθηγητή Συγκριτικής Φιλοσοφίας της Θρησκείας και τ. κοσμήτορα της Θεολογικής Σχολής του ΕΚΠΑ, Μάριου Π. Μπέγζου, «Ισραηλιτικά, Ο Ισραήλ προ του Ιησού και του Ισλάμ».

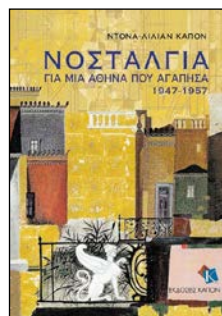
Παρουσιάζοντας το βιβλίο -παράλληλα με το έργο του ίδιου συγγραφέα «Ισλαμικά, Ακοή και Υπακοή»- ο συγγραφέας Γιώργος Σιακαντάρης γράφει μεταξύ άλλων (Τα Νέα – Βιβλιοδρόμιο, 8.6.2024): «Ο Μ. Μπέγζος δεν μένει μόνο στην απλή καταγραφή των βασικών αξόνων του ιουδαϊσμού και των ιερών βιβλίων του, τα οποία αποτελούν και τη βάση της θεολογικής σκέψης του

χριστιανισμού και του ισλάμ. Αναλύει επίσης τα δίδυμα της ιουδαϊκής σκέψης, φιλοσοφίας και θεολογίας, όπως είναι ο χρόνος και η ιστορία, ο Θεός και το πρόσωπο, η Γένεση και η δημιουργία.

Παράλληλα, ο συγγραφέας εξετάζοντας το ιερό βιβλίο του ιουδαϊσμού, το Ταλμούδ, και τα μέρη του προβαίνει και σε ιδιαιτέρως διεισδυτικές παρατηρήσεις σε σχέση με τις διαφορές του με τον ελληνικό πολυθεϊστικό κόσμο αλλά και στη «μεταφορά» του στο χριστιανικό και μουσουλμανικό σύμπαν.

Στους Εβραίους κυριαρχεί η οντολογική προτεραιότητα του χρόνου και στους Έλληνες του χώρου. Στους Εβραίους η ιστορία είναι ευθύγραμμη και μη επαναλαμβανόμενη, στους Έλληνες κυκλική και επαναλαμβανόμενη. Ο Εβραίος αναζητεί τα έσχατα γεγονότα. Ο Έλληνας τις έσχατες αρχές. Τους δυο κόσμους ένωσε η Παλαιά Διαθήκη. Αν «δεν υπήρχε η Παλαιά Διαθήκη, τότε η Καινή Διαθήκη θα φάνταζε αποκρυφιστικό κείμενο, ανερμήνευτο, ίσως και αδιανόητο» (Ισραηλιτικά, σ. 46). Ο ιουδαϊσμός είναι η λυ-

δία λίθος του χριστιανισμού. Αλλά όχι μόνο αυτού. Αν και ο χριστιανισμός είχε τον πρώτο λόγο, στη λεκάνη της Μεσογείου συναντιόνται οι τρεις μονοθεϊστικές θρησκείες, για να εξαπλωθούν στη συνέχεια στον υπόλοιπο κόσμο. Θρησκείες που ενίοτε λειτουργούν ως γέφυρες πολιτισμών και άλλοτε ως προσχήματα για συγκρούσεις που αποσκοπούν στην κατάκτηση της εξουσίας».

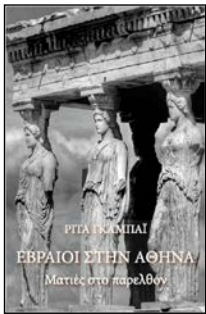
ΝΤΟΝΑ-ΛΙΛΙΑΝ ΚΑΠΟΝ

ΝΟΣΤΑΛΓΙΑ
για μια Αθήνα που
αγάπησα (1947-1957)

Εκδόσεις Καπόν, Αθήνα 2024

Το νέο πόνημα της Ντόνας-Λιλίαν Καπόν, πέραν του ιστορικού, έχει έντονα αυτοβιογραφικό χαρακτήρα, γίνεται δε το όχημα για μία νοσταλγική επιστροφή στο παρελθόν μίας διαφορετικής Αθήνας.

Από την πρώτη σελίδα του βιβλίου, η διεισδυτική της ματιά μάς οδηγεί σε μία νοερή επιστροφή στα παιδικά της χρόνια, τις μνήμες των οποίων κρατάει ζωντανές μέσα της, συγχρόνως όμως παρασύρει τον αναγνώστη σε μία ουσιαστική ξενάγηση σ' αυτή την πανέμορφη γειτονιά της τότε Αθήνας, εκείνης του Πεδίου του Άρεως, με ό,τι αυτό θα μπορούσε να περικλείει. Η προσωπική της εκμυστήρευση επεκτείνεται σε σκέψεις και προβληματισμούς που εξακολουθούν να είναι επίκαιροι και να μας απασχολούν διαχρονικά, τους εκθέτει δε με αφοπλιστική ειλικρίνεια και σε ιδιαίτερα απολαυστική γλώσσα, από την οποία απουσιάζει η παραμικρή υποψία δογματισμού. Η συγγραφέας καταφέρνει να ανασύρει από τη λήθη μία εποχή που δεν μοιάζει σε τίποτα με τη σημερινή, αλλά έχει τη δύναμη να συγκινεί όσους την έζησαν και να προβληματίζει τους νεότερους που ασφυκτούν κάτω από τους φρενήρεις ρυθμούς της σύγχρονης μεγαλόπολης. Αυτή είναι η Αθήνα που αγάπησε...

ΡΙΤΑ ΓΚΑΜΠΑΪ - ΤΑΖΑΡΤΕΣ
ΕΒΡΑΙΟΙ
ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ.
Ματιές στο παρελθόν
Εκδόσεις Φιλύρα, Αθήνα 2023

Αλήθεια τι γνωρίζει ο Αθηναίος πολίτης σήμερα για το παρελθόν της παρουσίας του Εβραίου συμπολίτη του στην πρωτεύουσα; Τις Κυριακές σεργιανίζει χαζεύοντας τα μικρομάγαζα στου Γιουσουρούμ χωρίς να γνωρίζει ότι το όνομα αυτό ανήκει σε μία από τις πρώτες εβραϊκές οικογένειες του 20ού αιώνα που εγκαταστάθηκαν στην Αθήνα και πρόκοψαν στο εμπόριο. Και όταν τα βήματά του τον οδηγήσουν στην Πλατεία της Μητρόπολης, μπροστά στο άγαλμα του Αρχιεπισκόπου Δαμασκηνού, δεν γνωρίζει -γιατί ατυχώς η επιγραφή έχει χαραχθεί στο πίσω μέρος της βάσης- την ηρωική στάση του φωτισμένου αυτού Ιεράρχη κατά την Κατοχή στο θέμα του Ναζιστικού διωγμού των Εβραίων. Μέσα από το βιβλίο της αυτό, η συγγραφέας καλεί τον αναγνώστη σε μία περιήγηση στο παρελθόν γεμάτη εκπλή-

ξεις σε κάθε βήμα, εκπλήξεις που έρχονται να θυμίσουν ότι, παρά τις ελάχιστες διαφωνίες, είναι περισσότερα εκείνα που ενώνουν Αθηναίους Έλληνες και Εβραίους παρά όσα τους χωρίζουν.

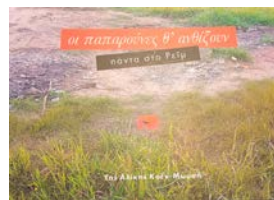
ΜΑΡΙΑ ΜΑΜΑΛΙΓΚΑ
ΜΕΡΚΑΝΤΟ
Εκδ. Εστία, Αθήνα 2024

Πώς μπορεί ένας μεγάλος έρωτας να αλλάξει μια ζωή, να φέρει τους ανθρώπους σε σύγκρουση με την οικογένεια και την κοινότητά τους, να τους απομακρύνει από την πατρίδα και να ανατρέψει τελικά το πεπρωμένο τους; Πώς μεγαλώνει κανείς στη δίνη συγκλονιστικών ιστορικών γεγονότων, από τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και την Κατοχή, μέχρι τους διωγμούς και τη μαζική εξόντωση των Εβραίων;

Η νουβέλα της Μαρίας Μαμαλίγκα «Μερκάντο», από την εβραϊοισπανική λέξη για αυτόν που εξαγοράστηκε με λύτρα από τον Άγγελο του Θανάτου, επιχειρεί να προβάλει το βάθος και τη διαχρονικότητα αυτών των ερωτημάτων, μέσα από την πο-

ρεία μιας δεκαεπτάχρονης Σεφαραδίτισας που ζει στην κλειστή εβραϊκή κοινότητα της Ρόδου κατά την ιταλική και γερμανική κατοχή.

Κατόπιν, από το Μαρμαρίς, την Κωνσταντινούπολη του τέλους του πολέμου και την Ασνόντ, η ηρωίδα αναζητά τα ίχνη της οικογένειάς της που έχει χαθεί στο Άουσβιτς, καθώς και τα νήματα που συνθέτουν τον νέο, ενήλικο εαυτό της.

ΑΛΙΚΗ ΚΟΕΝ - ΜΩΥΣΗ
*Οι παπαρούνες
θ' ανθίζουν πάντα
στο Ρεϊμ*
Αυτοέκδοση, Οκτώβριος 2024

«**Ο**ήχος των 1.000 μουσικών που έπαιξαν στην Καισάρεια, στο Homeland Concert το τραγούδι Ha Baita (στο σπίτι), λίγο πριν τα Χριστούγεννα του 2023 είναι συνέχεια μέσα μου. Λίγο πριν την Πρωτοχρονιά, ένα βράδυ το ανακοίνωσα στην οικογένεια. Θέλω να πάω στο Ισραήλ, να δω με τα μάτια μου και να ακούσω με τα αυτιά μου το τι συμβαίνει εκεί. Θέλω για λίγες μέρες να εργαστώ εθελοντικά οπουδήποτε, αρκεί να βοηθήσω».

Με αυτά τα λόγια ξεκινάει την αφήγησή της η Αλίκη Κοέν - Μωυσή

σε ένα βιβλίο αφιερωμένο σε ένα «σιωνιστή και παραδοσιακό Εβραίο που δυστυχώς δεν αξιόθηκε να επισκεφτεί τη Γη των προγόνων μας», στον πατέρα της Μωυσή Σ. Κοέν. Και στο βιβλίο με τίτλο «Οι παπαρούνες θ' ανθίζουν πάντα στο Ρεϊμ», που εξέδωσε η ίδια, καταγράφει σκέψεις, συναισθήματα, εικόνες, συνομιλίες και βιώματα δύο δικών της προσωπικών οδοιπορικών στο Ισραήλ μετά την 7η Οκτωβρίου 2023.

Από την «Πλατεία των Ομήρων» στα «κέντρα αποκατάστασης» και μετά στους αγρούς για το μάζεμα της φράουλας και στη συγκέντρωση διαμαρτυρίας για την επιστροφή των ομήρων. Από τη συνοριακή ζώνη με τη Λωρίδα της Γάζας, στις πόλεις και τα κιμπούτς που δέχθηκαν τις βάρβαρες επιθέσεις των τρομοκρατών της Χαμάς, στην καρδιά του Ισραήλ, εκεί που οι άνθρωποι προσπαθούν να ανασυγκροτήσουν τη ζωή τους και να επανέλθουν στην κανονικότητα.

Το βιβλίο κλείνει με «τη φράση που έγραψε η Μία Σεν στο τατουάζ της που έχει γίνει σύνθημα στο Ισραήλ και που εκφράζει την άσβεστη ελπίδα και την ανθεκτικότητα (resilience) του Λαού μας - στο Ισραήλ και στη Διασπορά: "We will dance again"- θα χορέψουμε και πάλι». Και τέλος η Αλίκη Κοέν - Μωυσή διατυπώνει «τη

βεβαιότητα ότι οι παπαρουνές θ' ανθίζουν ξανά στο Ρεϊμ», στο Κιμπούτς που έγινε το μεγάλο πάρτι Νονα και όπου το ξημέρωμα της 7ης Οκτωβρίου σφαγιάστηκαν εκατοντάδες νέοι άνθρωποι επειδή τραγουδούσαν για την ειρήνη...

Βίκτωρ Ελιέζερ

ΛΕΥΚΩΜΑ

ΕΡΙΕΤΤΑ.

Τέμπη 28.02.2023...

Εκδόσεις Καπόν

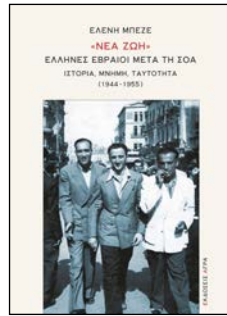
Αθήνα, Οκτώβριος 2024

Η Εριέττα Μόλχο ήταν ένα από τα θύματα του τραγικού σιδηροδρομικού δυστυχήματος της 28ης Φεβρουαρίου 2023 στα Τέμπη, η σφοδρότητα του οποίου και οι απώλειες σε ζώες και σε όνειρα, δύσκολα μπορούν να καταγραφούν με λέξεις.

Από τις Εκδόσεις Καπόν κυκλοφορεί ένα βιβλίο-φόρος τιμής σ' αυτό το 22χρονο κορίτσι από τη Θεσσαλονίκη που τυπικά ακόμη αγνοείται, καθώς δεν έχει βρεθεί κανένας ίχνος της.

Ένα λεύκωμα με λίγες λέξεις και πολλά σχέδια, μηνύματα για καφέ στο φοιτητικό στέκι της Ισαύρων, φωτογραφίες, πειράγματα, διακοπές στην Αμοργό, όνειρα, που δεν ολοκληρώθηκαν ποτέ.

Τα έσοδα από την πώληση του βιβλίου θα διατεθούν υπέρ του Προγράμματος Υποτροφιών του Κολλεγίου Ανατόλια για τη χορήγηση μιας υποτροφίας μαθητή/μαθήτριας με το όνομα «Εριέττα Μόλχο».

ΕΛΕΝΗ ΜΠΕΖΕ

«ΝΕΑ ΖΩΗ»

Έλληνες Εβραίοι

μετά τη Σοά.

Ιστορία, Μνήμη, Ταυτότητα (1944 - 1955)

Εκδόσεις Αγρα, Αθήνα
Δεκέμβριος 2024

«**Ο**ι σιωπές των αρχαίων είναι αναμενόμενες, όμως ορισμένες φορές αποκρύπτουν κάποιες άλλες σιωπές, πιο δύσκολα εξηγήσιμες», γράφει η Ελένη Μπεζέ σε ένα «στάσιμο», καθώς η φωνή της ακούγεται σαν να μονολογεί ανάμεσα σε περιγραφές και ερμηνείες. Η συγγραφέας χρειάστηκε να σταθεί για να θέσει ερωτήματα που δεν είχαν τεθεί, να ακολουθήσει αρχαιακά ίχνη που θα την οδηγούσαν σε πρόσωπα που σαν να είχαν χαθεί, να αμφισβητήσει ιστοριογραφικές βεβαιότητες, να αναρωτηθεί για τις σιωπές της οικογενειακής ή της συλλογικής μνήμης.

Η Ελένη Μπεζέ πα-

ρακολουθεί από κοντά τα γεγονότα και τους Εβραίους επιζώντες, από την Απελευθέρωση της χώρας μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 1950, επιστρατεύει ποικίλα αρχαιακά τεκμήρια και μαρτυρίες και επιδιώκει να απαντήσει «τί συνέβη και σε ποιόν». Αναλύει τον λόγο των επίσημων εγγράφων και του Τύπου και εμβαθύνει στον αυτοβιογραφικό λόγο των επιζώντων για να ανασυστήσει διαδρομές. Ο κόσμος που περιγράφει και ερμηνεύει βρίσκεται σε κίνηση, είναι σύνθετος, με αποχρώσεις και αντιφάσεις. Ωστόσο, είναι επίτευγμα ότι η συγγραφέας κατορθώνει να αναδείξει με σαφήνεια τις αιχμές της πολυπλοκότητάς του και αμφισβητώντας παγιωμένες αντιλήψεις μας καλεί να ξανασκεφτούμε το παρελθόν, δηλαδή και το παρόν.

(Από τον Πρόλογο της Ρίκας Μπενβενίστε)

ΗΛΙΑΣ Β. ΜΕΣΣΙΝΑΣ

Καάλ Σαλώμ:

Η Συναγωγή της Κω

Εκδοση Α.Ε. Ιπποκράτης,
Κως 2023

Το βιβλίο για τη Συναγωγή της Κω κυκλοφόρησε τον Ιούλιο του 2023 με την ευκαιρία της

επαναλειτουργίας της Συναγωγής Καάλ Σαλώμ του νησιού. Το σημαντικό αυτό ιστορικό μνημείο, στο κέντρο της πόλης, που ξεχωρίζει από το Άστρο του Δαβίδ στην πρόσοψή του, είναι έργο των Ιταλών αρχιτεκτόνων Armando Bernabiti και Rodolfo Petracco. Χτίστηκε μετά τον σεισμό του 1933, σε ύφος ιταλικής αποικιοκρατικής αρχιτεκτονικής, και λειτούργησε μέχρι τον εκτοπισμό της εβραϊκής κοινότητας του νησιού, το 1944.

Μεταπολεμικά ερειπώθηκε και στη δεκαετία του 1980 αποκτήθηκε και διασώθηκε από τον Δήμο Κω, που το αξιοποίησε ως πνευματικό κέντρο. Με την αύξηση του τουρισμού στην Κω τέθηκε η ανάγκη επαναλειτουργίας της Συναγωγής. Το έργο ανακαίνισης ξεκίνησε το 2023, ύστερα από συνεργασία του Δήμου Κω, του Κεντρικού Ισραηλιτικού Συμβουλίου Ελλάδος και της Αστικής Εταιρείας Ιπποκράτης, με αρχιτέκτονα τον Δρα Ηλία Μεσσίνα, ειδικό στην αρχιτεκτονική ιστορία και αποκατάσταση ιστορικών συναγωγών στην Ελλάδα και συγγραφέα.

Στην έκδοση αυτή, ο Ηλίας Μεσσίνας περιγράφει την ιστορία της Συναγωγής και το έργο της αναπαλαίωσης του εσωτερικού της. Το βιβλίο είναι εμπλουτισμένο με φωτογραφίες αρχιτεκτονικά σχέδια, αποτυπώσεις, σκαριφήματα και σχέδια αρχείου του συγγραφέα.

“CHRONIKA”

Edition of the Central Board of Jewish Communities in Greece

Summary of Contents of Issue 262, vol. 47 • July – December 2024

✓ The circulation of issue no 262 of “Chronika” for the second half of 2024 finds Israel's war on terror completing **one year since the barbaric attacks by Hamas** and entering its second year as of October 7, 2024. In an extensive section in this issue, dedicated to the tragic anniversary, professors, scholars and journalists refer to key issues of the war and its consequences.

The following writers have contributed to this feature: **Victor Eliezer** "7.10.2023 – 7.10.2024". **David Saltiel** "We remember the 7th of October". **Shayna Goldberg** "The life of Israelis in the past year". **Kostas Yfantis** "One year later. Seven Commentaries". **Vana Nikolaidou - Kyrianidou** "Barbarity at our gates". **Vasso Kinti** "From the river to the sea... selective sensitivity and the limits of anti-Semitism". **Christos Chomenidis** "Let the phoenix become a dove". **Bernard Henri Levy** "One year after 7/10 - It's time for the West to support Israel". **Herta Müller** "A shocking warning to the West". **David Moissis** "Israelophobia and anti-Semitism after October 7". **Steven E. Zipperstein** "The legal war against Israel at the International Court of Justice" synopsis translated into Greek by Sam Namias. The feature closes with a presentation of the electronic book entitled "**7.10.2023 – 7.10.2024. The chronicle of a war**", published by KIS. The e-book will be available on-line since February 2025.

✓ We publish the second part of the study by the historian Thrasylvoulos Papastratis entitled "**The image of the Jews of Didymoteicho through the newspapers of Evros during the period 1924-1940**".

✓ The story of the “Greek Mauthausen” -the **forced labor camp in Karya** for the construction of a bypass line on the main Athens-Thessaloniki railway, aiming at increasing Nazi

Germany's train traffic- was brought to light by the researcher Andreas Assael after he accidentally discovered the photographic archive of the German engineer Hans Ressler from the Karya construction slave site, in 2002, in a Munich open-air market.

After a 20-year study of the archive, the rare historical material was used in the exhibition "**Karya 1943. Forced Labor and the Holocaust**", presented in Germany and Greece. The study was also included in the book by Andreas Assael, entitled "**In the dungeons of death. A journey through the Nazi slave labor projects of Christians and Jews in Greece with 350 unpublished photos**", (published by University Studio Press, Thessaloniki, September 2024).

We publish here an article by Ada Daliaka about the exhibition and the history of the discovery of the archive, as well as the presentation of the book and snapshots from the opening of the exhibition in Athens.

✓ We publish the obituaries of KIS and David Saltiel, the President of KIS and the Jewish Community of Thessaloniki, for the emblematic former mayor of Thessaloniki, **Yiannis Boutaris**, who passed away on November 9, 2024. Boutaris' contribution to the preservation of Holocaust memory in our country is invaluable.

✓ The **award of "Excellence in Letters" to KIS magazine "CHRONIKA"** by the Union of Greek Writers as a "recognition of the great contribution to our Country, Society, Culture and Letters", as it is characteristically mentioned on the papyrus, is a special honor that reflects the input of "CHRONIKA" to the documentation of the history and cultural heritage of Greek Jews as well as to the preservation of Holocaust Memory.

✓ The issue closes with **book reviews**.

Cover: Israel's graphic design for the tragic one year anniversary of 7.10.23 with the names of the hostages in the background.

ΧΡΟΝΙΚΑ זכרונות

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ: ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΙΣΡΑΗΛΙΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ: Ο Πρόεδρος του Κ.Ι.Σ.Ε. Δαυίδ Σαλιέλ • ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ - ΥΛΗΣ: Έφη Εζρατί

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: Βουλής 36 • 105 57 Αθήνα Τηλ. 210 - 3244315-8

E-mail: info@kis.gr • Web site: http://www.kis.gr • Κωδικός εντύπου: 3502

ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Μιχάλης Κύρκος, Υψηλάντου 25 Αθήνα, τηλ.: 210 - 72 18 421

Τα ενυπόγραφα άρθρα εκφράζουν τις απόψεις των συγγραφέων τους. - Διανέμεται δωρεάν

Τα τεύχη των Χρονικών είναι αναρτημένα στον ιστότοπο του Κ.Ι.Σ.Ε.

